



**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**



**TEK EBEVEYNLİ AİLELERİN ALGILADIKLARI
SOSYAL DESTEK VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: LEFKOŞA
ÖRNEĞİ**

Nurcay ARSLANSOYU

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Gonca POLAT**

**ANKARA
2021**

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TEK EBEVEYNLİ AİLELERİN ALGILADIKLARI
SOSYAL DESTEK VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: LEFKOŞA
ÖRNEĞİ**

Nurcay ARSLANSOYU

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Gonca POLAT**

**ANKARA
2021**

Etik Beyan

Ankara Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum “Tek Ebeveynli Ailelerin Algıladıkları Sosyal Destek ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Lefkoşa Örneği” başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan deneysel çalışma/araştırma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler, yorumlar bana aittir.

Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Nurcay Arslansoyu

Tarih:

İmza:

KABUL VE ONAY

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalında
Nurcay ARSLANSOYU tarafından hazırlanan
“Tek Ebeveynli Ailelerin Algıladıkları Sosyal Destek ve Problem Çözme Becerileri
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Lefkoşa Örneği.” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri
tarafından YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak OY BİRLİĞİ ile kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi:11/06/2021

Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Jüri Başkanı

Doç. Dr. Gonca POLAT
Ankara Üniversitesi
Danışman

Doç. Dr. Melahat DEMİRBİLEK
Ankara Üniversitesi
Üye

Tez hakkında alınan jüri kararı, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. Fügen AKTAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

Etik Beyan	ii
Kabul ve Onay	iii
İçindekiler	iv
Önsöz	vi
Simgeler ve Kısaltmalar	vii
Çizelgeler	viii
1.GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.5. Genel Kavramlar	8
1.5.1. Tanımlar	9
1.5.1.1. Aile Kavramı	9
1.5.1.1.1. Sanayi Öncesi Toplumda Aile	10
1.5.1.1.2. Sanayileşme Sonrası Toplumda Aile	10
1.5.1.1.3. Geniş Aile	11
1.5.1.1.4. Çekirdek Aile	12
1.5.1.2. Tek Ebeveynli Aile	13
1.5.1.2.1. Tek Ebeveynli Aileler ile İlgili Daha Önce Yapılan Çalışmalar	15
1.5.1.3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Aile Yapısı	21
1.5.1.4. Sosyal Politika – Sosyal Hizmet ve K.K.T.C’de Tek Ebeveyn Aileye Yönelik Politikalar	25
1.5.1.5. Sistem Kuramı	31
1.5.1.6. Ailenin İşlevleri	34
1.5.1.7. Sosyal Destek Kavramı	36
1.5.1.7.1. Sosyal Destek Modelleri	38
1.5.1.7.2. Sosyal Destek Türleri	39
1.5.1.7.3. Algılanan Sosyal Destek	41
1.5.1.8. Problem Kavramı	43
1.5.1.8.1. Problem Çözme Kavramı	44
1.5.1.8.2. Problem Çözme Süreci	45
2. GEREÇ VE YÖNTEM	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
2.1. Araştırmanın Evreni, Örneklem Yöntemi ve Örneklem Seçimi	50
2.2. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları	52
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	52
2.2.2. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	53
2.2.3. Problem Çözme Envanteri	54
2.3. Süre ve Olanaklar	55
2.4. Verilerin Analizi	55

3.BULGULAR	57
3.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	57
3.2. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular	59
3.3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	60
3.4. Katılımcıların Problem Çözme Envanteri Puanlarına İlişkin Bulgular	73
3.5. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri ve Problem Çözme Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	74
3.6. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanları İle Problem Çözme Envanteri Puanları Arasındaki Korelasyona İlişkin Bulgular	90
4.TARTIŞMA	92
4.1. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Puanının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi	95
4.2. Problem Çözme Envanteri Puanının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi	99
4.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek ile Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişki	103
5.SONUÇ VE ÖNERİLER	109
ÖZET	113
SUMMARY	114
KAYNAKLAR	115
EKLER	126
Ek 1. Anket	126
EK 2. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	128
Ek 3. Problem Çözme Envanteri	130
Ek IV. Etik Kurul Kararı	134
Ek V. Uygulama İzin Yazısı	136
ÖZGEÇMİŞ	138

ÖNSÖZ

Bu araştırma KKTC Lefkoşa İlçesinde ikamet eden tek ebeveynli ailelerin algıladıkları sosyal destek ve problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacı ile planlanmıştır.

Yüksek lisans tez çalışmam süresince, bilimsel öneri ve katkılarıyla beni yönlendiren değerli hocam, danışmanım Sayın Doç. Dr. Gonca Polat'a, bilimsel katkılar sağlayarak çalışmamda destek olan Buse Erzeybek ve Mualla Köseoğlu'na sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunuyorum.

Her zaman yanımda olup beni cesaretlendiren, verilerin toplanması sürecinde desteklerini esirgemeyen annem Sevinç Arslansoyu, babam Cenani Arslansoyu ve teyzem Refia Ünyayar'a çok teşekkür ederim. Hayatımın her aşamasında olduğu gibi araştırma sürecinde de maddi ve manevi desteği ile yanımda olan eşim Orcan Saygılı'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın her aşamasında gerek arkadaşlarımdan gerekse ailemden aldığım sosyal destek sayesinde kendimi daha güçlü hissettim. Tüm arkadaşlarım, akrabalarım ve sevdiklerime çok çok teşekkür ediyorum.

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ASAGEM	Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
ÇBASDÖ	Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği
DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
GADEM	Gençlik Aile Destek ve Eğitim Merkezi
IFSW	International Federation of Social Workers
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ONS	Office For National Statistics
SHD	Sosyal Hizmetler Dairesi
SSD	Sosyal Sigortalar Dairesi
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
TADA	Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması
TAYA	Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması
TDK	Türk Dil Kurumu

ÇİZELGELER

Çizelge 1.1. 2013-2017 Yılları Arasında KKTC Devlet Planlama Örgütü Verilerine Göre Evlenme ve Boşanma Oranları.	2
Çizelge 3.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.	57
Çizelge 3.2. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular.	59
Çizelge 3.3. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	60
Çizelge 3.4. Katılımcıların Yaş Grubuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	61
Çizelge 3.5. Katılımcıların Uyruğuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	62
Çizelge 3.6. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	63
Çizelge 3.7. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	64
Çizelge 3.8. Katılımcıların Tek Ebeveynli Olma Süresine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	65
Çizelge 3.9. Katılımcıların Daha Önce Evlenme Durumuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	66
Çizelge 3.10. Katılımcıların Tek Ebeveynli Olma Nedenine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	67
Çizelge 3.11. Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	68
Çizelge 3.12. Katılımcıların Çalışılan Kuruma Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	69
Çizelge 3.13. Katılımcıların Aylık Gelirine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	70
Çizelge 3.14. Katılımcıların İkamet Ettikleri Yerin Mülkiyetine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	71

Çizelge 3.15. Katılımcıların Birlikte Yaşadıkları Kişilere Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	72
Çizelge 3.16. Katılımcıların Problem Çözme Envanteri Puanlarına İlişkin Bulgular.	73
Çizelge 3.17. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	74
Çizelge 3.18. Katılımcıların Yaş Grubuna Göre Problem Çözme Envanteri puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	75
Çizelge 3.19. Katılımcıların Uyuşuna Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	77
Çizelge 3.20. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	78
Çizelge 3.21. Katılımcıların Çocuk Sayısına göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	79
Çizelge 3.22. Katılımcıların Tek Ebeveynli Olma Süresine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	81
Çizelge 3.23. Katılımcıların Daha Önce Evlenme Durumuna Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	82
Çizelge 3.24. Katılımcıların Tek Ebeveynli Olma Nedenine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	83
Çizelge 3.25. Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	84
Çizelge 3.26. Katılımcıların Çalışılan Kuruma Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	85
Çizelge 3.27. Katılımcıların Aylık Gelirine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	86
Çizelge 3.28. Katılımcıların İkamet Ettikleri Yerin Mülkiyetine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	87
Çizelge 3.29. Katılımcıların Birlikte Yaşadıkları Kişilere Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	89
Çizelge 3.30. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanları İle Problem Çözme Envanteri Puanları Arasındaki Korelasyona İlişkin Bulgular.	90

1.GİRİŞ

Aile; her toplumda bulunan sosyal bir kurum olarak görülmekte olup evlilik, kan bağı ya da evlat edinme ile birleşen ve ortak bir evde yaşayan insanlar kümesi olarak tanımlanmaktadır (ASAGEM, 2011; Özbay, 2015; Zastrow, 2013; Zastrow ve Kirst-Ashman, 2016). ABD sayım bürosuna göre aile; doğum evlenme, doğum ya da evlat edinme yolu ile bir evde ikamet eden iki ya da daha fazla kişiden oluşan grup olarak tanımlanmaktadır (U.S. Census Bureau, 2010). Türk Dil Kurumu sözlüğünde aile "evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Anayasasının 30. maddesine göre 'Aile Toplumun Temelidir' ifadesi ile KKTC toplumu için ailenin önemini belirtmektedir.

Aile çeşitli sosyal, ekonomik, psikolojik ve biyolojik nedenlerle ortaya çıkan, tarih boyunca varlığını sürdüren ve aynı zamanda bu etkenlerden ekonomik ve sosyal boyut doğrultusunda bir takım yapısal ve kurgusal değişimler gösteren bir kurum olarak görülmektedir (ASAGEM, 2011; Bianchi, 1995; Ihinger-Tallman, 1986; Townley ve ark, 1991). Ailenin sosyal ve ekonomik birçok değişkenden etkilenerek, geniş aileden çekirdek aileye doğru değişiklik gösteren tipleri bulunmaktadır. Temelde ise sanayi devriminden sonra çekirdek aile denilen anne baba ve çocuklardan oluşan kent ailesine rastlanmaktadır (Ünal, 2013; Zastrow, 2013).

Aile kurumu pek çok değişkenin etkisine bağlı olarak sadece geniş ve çekirdek aile yapılarında kalmayıp, daha farklı yapılarda da görülebilmektedir. Bunlardan biri ise tek ebeveynli aile yapılarıdır. Tek ebeveynli aile, ebeveynlerden birinin tek başına küçük çocuk ve/veya çocuklarının bakımını üstlendiği aile olarak tanımlanmaktadır (Gander ve Gardiner, 2001; Gladding, 2012; Norton ve Glick, 1986). Tek ebeveynli aileler ebeveynlerden birinin ölümü, boşanma, uzun süreli yokluk ya da tercih sonucu

ortaya çıkmaktadır (Gladding, 2012; Miller 1992). Genellikle tek ebeveynli aileler kadın ve çocuklarından oluşmaktadır (Miller, 1992; U.S. Census Bureau, 2010). Bunun nedeni özellikle ataerkil yapının hakim olduğu toplumlarda kadının temel bakım veren olarak kabul edilmesi ve politikaların bu noktadan etkilenecek hazırlanması olmuştur (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1969; Stevenson ve Black, 1988).

Tüm dünyada ve en yakın örnek olan Türkiye'de olduğu gibi (TUİK, 2018) KKTC'de de boşanmalar tek ebeveynliğin en önemli nedenleri arasındadır. KKTC Devlet Planlama Örgütü'nün (2017) yayınlamış olduğu evlilik ve boşanma oranları doğrultusunda 2015 yılı haricinde boşanma sayısına bağlı olarak tek ebeveynli aile sayısının da arttığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda 2013-2017 yılları arasında KKTC Devlet Planlama Örgütü verilerine göre evlenme ve boşanma oranları verilmiştir.

Çizelge 1.1. 2013-2017 Yılları Arasında KKTC Devlet Planlama Örgütü Verilerine Göre Evlenme ve Boşanma Oranları.

Yıllar	Toplam evlilik	Toplam boşanma
2013	1,175	818
2014	1,316	829
2015	1,254	798
2016	1,204	841
2017	1,205	864

Aile ister tek ebeveynden oluşsun ister daha farklı bir yapıda olsun; Ogburn (1963)'a göre ailenin üyelerine karşı yerine getirmekle sorumlu olduğu yedi fonksiyon bulunmaktadır. Bunlar ekonomik ihtiyaçları karşılamak, statü sağlamak, çocukların eğitimini planlamak, dini eğitimi vermek, boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini koruması ve karşılıklı sevgi ortamı yaratmak olarak sıralanmaktadır. Murdock (1949) ise ailenin dört işlevi olduğunu ve bunların toplumlarda ortak olduğunu belirtmektedir. Bunların cinsellik, üreme, ekonomik ve çocukların eğitimi olduğunu vurgulamaktadır. Aileler işlevlerine göre sağlıklı ve sağlıklı olarak ikiye ayrılmaktadır. Sağlıklı aileler işlevlerini yerine getirebilen

sağlıksız aileler ise işlevlerini yerine getirmekte sıkıntı yaşayan aileler olarak tanımlanmaktadır. Capuzzi ve Stauffer (2015) aktarımına göre James Bitter; işlevsel aileyi; aile gelişim sürecinin normal taleplerinin yanı sıra çoğu ailelerin yaşadığı anormal ve beklenmedik stresleri karşılamada başarılı bir aile olarak tanımlarken, işlevsiz aileyi ise başa çıkmada çöküş yaşayan ya da başarılı olmayan kalıpları seçmeye devam eden aileler olarak tanımlamaktadır.

Sistem yaklaşımı sosyal hizmet mesleğinde birey-aile ve toplum ile çalışırken kullanılan önemli yaklaşımlardan biridir. Sistem yaklaşımı çalışılan müracaatçıların hayat şartlarını, karşılaştıkları problemleri, problemlerin görülen yüzünün arkasında etkili olan faktörleri uzmanın görmesine yardımcı olarak bireyi çevresi ile birlikte ele almaktadır. Böylece sistem yaklaşımı; problemi çözme sürecini kolaylaştıran yani uygulamayı kuvvetlendiren bir araç olarak görülmektedir (Zastrow, 1999; akt. Duyan, 2010). Birey hem kendisi bir sistemdir hem de formal, informal ve toplumsal sistemler ile sınırları doğrultusunda etkileşime girmektedir. Bireylerin etkileşimde bulunduğu diğer sistemler bireylerin iyilik halini olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir. Bu aile sistemi için de geçerlidir. Kapalı sınırlara sahip aileler diğer sistemler ile etkileşime girmezken, açık sınırlara sahip aileler gereğinden fazla diğer sistemler ile iç içe olmaktadır. Bu nedenle sınırların esnekliği önemlidir (Pincus ve Minahan, 1973; akt. Duyan, 2010).

Tek ebeveynli ailelerin sıklıkla yaşadıkları problemlere ilişkin yapılan çalışmalarda genellikle yeni durumlarına sosyo-ekonomik açıdan uyum sağlamaları, çocuk bakım konusunda kendilerini tek başına kalmış hissetmeleri ve bu konuda endişelendikleri, eski sosyal çevrelerinden yeni sosyal durumlarından dolayı uzaklaştıkları sonuçlarına rastlanmaktadır. Tek ebeveynli ailelerin maddi anlamda yaşadıkları sıkıntı çocuklarının masraflarını karşılamada yaşadıkları sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Tek ebeveynli ailelerde genellikle çocuğun bakımı anne tarafından üstlenilmektedir. Bu bağlamda tek ebeveynli aileler arasında ailenin sorumluluğunun anneye ait olduğu aile tipleri yaygın olarak görülmektedir. Sonuç olarak tek ebeveyn

statüsüne düşen ailenin ekonomik anlamda sıkıntı yaşamamasından dolayı kadınların sorumlu olduğu ailelerde yoksulluk olgusunun daha sık görüldüğü yapılan araştırmalarda ortaya çıkmaktadır (ASAGEM, 2011).

Kadınların yaşadıkları ekonomik güçlükler arasında nafaka almamaları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak kadının düşük statüsü ve düşük ücretli işlerde çalışmaları, doğum izni, çocukla ilgilenme gibi nedenlerle izin alma durumlarından dolayı iş yaşamında tercih edilmemesi ve yine çocukları için kendilerine destek olabilecek yakınları olmaması görülmektedir. Erkeklerin ise daha yüksek gelir getiren işlerde çalışmaları nedeni ile ekonomik anlamda daha az sorun yaşadıkları ancak çocuk ile ilgilenmeleri gerektiğinden eski hayatlarına oranla daha az sosyalleştikleri belirtilmiştir. Bunun dışında bireylerin bu değişim sürecinde yaşadıkları yalnızlık, kötümserlik benzeri duygular ve gelecek ile ilgili duydukları kaygıdan dolayı psikolojik sıkıntılar yaşaması olası görülmektedir (ASAGEM, 2011). Tek ebeveynli ailelerde tek kalan ebeveynin aile ile ilgili tüm sosyal, ekonomik ve psikolojik sorumlulukları tek başına yüklenmesi beklenmektedir (ASAGEM, 2011; Kalaycı, 2011; akt. Demir ve Çelebi, 2017).

Günümüzde tek ebeveynli aile sayısının giderek artması nedeni ile bu konuda yapılacak olan araştırma ve üretilecek öneriler ile tek ebeveynli ailelerin yaşadığı sorunları aşmayı sağlayacak çalışmalar oldukça önem kazanmıştır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Yapılan araştırmalarda tek ebeveynli aile sayısının dünyada giderek arttığı görülmektedir. Tek ebeveynli ailelerin sosyal, ekonomik ve psikolojik sıkıntılar yaşadıklarını destekleyen birçok araştırma mevcuttur. KKTC’de tek ebeveynli ailelere

yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmada Lefkoşa’da ikamet eden tek ebeveynli ailelerin ‘sistem yaklaşımı ve aile işlevselliği’ çerçevesinde algıladıkları sosyal destek ve problem çözme becerileri arasında ilişki incelenecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Lefkoşa’da ikamet eden tek ebeveynli ailelerde bireylerin, algılanan sosyal destek düzeyleri ve problem çözme becerileri arasında anlamlı ilişki olup olmadığını belirlemektir.

Araştırmanın genel amacına bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Tek ebeveynli ailelerde bireylerin algılanan sosyal destek düzeyleri çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

- Tek ebeveynli ailelerde bireylerin problem çözme becerileri çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

- Tek ebeveynli ailelerde bireylerin algılanan sosyal destek düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumun en temel birimi olarak görülen aile, aynı zamanda çocuğun ilk sosyalleştiği kurum olarak da görülmektedir. Bu nedenle sosyal hizmetin çevresi içinde birey yaklaşımından hareketle birey, içine doğduğu aile ve toplum üçgeninin ne derece önemli olduğu dikkat çekmektedir. Yaşanan toplumsal gelişmelerden etkilenererek çekirdek ailenin evrilen bir formu olarak, tek ebeveyn aileler bugün karşımıza sıklıkla çıkmaktadır. Nedeni yalnızca boşanma olmamakla birlikte, bugün gerek KKTC’de gerek en yakın ve benzer yapıda bulunan Türkiye örneğinde de görüldüğü gibi boşanma oranlarında artış görülmektedir. İngiltere’ye bakıldığında nüfusun %14,9’u (ONS, 2018), OECD ülkelerinde ise nüfusun %15’i (OECD, 2018) tek ebeveynli ailelerden oluşmaktadır. Türkiye ve diğer ülkelerde tek ebeveynli ailelerin yaşadıkları sorunlar, tek ebeveyni ile büyüyen çocukların yaşadıkları sorunlara yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Birçok ülke bu kapsamda politikalar üretmektedir.

KKTC’de yapılan literatür taramasında aile ile ilgili olarak; Nihal Salman Eray (2011)’ın “Eşlerin Boşanma Nedenleri ve Eğitim Düzeyinin Boşanmaya Etkisi: KKTC örneği” yüksek lisans tezine, Başak Eser (2016)’ın “Kuzey Kıbrıs’ta Ailede Çocuğun Değerinin Aile Yapıları Açısından İncelenmesi” yüksek lisans tezine, Berna Çamkuşu Arifoğlu (2006)’nın “Çocuklar İçin Boşanmaya Uyum Programı’nın Çocukların Boşanmaya Uyum, Kaygı ve Depresyon Düzeylerine Etkisi” doktora tezine, Beste Çağla Özata (2014)’nın “KKTC’de Birlikte Yaşayan Ailelerin Genel İşlevlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” yüksek lisans tezine, Adiye Yoldaş (2008)’in “KKTC’de Yaşayan Farklı Özelliklerle Gelişen Çocuğa Sahip Ana – Babaların Gereksinimlerinin Belirlenmesi” yüksek lisans tezi gibi farklı anabilim dallarının aileyi de içeren çalışmalarına rastlanmıştır.

KKTC’de tek ebeveynli ailelere yönelik herhangi bir araştırma ve istatistiki çalışma bulunmamaktadır. Yapılan taramada KKTC Devlet Planlama Örgütü’nün 2016 yılına kadar olan boşanma ve evlenme istatistiklerine, Sosyal Hizmetler Dairesinde dulluk ve çeşitli nedenlerle kocası tarafından terk edilme neticesinde sosyal yardım kapsamında nakdi yardım bağlanan tek ebeveynli ailelerin istatistiğine aylık olarak ulaşılmıştır. Bu bilginin dışında konu kapsamında rastlanan kitapların KKTC’de aile hayatı ile ilgili olarak gelenek ve göreneklere dayalı bilgi sunan folklorik içerikli olduğu görülmüştür.

Tek ebeveyn aile formunun gittikçe artması nedeni ile ülkemizde bu alanda yapılacak olan çalışmaların bu tür ailelerin yaşadıkları zorlukların ve sorunların daha iyi anlaşılması ve bu yönde politikaların geliştirilmesine katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma ilk olarak Lefkoşa İlçe Sosyal Hizmetler Dairesinden nakdi destek alan tek ebeveynli aileler ile yapılması planlanmıştır. Ancak ilgili makamlardan gerekli izinler alınamamıştır. Bu nedenle Lefkoşa İlçesinde ikamet eden genel popülasyonda boşanmış tek ebeveynli aileler hedef alınmıştır.

KKTC’de boşanma davasının açıldığı yer taraflardan birinin oturduğu yere göre veya çalıştığı yere göre belirlenmektedir. Yurt dışında ikamet eden kişiler olması halinde dava Lefkoşa Aile Mahkemesinde açılmaktadır (Aile (Evlenme ve Boşanma) Yasası 1/1998). Bu nedenle Lefkoşa ilçesinde boşanmış gözüken çiftlerin anketlerin uygulanacağı zaman diliminde Lefkoşa’da ikamet edip etmedikleri bilinmemektedir.

Ülkede güncel nüfus sayımı olmadığından kişilerin isim ve adres bilgilerine erişilememektedir. KKTC’de en son nüfus sayımı 2011 yılında yapılmıştır.

Boşanmış olarak istatistiklere geçen çiftlerin tekrar evlenip evlenmediklerine dair bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle boşanma yılı baz alınmayarak ebeveynin şu anki zaman diliminde tek ebeveyn olup olmaması dikkate alınacaktır. Bununla birlikte sürece dahil edilecek bireylerin evlenme akti başka bir ilçede olmuş olsa bile sürecin gerçekleştiği zaman diliminde Lefkoşa ilçesinde ikamet ediyor olmaları dikkate alınacaktır.

2020 yılında dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını dolayısı ile anketler hedeflenen süreyi aşkın bir zaman diliminde tamamlanmıştır.

1.5. Genel Kavramlar

Bu bölümde araştırmanın odaklandığı nüfus grubu olan tek ebeveynli kavramı açıklanmadan önce aile ve geçirdiği tarihsel süreç, sonrasında tek ebeveynli aile oluşumu, KKTC’de aile ve tek ebeveynli ailelere yönelik politikalar, sistem kuramı, aile işlevselliği, sosyal destek ve problem çözme kavramları hakkında gerekli tanımlar ve bilgilere yer verilmiştir.

1.5.1. Tanımlar

1.5.1.1. Aile Kavramı

İnsanlık tarihi kadar eski ve tüm toplumların temel yapı taşı olarak görülen aile kavramı, her toplumda ayrı bir özellik taşıması nedeni ile ortak bir tanım geliştirilmesi açısından güçlük çekilmektedir. Geçmişten günümüze aile çeşitli formlar içine girerek yapısal ve biçimsel değişimler geçirmiş olmasına karşın hala günümüzde önemini korumaktadır. Aile bugün de sadece sosyoloji değil biyoloji, ekonomi ve politika gibi pek çok bilim dalındaki tartışmaların odağında yer almaktadır (Hallaç ve Öz, 2014).

Özgüven (2001)'e göre aile, üyelerinin birbirlerine karşı belirli sorumluluk ve işlevleri üstlendikleri, genellikle ortak ikametini paylaştığı, iki veya daha fazla kişiden oluşmaktadır. Bu kişiler birbirleri ile biyolojik, psikolojik ve sosyal ilişkilerle birbirlerine bağlı olmakta ve yasal, toplumsal ve ekonomik bir kurum olan aileyi oluşturmaktadırlar. Bu da aileyi oluşturan bireylerin arasında karmaşık etkileşimlerin olduğunu açıkça göstermektedir.

Ailenin işlevlerinde ve/veya yapısında değişimler olsa da dünyanın her yerinde ailenin varlığında bahsedilebilmektedir. Fakat yaşanan durum ve şartlara bağlı olarak tarih içerisinde değişim gösterdiği bilinmektedir. Ailedeki bu değişimlerden olan geleneksel aile formundan modern aile formuna geçişteki en önemli nesnel etken sanayileşme olarak görülmektedir. Sanayileşme üretim biçimlerinin tümünü değiştirmesi ile birlikte toplumsal ilişkileri de etkileyip kökten değiştirmiş ve bu da toplumun en önemli birimi olan aileye de yansımıştır (TADA, 2010).

1.5.1.1.1. Sanayi Öncesi Toplumda Aile

Sanayi öncesi toplumlarda makineleşmenin henüz olmaması nedeni ile insanlar tarım ile bizzat kendileri uğraşmakta, geçimlerini tarım ile sağlamak ve tarımsal faaliyetleri aile olarak yürütmekteydi. Tarımsal faaliyetlerin tüm aile ile yürütülmesi ve beden gücüne ihtiyaç duyulması nedeni ile kalabalık bir aileye sahip olmak önemliydi. Baba soyuna dayalı, erkeğin egemenliğinin ön planda olduğu ve erkek çocuğun değerli olduğu bir yapı söz konusuydu. Yetişkin olan kadın ve erkeklerin evlenmeleri, çocuk sahibi olmaları beklenirdi. Boşanmalar ise hoş karşılanmamaktaydı. Bu nedenle boşanma oranlarının düşük olduğu görülmekteydi. Cinsel ilişki evlilik kurumu ile sınırlandırılmıştı. Ebeveynler çocuklarına bakmakla yükümlü olup, çocuklar ise ebeveynlerin kararına saygı duymak zorundaydı (Zastrow, 2013).

1.5.1.1.2. Sanayileşme Sonrası Toplumda Aile

Sanayileşme ile birlikte makinelerin keşfi insan emeğine olan ihtiyacı azaltmıştır. Büyük işletmeler kurulmuş, teknoloji gelişmiş ve kentleşme başlamıştır. Tüm bu ilerlemeler ile birlikte ailenin ekonomik üretimdeki yeri değişmeye başlamış olup artık daha az kişiye ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Çocukların bakımı yük haline gelmiş, eğitim artık kurumlarca karşılanmaya başlamış, yaşlıların hem tecrübe hem de emeklerine olan saygı yitirmeye başlanmıştır. Kadınlar ise kademeli olarak her alanda eşitliği savunarak her alanda aktif rol oynamaya başlamıştır (Zastrow, 2013). Sanayileşme ile üretim sisteminde yaşanan değişiklikler geniş aile yapısını da etkilemiş ve ailenin üstlenmiş olduğu eğitim, sağlık, güvenlik gibi birtakım fonksiyonlarını farklı kamusal sistemlere aktarmıştır (Epik ve ark., 2017).

İnsanlık tarihi kadar eski olan aile kavramının ilk ortaya çıkışından bugüne kadar geçirmiş olduğu değişimler dikkate alındığında, tek bir aile tipinden bahsetmek mümkün değildir. Birbirinden farklı özelliklere sahip olan farklı aile tipleri olduğu görülmektedir (Şentürk, 2015). Aile tipleri sınıflandırması yapılırken birçok değişken dikkate alınmaktadır. Bunlar aile içindeki egemenliğin türü ve yetke örüntüsü (anaerkil, ataerkil, eşitlikçi), evlenme şekli, akrabalık sistemleri, evli çiftlerin yerleşim yerleri ve şekli, hane içinde yaşayan nüfus miktarı gibi değişkenlerdir (Timur, 1972; akt. Karataş 2001; Tolan, 2016; akt. Şentürk, 2015).

Tüm değişkenler içinde en çok dikkate alınan değişken hane içerisinde yaşayan nüfus miktarıdır (Tolan, 2016; akt. Şentürk, 2015). Bu değişken dikkate alındığında geniş aile ve çekirdek aile olmak üzere iki tipte aileyi incelemek mümkündür. Bununla birlikte endüstrileşme, sanayileşme, kentleşme ve tarımdaki ilerlemelerle birlikte meydana gelen toplumsal değişimler geniş aile ile çekirdek aile tipinde de birtakım değişiklikler neden olmuştur. Daha çok bahsedilen aile tipleri içerisinde en yaygın olan anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan çekirdek aile olmakla birlikte, bu tipolojiyi geliştirmek de mümkündür. Bazı araştırmacılara göre geçici geniş aile, parçalanmış eksik aile, çözülen aile gibi tipler de eklenebilmektedir (Kongar, 1970; Timur, 1927; akt. Karataş, 2001).

1.5.1.1.3. Geniş Aile

Geniş aile sadece birlikte yaşayan çiftlerden ve çocuklarından değil, aynı zamanda diğer akrabalarından, özellikle de evlilik bağı ile kurulan akrabalıklardan, büyükanne ve büyükbabalardan, teyzelerden ve amcalardan ve kuzenlerden oluşur. Avrupa dışındaki çoğu ülkede, geniş aile genellikle temel aile birimi olarak kabul edilir (Strong ve ark., 2011).

Gordon (aktaran Yorburg, 2013) 1972, örneğin: "Geniş aile, tipik olarak, karı koca, bağımlı yavrulardan ve evli oğullardan, eşlerinden ve yavrularından oluşan bir konut birimidir." Bu tanımda medeni durum ve cinsiyet (evli oğullar ve onların çekirdek aileleri) genişletilmiş aile formunun temel kriterleri olarak da görülmektedir.

Geniş aile genellikle kırsal alanda tarım ile uğraşan, birkaç kuşağın aynı çatı altında bulunduğu, erkeğin egemen olduğu, ataerkil otoritenin olduğu, üyeler arasında ayrımda cinsiyet ve yaş faktörü etkili olduğu, hiyerarşik bir düzenin olduğu, ekonomik faaliyetlerde işbirliği ve iş bölümünün olduğu, dayanışmanın ön planda olduğu aile yapılarıdır (Özgüven, 2001; Şentürk, 2015).

1.5.1.1.4. Çekirdek Aile

Çekirdek aile sanayileşme ile birlikte üretim şeklinin değişmesi ve tarımdan büyük işletmelere geçilmesi ile birlikte ailenin iş bulabileceği kent merkezlerine taşınması ile birlikte ortaya çıkmıştır. Yani toplumsal- ekonomik yapıda ortaya çıkan değişimler sonucu geniş ailenin çözülmesi ile birlikte çekirdek aile gündeme gelmiştir. Çekirdek aile evlilik yolu ile kurulan, anne baba ve çocuklardan oluşan aileyi temsil etmektedir. Çekirdek ailenin geniş aile ile bağlarının daha zayıf olduğu, erkeğin kararlarının ön planda olduğu aile tipine karşın daha eşitlikçi bir yapının olduğu, gelenek ve göreneklerin, sosyal kontrol mekanizmalarının etkilerinin azaldığı, aile içindeki bireylerin daha bağımsız hareket edip seçimlerini yapabildiği, bireyselleşmeyi teşvik eden bir yapıdan oluşmaktadır (Karataş, 2001; Özgüven, 2001; Şentürk, 2015; Yorburg, 2013).

Aile artık üretim birimi olmaktan çıkmış, bu noktada bireyin özgürleştiği, eş seçiminin de bu özgürlüğe dahil olması söz konusudur. Aile içinde eğitimden bahsedilirken artık eğitim dış kurumlar tarafından yerine getirilmekte, sosyalleşme

sadece aile içinde gerçekleşmemekte, koruma görevi ise kolluk kuvvetlerine devredilmiştir. Yani ailenin birtakım işlevlerinin gösterilen gelişme ile başka kurum ve kuruluşlara devredildiği görülmektedir (Gökçen, 2016; Karataş, 2001). Bu bakımdan çekirdek aileyi geniş aileden ayıran en önemli özellikler aile üye sayısının ve aile işlevlerinin azalması olmuştur (Gökçen, 2016). Çekirdek ailenin sanayileşme ile doğduğu ve gelişmiş ülkelerde yaygın olduğu söylenmekle birlikte az gelişmiş ülkelerde de yaygın olduğu yani sanayileşmeden önce de var olduğu öne sürülmektedir (Karataş, 2001).

1.5.1.2. Tek Ebeveynli Aile

Tek ebeveynli aileler, ebeveynlerden birinin tek başına olduğu ve 18 yaşından küçük çocuğun bakımından tek ebeveynin sorumlu olduğu yapılardır (Gander ve Gardiner, 2001; Gladding, 2012; Norton ve Glick, 1986). Tek ebeveynli ailelerin ortaya çıkma nedenleri arasında ebeveynlerden birinin ölümü, boşanma, uzun süreli yokluk ya da tercih (yalnız yaşayan bireyin evlilik dışı cinsel birliktelik sonucu birinden isteyerek veya istemeyerek hamile kalması, sperm bankasından planlı şekilde hamile kalması, yalnız yaşayan bireyin evlat edinmesi) sayılmaktadır (Gladding, 2012; Miller 1992). Genellikle tek ebeveynli aileler kadın ve çocuklarından oluşmaktadır (Miller, 1992; U.S. Census Bureau, 2010). Bunun nedeni özellikle ataerkil yapının hakim olduğu toplumlarda kadının temel bakım veren olarak kabul edilmesi ve politikaların bu noktadan etkilenerek hazırlanması olmuştur (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1969; Stevenson ve Black, 1988).

Tek ebeveyn olma başlangıcı, tüm aile sistemini ve bu sistemin üyelerinin işleyişini ve etkileşimini etkileyen kritik bir olay olarak görülmelidir. Krizlerin bekar ebeveynler tarafından nasıl ele alındığı ve rutin, günlük kararlar ve sosyal düzenlemelerin nasıl yapıldığına dair bilgi günümüzde önem arz etmektedir (Turner ve Smith, 1983).

Tek ebeveynli ailelerin güçlü yönleri;

1-Bir bütün olarak tek ebeveynli ailelerin gücü, çoğu aile türünden daha demokratik olma eğiliminde olmalarıdır. Birbileri ile zorunluluktan da olsa geliştirilen bu ilişki tarzında karar verilmesi gerektiğinde, genellikle ebeveyn ve çocuk / çocuklar dahil tüm tarafların ihtiyaçları dikkate alınır.

2-Tek ebeveynli ailelerin ikinci gücü, roller ve kurallarla ilgilidir. Sınırlı kaynaklar nedeniyle, birçok tek ebeveynli aile, hangi üyelerin hangi görevleri yerine getireceği konusunda esnektir.

3-Üyeler gelişim aşamalarından daha hızlı geçmektedir. Çocuklar, eylemlerinin sorumluluğunu nasıl üstleneceklerini erken yaşta öğrenirler. Diğer ailelerin hafife aldığı para ve zaman gibi metaların farkındadırlar (Gladding, 2015, s.112-113).

Tek ebeveynli ailelerin zayıf yönleri;

1-Sınırların ve rollerin açık bir şekilde tanımlanmaması.

2-Bu ailelerde büyüyen çocuklar, özellikle de erkek çocuklar her iki ebeveynin olduğu ailelerdeki çocuklara oranla daha az akademik başarı sağlamaktadırlar. Bu durum özellikle de boşanma sonucu olan tek ebeveynli ailelerde sıklıkla görülmektedir.

3-Çocuklar açık ve güçlü bir kimlik oluşturmada ve karşı cinsten diğerleriyle ilişki kurmakta zorluk yaşayabilirler.

4-Tek ebeveynli aileler diğer ailelere oranla daha çok mali sıkıntı çekmektedir. Genellikle tek ebeveynli ailelerin kadınlardan oluştuğu ve kadın-çocuk yoksulluğunun ön plana çıktığı görülmektedir.

5-Depresyon, umutsuzluk, hayal kırıklığı gibi olumsuz duygularla baş etmek zorundadırlar (Gladding, 2015, s.113-114).

1.5.1.2.1. Tek Ebeveynli Aileler ile İlgili Daha Önce Yapılan Çalışmalar

KKTC’de literatüre bakıldığında boşanmayı konu alan çalışmalar dışında tek ebeveynli ailelere yönelik yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Türkiye’de literatüre bakıldığında tek ebeveynli ailelerin sorunları ve gereksinimleri, sorunlarının çözümüne yönelik öneriler ve çocukların tek ebeveyn ile yaşamasından nasıl etkilendikleri ve tek ebeveynli ailelere yönelik politikaların geliştirilmesi üzerine çeşitli araştırmalar olduğu görülmüştür.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) tarafından Türkiye genelinde 2011 yılında yapılan tek ebeveynli aile araştırması: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (ASAGEM, 2011) tarafından yapılan çalışmada anne, baba ve çocukların tek ebeveyn olarak deneyimlerine ve yaşadıkları sorunlara değinmiş ve bu süreçleri en az zararla atlatabilmeleri adına bir yol gösterici olarak ortaya koymuştur. Tek ebeveyn annelerin kendilerini ekonomik olarak güçsüz hissettikleri ve bunun çocuklarının bakımına yansıtacağı endişesi olduğu, babaların ise tek başına çocuklarının sorumluluğunu üstlenecek olmalarından dolayı endişeli oldukları ve sosyal yaşama katılmakta güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Çocukların ise bir ebeveyninden uzak kalması ya da ailece yapılan etkinliklerin artık gerçekleşmemesi gibi nedenlerden dolayı olumsuz etkilendiği görülmüştür. Tek ebeveynli olarak karşılaşılan hukuksal süreçler nafaka, mal paylaşımı ve velayet başlıklarında detaylı olarak belirlenmiştir. Çalışmalarda nafaka alan tarafın genellikle kadınlar olduğunu belirtmiştir. Bu konuda ise karşı taraf ile aralarında çoğu zaman sıkıntı yaşandığı görülmüştür. Babalara oranla annelerin daha çok ekonomik sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Annelerin bakım gerektiren küçük çocuğu olması ve çevresinde kendisine destek olabilecek biri olmadığı durumda iş yerinde sıklıkla zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Yaşanan ekonomik sıkıntıların çocukları da olumsuz etkilediği görülmüştür.

Boylu ve Öztöp (2013) “Tek Ebeveynli Aileler Sorunlar ve Çözüm Önerileri” isimli çalışmalarında tek ebeveynli ailelere yönelik politikaların geliştirilmesine yönelik tespit ve önerilerini belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalarda sorunların ebeveynlik ve çocuk bakımı, evle ilgili faaliyetlerin yürütülmesi, sosyal yaşam ve zaman kullanımı, ekonomik yetersizlik olduğu belirtilmektedir. Tek ebeveynli ailelerin daha çok kadın ve çocuklardan oluştuğu belirtilmektedir. Bu nedenle kadınların çocuk bakımında daha çok zorlandıkları ve ekonomik olarak daha yetersiz kaldıkları, kadın ve çocuk yoksulluğunun ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Öneri olarak ise tek ebeveynli ailelere destek, eğitim, uyum programları ve cinsiyete dayalı ayrımcılıkların ortadan kaldırılması, kadınların istihdamı, çocukların güvenli ortamlarda bakılması için politikaların oluşturulması gibi mekanizmalara gerek duyulduğu belirtilmiştir.

Demir ve Çelebi (2017) gerçekleştirdikleri çalışmada tek ebeveynli ailelerin sorunlarını nitel yöntemle araştırmışlardır. Araştırma 10 kadın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Ekonomik, sosyal, çocuklarla ilgili, ev işleri ile ilgili ve psikolojik sorunlar olarak beş başlık altında sorunlar değerlendirilmiştir. Daha önce çalışmayan kadınların çalışmak durumunda kalması, işsizlik, kirasını ödeyememe, sosyal çevresinden dışlanma, çalışan kadınların çocuklarına bakacak kişilerin bulunmaması, çocuklarda psikolojik ve sosyal sorunların oluşması, ev işlerinde destek bulamamaları, psikolojik desteğe ihtiyaç duymaları gibi detaylandırılmaktadır.

Köseoğlu ve Yıldız (2018) tek ebeveynli çocukların yaşam deneyimlerini inceledikleri bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmada on biri boşanma, onu ise vefat nedeni ile tek ebeveyni ile yaşamını sürdüren çocuklar yer almıştır. Çalışma sonucunda; boşanma gerçekleştiren sonra her iki ebeveyniyle ve/veya birlikte kaldığı ebeveyniyle olumlu ilişkiye sahip, yaşam standartlarında ciddi bir değişiklik yaşamayan ve ebeveynleri ve/veya ebeveyni tarafından ihtiyaçları karşılanan çocukların olumlu yaşam deneyimlerine sahip olduğu görülmüştür. Ancak bunların tersi durumlarda ise olumsuz yaşam deneyimlerinin ortaya çıktığı görülmüştür. Vefat sonucu tek ebeveyni ile kalan çocuklarda; yas sürecini sağlıklı yaşayan, hayatta kalan

ebeveyni tarafından ihtiyaçları karşılanan, yaşam standartlarında ciddi bir değişiklik yaşamayan, aile içinde ve sosyal çevresinden destek grenlerin olumlu yaşam deneyimlerine sahip olduğu ancak bunların tersi durumlarda ise olumsuz deneyimlerin ortaya çıktığı sonucuna varılmıştır.

Canatan ve ark. (2019) “Tek Ebeveynli Aile Bağlamında Yaşayan Annelerin Sosyal ve Psikolojik Problemleri” zerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışma 233 anne gerçekleştirilmiştir. Beklenenin tersine bulgular kadınların çoğunun sosyal dışlanma yaşamadığını ve çevrelerinden manevi olarak destek gördüklerini göstermiştir. %20 oranında kadının dışlanma yaşadığı bulunmuştur. Psikolojik problemler açısından değerlendirme yapıldığında ise kadınların %4,8 ila %17’si arasında değişen oranlarda patolojik düzeyde psikolojik problemler yaşadıkları sonucu çıkmıştır. ocuklarının geleceğinden duyulan endişe ve eşi olmadığı için komşularının ve sosyal çevresinin kendisine karşı olumsuz tutum sergiledikleri düşüncesi psikolojik bozukluk belirtilerini artıran faktörler olarak belirlenmiştir. Hane içerisindeki gelir seviyesinin artması kişiler arası duyarlılık belirtilerini, eş kayıp süresi ise depresyon, öfke, düşmanlık ve rahatsızlık ciddiyeti indeksini azalttığı grlmştir.

Genç (2019) “Tek Ebeveynli Ailelerin Yaşadığı Sorunların İncelenmesi” yüksek lisans tez çalışmasını yapmıştır. Nitel olarak yapılan çalışmaya on altı tek ebeveyn katılım göstermiştir. Araştırma sonucunda tek ebeveyn kadınların ekonomik olarak sıkıntı çektikleri ve bunun da kendilerinde kaygıya neden olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda ekonomik sorunlar çocukların bakımları ile ilgilenmelerini de etkilediği grlmştir. Tek ebeveyn babaların ise sosyalleşmekte sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. On üç ebeveynin ise daha önceki evliliklerinde maruz kaldıkları psikolojik ve fiziksel şiddet nedeni ile tekrardan evliliği düşünmedikleri; çocukların ise birlikte kaldıkları ebeveyne karşı özellikle maddi sıkıntılardan dolayı olumsuz davranışlar sergilediği ve birlikte yaşadığı ebeveyni ile iletişim sorununun ortaya çıktığı grlmştir. Ayrı kaldığı ebeveyni ile ise, bu baba olduğunda zaman içinde çocuklar

ebeveynin uzun süre ayrı kalmasını ve ilgisizliğini hissettiklerinde bir süre sonra kendileri iletişimi kesebilmektedirler sonucuna varılmıştır.

Topçu (2020) “Tek Ebeveynli Ailelerin Karşılaştığı Sosyo-Ekonomik Sorunların ve Gereksinimlerin İncelenmesi” üzerine yüksek lisans tez çalışması yapmıştır. Nitel olarak yapılan çalışmaya on kadın ve on erkek katılmıştır. Çalışma sonucunda kadınların çoğunluğu sosyal yaşamlarının olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. Bir kısmının komşu ve akrabalarının kendileri ile iletişimi kestiği, bir kısmı ise toplumdan çekindiği için kendisinin çevresinden uzak kaldığı ve yalnızlaştığı görülmüştür. Erkekler açısından değerlendirildiğinde, eşi vefat eden erkeklere oranla sosyal yaşama katılmada çekindikleri görülmüştür. Tek ebeveyn anne ve babaların ekonomik anlamda durumlarına bakıldığında gelir yetersizliği, harcamaların karşılanamadığı ve alınan sosyal yardımın yetersiz olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda bu kişilerin çocuklarını bırakacak yerleri olmadığı gerekçesi ile düzenli bir işte çalışamadıkları ve aile desteği ya da yardımlarla geçindikleri belirtilmiştir. Çocuk bakımı nedeni ile tek ebeveynli ailelerin çalışma yaşamından dışlandıkları sonucuna varılmıştır.

Yabancı kaynaklara bakıldığında yine tek ebeveynlerin sorunları, çözüm önerileri, politikalar, iki ebeveynli aileler ile karşılaştırma, çocukların nasıl etkilendiğini tespit etme gibi çalışmalar görölse de olumlu yanlarına odaklanan nadir çalışmalar da görülmektedir.

Hanson (1986) “Healthy Single Parent Families” isimli çalışmayı yayınlamıştır. Çalışmanın amacı, sağlıklı tek ebeveynli ailelerin özelliklerini incelemektir. Ölçülen değişkenler arasında sosyo-ekonomik durum, sosyal destek, iletişim, dindarlık, problem çözme ve bekar ebeveynlerin ve çocuklarının fiziksel ve ruhsal sağlık durumu yer almaktadır. Çalışmaya toplam 84 kişi katılmıştır. Genel olarak bekar ebeveynlerin ve çocuklarının fiziksel ve zihinsel sağlık durumlarının iyi olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin sağlıklı olması çocukları da etkilemektedir. Cinsiyete göre ebeveynlerin

ve çocukların sağlıklarında bazı farklılıklar vardır. Kadın ebeveynlerle yaşıyan çocuklar, erkek ebeveynlerle yaşıyan çocuklardan daha yüksek genel sağlık bildirdiler. Ebeveynler aşıısından bakıldığında, bekar annelerin genel sağlık durumunun babalara göre daha kötü olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, anne sağlığının çocuklarının sağlığından daha düşük olduğunu ancak baba sağlığının çocuklarından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Velayet ve sağlık konusu değerlendirildiğinde babaların erkek çocukların tek başına velayeti konusunda annelerden daha iyi hissettiğini ve ortak velayet düzenlemelerinin annelerin ruh sağlığına olumlu katkıda bulunduğunu göstermektedir. Fiziksel ve zihinsel sağlık, sosyoekonomik durumla yüksek oranda ilişkili görünmemektedir. Erkek ebeveynlerin eğitim, meslek ve gelir aşıısından kadın ebeveynlere göre daha ilerde olduğu tespit edilmiştir. Annelerin çalışırken aynı zamanda velayeti paylaşabiliyorlarsa, sosyoekonomik statü kaybına uğrama olasılıkları daha düşük olduğu görülmüştür. Sosyal destek aşıısından değerlendirildiğinde daha geniş sosyal destek sistemlerine sahip ailelerin zihinsel ve fiziksel sağlıklarının daha iyi olduğu görülmüştür. İyi bir ebeveyn ve çocuk iletişiminin de fiziksel ve zihinsel sağlığı olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Sağlık ve dindarlık arasındaki ilişkileri destekleyen güçlü bir kanıt tespit edilememiştir. Problem çözmenin ebeveynlerin ve çocuklarının fiziksel ve zihinsel sağlığı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Kadın ebeveynlerin erkek ebeveynlere göre daha etkili problem çözdüğu tespit edilmiştir. Ortak velayet düzenlemesinin de etkili olduğu görülmüştür. Özellikle kadın ebeveynlerde, tek velayete sahip ebeveynler, ebeveyn / çocuk problem çözme konusunda ortak velayete sahip ebeveynlere göre daha az çatışma bildirmiştir. Ortak velayete sahip kadın ebeveynler, ortak velayete sahip erkek ebeveynlere göre daha iyi sorun çözme bildirmiştir. Bu nedenle kadın ebeveynlerin çocuklarla problemleri daha iyi çözdüğu görülmektedir.

Cairney ve ark. (2003), “Stress, Social support and Depression In Single and Married Mothers” isimli çalışmayı yayınlamışlardır. Araştırma bekar ve evli annelerle yürütülmüştür. Sonuçlar göre; evli annelere kıyasla, bekar annelerin daha yüksek düzeyde kronik stres, daha yeni yaşam olayları ve daha fazla sayıda çocukluk çağı sıkıntıları bildirmek için bir depresyon atağı geçirme olasılığının daha yüksek

olduğunu göstermiştir. Bekar anneler, evli annelere göre daha düşük düzeyde algılanan sosyal destek, sosyal katılım ve arkadaşlar ve aileyle temas sıklığı bildirmişlerdir. Çok değişkenli analizlerin sonuçları, stres ve sosyal desteğin birlikte tek ebeveynlik durumu ile depresyon arasındaki ilişkinin neredeyse% 40'ını oluşturduğunu göstermiştir. Ayrıca aile yapısına göre stresin depresyon üzerinde koşullu bir etkisi bulunmuştur. Yaşam olaylarının evli annelerde olduğundan daha güçlü bir şekilde depresyonla ilişkili olduğu görülmüştür. Sonuçlar tek ebeveyn statüsü ile depresyon arasındaki ilişkinin önemli bir kısmı, stres ve sosyal desteğe maruz kalmadaki farklılıklar ile açıklanmaktadır.

Maldonado ve Nieuwenhuis (2015) Community, Work & Family Dergisinde, “Family Policies and Single Parent Poverty in 18 OECD Countries, 1978–2008” isimli çalışmayı yayınlamışlardır. Bu çalışma, aile politikalarının tek ebeveynli haneler ve iki ebeveynli haneler arasında yoksulluğu ne ölçüde farklı şekilde etkilediğini incelemiştir. Mutabakat politikaları (ebeveyn izni ve ücretsiz izin oranı ile test edildi) ve mali destek politikaları (aile ödenekleriyle test edildi) arasında ayırım yapılmıştır. 1978'den 2008'e kadar 18 OECD ülkesinde 519.825 haneyi kapsayan Lüksemburg Gelir Araştırması Veri tabanından elde edilen verileri Karşılaştırmalı Aile Politikası Veri tabanından gelen verilerle birleştirilmiştir. Tek ebeveynler, çift ebeveynlerden daha yüksek yoksulluk riskiyle karşı karşıyadır ve bekar anneler, bekar babalara göre daha fazla yoksulluk riskiyle karşı karşıyadır. İstihdamın, özellikle profesyonel mesleklerdeki ebeveynler ve çift gelirli çift ebeveynler için yoksulluğu azalttığı görülmüştür. Daha uzun ebeveyn izni, daha düşük oranda ücretsiz izin ve daha yüksek miktarlarda aile yardımı, çocuklu tüm haneler arasında daha düşük yoksullukla ilişkilendirilmiştir. Ebeveyn izni, bekar annelerin istihdamını daha etkin bir şekilde kolaylaştırarak, yoksulluklarını çiftler ve bekar babalara göre daha fazla azaltmıştır. Aile yardımlarının, bekar babalar arasında yoksulluğu en güçlü şekilde azalttığına dair bazı kanıtlar bulunmuştur. Gelir ayrıştırması, aile ödeneklerinin iki ebeveynli haneler arasında yüzde 3 puana kadar ve tek ebeveynli haneler arasında (anne ve babalar) yoksulluğu yüzde 13 puana kadar azalttığını göstermiştir.

Van Gasse ve Mortelmans (2020) Journal of Family Issues Dergisinde, “With or Without You – Starting Single-parent Families: A Qualitative Study on How Single Parents by Choice Reorganise Their Lives to Facilitate Single Parenthood from a Life Course Perspective” isimli çalışmayı yayınlamışlardır. Bu çalışmaya göre bazı ebeveynler bekar olmayı sperm bağışı veya evlat edinme yoluyla seçebildikleri için, bugün artık bir aile kurmak için bir partnere sahip olmak gerekli değildir. Bu, bekar ebeveynlerin kendi başlarına gönüllü olarak ebeveyn olmayı seçtikleri için tek ebeveynlik konusunda farklı bir bakış açısı sunduğu anlamına gelir. Yine de, tek başına çocuk yetiştirenler diğer bekar ebeveynlerle aynı sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunlar; iş sorumluluklarını ve ebeveyn rollerini içermektedir.

1.5.1.3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Aile Yapısı

KKTC’de yapılan literatür taramasına bakıldığında aile ile ilgili yapılan araştırmalar şu şekildedir:

KKTC’de aile ile ilgili yayımlanan tek kitap bulunmaktadır. Kitap KKTC kurulmadan öncesine dayanarak 1900’lerden itibaren Kıbrıs’ta Türk ailesini konu almaktadır. Alicik (2009)’un aktarımında göre Kıbrıs’ta 20. yüzyıl ortalarına kadar iç evlilik diye bahsedilen yakın akraba, komşuların oluşturduğu evlilik tiplerine rastlanmaktadır. Bu evlilik modelinin Kıbrıs’ın kapalı toplum özelliği göstermesinden dolayı yaşandığı belirtilmektedir. Daha sonraları ise engelli bebeklerin dünyaya gelmesi gibi yaşanan olumsuz durumlar neticesinde iç evlilik modelinden uzaklaşarak eşin özgürce seçildiği, sevgiye dayalı evliliklerin yapılmaya başladığı belirtilmiştir. Kıbrıs’ta yapılan araştırmalarda aileden bahsederken yerleşim yerine göre aile köylü ve kentli aile yapısı olarak belirtilmektedir. Kıbrıs’ta 1960’lı yıllara kadar ailenin geleneksel köylü aile tipleri olduğu, ailenin yine çekirdek yapıda olduğu ancak, ailelerin birbirlerini denetleme ve yardım işlevlerinden dolayı adeta geniş aile yapısı gibi hareket ettiği belirtilmektedir. 1974 sonrasında ise devlette istihdam yaratılması

nedeni ile aile değişime uğrayıp kent ailesi yapısına dönüşmektedir. Kentlerde de aileler çekirdek yapıda var olmaya devam etmektedir. Bununla birlikte 20. yüzyıla kadar erkek egemen bir toplumdan bahsedilirken sonrasında kadın-erkek eşitliğine doğru evrilen aile yapılarından bahsetmek mümkündür (Alicik, 2009).

Literatüre bakıldığında üniversite öğrencilerinin tutum ve davranışlarında aile yapısının etkisi, boşanma, çocuğun değeri gibi konularda farklı anabilin dallarının yürütmüş olduğu çalışmalara rastlanmıştır. Akfert ve ark. (2009) KKTC’de üniversite öğrencilerinin sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ile ilişkisinin incelendiğı ve alkol deneyen öğrencilerle denemeyen öğrencilerin aile ortamı karşılaştırılan çalışmalarında, sigara ve alkol deneyen öğrencilerin aile ortamını daha olumsuz algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çağlar, ve ark. (2012) KKTC’de üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı analizlerinin cinsiyet, akademik başarı ailenin gelir düzeyi ve anne-baba eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğı ile ilgili çalışmalarının sonucuna göre annenin eğitim düzeyinin sosyal kaygı ile ilişkili olduğu fakat babanın eğitim düzeyinin ise ilişkili olmadığı sonucu bulunmuştur.

Eray (2011) KKTC’ de eşlerin boşanmalarının nedenlerini ve aynı şekilde eğitim seviyeleriyle arasında bir bağlantı olup olmadığını incelemiştir. 35 katılımcı bulunmaktadır. Bunların %64,7 kadın, %35,3 erkektir. Evlenme yaşlarının büyük bir çoğunluğunun 25 yaş altı olduğu görülmüştür. Boşanmış çiftlerin eğitim seviyeleri arasında bir farklılık çıkmamıştır. Büyük bir çoğunluğu lise ve üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Dikkati çeken bir durum da bu kişilerin büyük çoğunluğunun yüksek eğitim seviyesine sahip olmasıdır. Eğitim seviyesi yüksek olanların boşanmaya ve boşanmış kişilere karşı tutumları da daha olumlu olmaktadır. Evlendikten 16 yıl sonra boşanan kişilerin sayısı oldukça fazla olduğu görülmüştür. Meslek durumuna bakıldığında ise boşanan kişilerin öğretmen veya devlet memuru olduğu, yani düzenli bir gelire sahip olduğu görülmüştür. Düzenli bir gelire sahip olmanın bireylerin kimseye muhtaç olmaması sonucunu doğurması sebebi ile boşanmayı olumlu yönde etkilediğı belirlenmiştir. Farklı ve aynı etnik çevreden gelme durumuna bakıldığında

oranların birbirine yakın olmasından dolayı bir etkisi olduğu düşünülmemektedir. Boşanan çiftlerin hiç çocuğunun olmaması ya da bir çocuğunun olması durumu ise çocuk sayısının azlığı veya hiç olmamasından dolayı boşanmayı kolaylaştırıcı bir faktör olarak görülmüştür. Boşanma sonucu çocukların anneleri ile kaldığı tespit edilmiştir. Evlenme şekline bakıldığında ise arkadaşlık ederek evlenenlerin görücü usulü ile evlenenlere göre daha modern yapıda oldukları bu nedenle de boşanmanın daha kabul edilebilir olduğu görülmüştür. Evlenme nedenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bireylerin boşanmadan önce eşleri ve çocukları ile kendilerine ait evlerde oturdukları, boşanma kararını kendilerinin verdikleri, modern aile tipine sahip oldukları görülmüştür. Boşanmaların nedenleri ise; psikolojik ve fiziksel şiddet eşler arasındaki kişisel uyumsuzluk ve küçük yaşta evliliklerden kaynaklandığı bulunmuştur.

Eser (2016) değişen kültür ve aile yapılarına göre KKTC’de çocuğa verilen değeri incelemiştir. KKTC’de ailede çocuğun sosyal ve psikolojik değerinin anlamlı olarak yüksek görüldüğü, ailenin eğitim durumu ve maddi durumunun bunda etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada anne ve babalık rollerinin farklılaştığı, bunun ise erkek ve kadın olmaya ilişkin beklentilerde de değişim yarattığı sonucunu göstermektedir. Çalışmada çocuğun bakımından çoğunlukla annenin sorumlu olduğu sonucu çıkmıştır. Diğer yandan, çalışma saatleri esnek olan babaların çocuklarının sorumluluğunu üstlendiği de ifade edilmiştir. Kadınların ev işleriyle ilgilenmek zorunda kaldığı durumlarda, babaların çocuklarının bakımını üstlendikleri dikkat çekmiştir Katılımcılar çocuk sahibi olmayı ise ‘aile olmak’ ile özdeşleştirmiştir. Katılımcıların önemli bir çoğunluğunun çekirdek aile yapısına sahip olduğu görülmüştür. Çekirdek veya geniş aile olmanın, anne ya da baba olmanın, yaşın; ebeveynlerin görüşleri arasında bir farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir. Türkiye doğumlu annelerin çocuklarına ekonomik değeri daha çok atfederken KKTC doğumlu annelerin ise çocuklarına sosyal değer atfettikleri tespit edilmiştir. Genel olarak çocuğa yüklenen değer psikolojik değer olduğu belirlenmiştir. Çocukların yetişkinlik döneminde veya evlendiklerinde bile ailelerinin yanında veya yakınında bir yerde

ikamet etmesi çocuğun psikolojik değerine işaret etmektedir. Maddi anlamda beklentinin olmamasının yanında duygusal bağımlılığın devam ettiği gözlenmektedir.

Arifoğlu (2006)'nın “Çocuklar İçin Boşanmaya Uyum Programı'nın Çocukların Boşanmaya Uyum, Kaygı ve Depresyon Düzeylerine Etkisi” çalışmasında, program 9-12 yaş arası 31 boşanmış aile çocuğuna uygulanmıştır. Uygulama sonrasında son test puan ortalamasının program öncesine göre önemli ölçüde arttığı, Sürekli Kaygı Ölçeği son test puan ortalamasının ise önemli ölçüde azaldığı tespit edilmiştir. Programa katılan kızların, 10-12 yaşındaki çocukların, kardeşi olmayanların, ebeveynleri evlenmeyen ve her iki ebeveyni de evlenen çocukların, üvey kardeşi olmayanların, anneleri 31-40 yaşlarında olanların, boşanmanın üzerinden 1-3 ile 7 ve üstü yıl geçenlerin, boşanma sırasında 4-10 yaşında olan çocukların boşanmaya uyum ölçeği son test puanlarında program öncesine oranla önemli artış tespit edilmiştir.

Özata (2014) KKTC’de birlikte yaşayan ailelerin genel işlevlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirdiği çalışmasında ailelerin en az sorun yaşadıkları ve sağlıklı bir biçimde yerine getirdikleri işlevin genel işlevler olduğu tespit etmiştir. Genel işlevlerden sonra duygusal tepki verme işlevinin geldiğini, en çok sorun yaşanan işlevin ise gereken ilgiyi gösterme ve davranış kontrolü işlevi olduğu sonucunu bulmuştur. Bazı demografik değişkenlere göre ailenin işlevleri incelendiğinde, bireylerin cinsiyete, evlilik sayısı, evlilik yılları ve çocuk sayılarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yaş değişkenine göre bir tek problem çözme işlevinde, yaşadıkları bölgelere göre rol işlevinde, eğitim değişkenine göre duygusal tepki verme ve gereken ilgiyi gösterme işlevlerinde, eşin eğitim durumuna göre gereken ilgiyi gösterme ve davranış kontrolü işlevlerinde, ekonomik gelire göre duygusal tepki verme, gereken ilgiyi gösterme ve davranış kontrolü işlevlerinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir.

1.5.1.4. Sosyal Politika – Sosyal Hizmet ve KKTC’de Tek Ebeveyn Aileye Yönelik Politikalar

Sosyal politika; sosyal hizmetin bir meslek ve disiplin olarak ortaya çıkışından bugüne kadar sosyal hizmet açısından oldukça ehemmiyet taşımıştır (Pearman, 1973; akt. Danış, 2007). Sosyal Hizmetin temel amaçları; yoksullukla ve ayrımcılıkla mücadele, işsizlik, muhtaçlık gibi sosyal sorunları çözmek ve bireylerin işlevselliğine katkı sağlayarak mikro düzeyde güçlü birey makro düzeyde güçlü bir toplum yaratmaktır. Nitekim “*Sosyal politikanın; sosyal gelişme, sosyal barış, sosyal adalet, sosyal denge, sosyal bütünleşme, sosyal demokrasi gibi hedefleri sosyal hizmet tarafından da paylaşılmaktadır*” (Danış, 2007). Sosyal hizmetin bütüncül odağı evrenseldir. Bununla birlikte, sosyal hizmet uygulamasının öncelikleri kültürel, tarihsel ve sosyoekonomik koşullara bağlı olarak ülkeden ülkeye ve zamandan zamana değişmektedir (IFSW, 2014).

Hem sosyal politika hem de sosyal hizmetin amacı insanların yaşadıkları problemlere çözüm üretmek olduğundan birbirlerini etkilemekte ve aralarında kuvvetli bir bağ bulunmaktadır. Sosyal politika yasa oluşturarak sosyal hizmetin sınırlarını çizerken, sosyal hizmet ise uygulama aracılığı ile sağladığı verilerle sosyal politikaya yön vermektedir (Demirbilek, 2017). Sosyal politika genel olarak sağlık, eğitim, konut, istihdam ve gelir dağılımı konularını içermekle birlikte ülke vatandaşlarının yaşam koşullarını iyileştirmek ve refah seviyelerini artırmaya çalışmaktadır (Hendvari, 2019).

Sosyal politika son periyotta esas olarak ilgilendiği konular arasında aile gelmektedir. Toplum evrildikçe ortaya çıkan değişimler aileyi de etkilemiştir. Ailede meydana gelen ve zamanla tehlikeli boyutlara ulaşan bazı sorun alanları şu şekilde belirtilmiştir; evlilik yaşının yükselmesi, ailelerin küçülmesi ve geleneksel işlevlerinden uzaklaşması ve bu aile sayılarının artması, boşanma oranlarının ve parçalanmış aile oranlarının yükselmesi, evlilik dışı birlikteliklerin artması, evlilik dışı

birliktelikten doğan çocukların ve yalnız yaşayan insan sayısındaki artıştır (Millar-Warman, 1996; akt. Turgut, 2016). Aile ile ilgili karşımıza çıkan bu sorunlar sosyal politikanın bir alt birimi olan aile politikalarının gündeme gelmesine neden olmuştur.

Kaufmann (2000)'a göre aile politikalarının gelişmesindeki nedenler aşağıdaki gibidir:

- Kurumsal nedenler: Aileyi, genellikle muhafazakar politika ve geleneksel bir aile modeli ile bağlantılı, kendi hakkı olan bir kurum olarak korumak (Yani aileyi bir bütün olarak görüp korumaktan bahsetmektedir.).
- Demografik nedenler: Demografik değişiklikler bağlamında, örneğin; doğum oranlarını arttırmak veya düşükleri azaltmak için önlemler almaktan bahsedilmektedir (Evlilik yaşı, boşanma oranları, parçalanmış aile sayısının artması da bu başlık altına girmektedir.).
- Ekonomik nedenler: 1) ailenin insan-sermaye inşası için önemini vurgulamak ve toplum için sağladığı yararları dengelemek; 2) daha yakın zamanda ekonomik işlevselliği vurgulamak için (örneğin, işgücünün çocuk bakımı yoluyla güçlendirilmesi).
- Sosyo-politik nedenler: Aile sorumluluklarının doğrudan ve fırsat maliyetlerini (örneğin, bakım, gelir kayıpları) telafi etmek ve yoksullukla mücadele etmek.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği: Ekonomik ve sosyal dezavantajları ortadan kaldırmak, özellikle kadınlar için daha yakın zamanda, aile ve istihdam görevlerinde cinsiyet eşitliği payına daha fazla ulaşma ve babalar için özel teşvikler sağlama önlemleri.
- Çocukların refahı: Çocukların ihtiyaçlarının kamu tarafından karşılanması için çerçeve sağlamak (ailenin içinde ve dışında sosyalleşme dahil).

Aile politikaları dinamik bir yapıya sahiptir. Bunun en temelde nedeni ailenin kendisinin koşullara ve zamana göre değişkenlik göstermesidir. Aile toplumdan topluma farklılık göstermekle birlikte aynı toplum içerisinde de farklılıklar göstermektedir. İşte bu değişimlerin bazıları bozulma olarak görülüp tehlike olarak

adlandırılrsa da bazıları ailenin evrimi olarak görülmektedir (Çakı, 2016; Mätzke ve Ostner, 2010).

KKTC Anayasasına göre aile toplumun temeli olarak görülmektedir. Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri ailenin, ananın ve çocuğun korunması için gerekli önlemleri alma ve örgütleri kurmakla görevlidir. KKTC’de aile ile ilgili yasal düzenlemelere bakıldığında ‘Aile Yasası’ ile evlenme ve boşanma konuları belirlenmiştir. Bunlar dışında şehit ve hadise kurbanları ailelere ve malüllere yardım yasası, evlat edinme tüzüğü ve korucu aile tüzüğü olduğu görülmektedir.

KKTC’de aile ile ilgili konuların ayrı bir bakanlık altında görülmediği, birtakım yasalar içinde sınırlı konulara değinildiği ve devlet planlama örgütünün orta ve uzun vadeli planlarında ise ekonomik gelişmeler çerçevesinde ailenin değerlendirildiği ve Aile Yasası uygulamaları izlenerek diğer ilgili yasaların Aile Yasa’sı ile uyumlaştırma çalışmalarının hızlandırılmasından bahsedilmektedir. Aile ile ilgili olarak ayrı bir politika programı bulunmamaktadır.

Sosyal Hizmetler ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde görev almaktadır. Dairenin amaçları şu şekildedir:

- Kişilerin özel sorun, konum ve ihtiyaçlarına göre, mevcut kanuni düzenlemeler ekseninde gerekli girişimlerde bulunulur. Duruma göre kişiye ayni, nakdi ve<ya> psiko-sosyal destek sağlanır.
- Kimsesiz çocukların koruyucu ailelere veya kendisine bağlı yuva ve yetiştirme yurtlarında barınmalarını, korunmalarını ve bakımlarını sağlar, durumlarını izler;
- Sosyal ve ekonomik yoksunluk içinde bulunan yaşlıların huzurevlerine yerleştirilmesi, bakımının sağlanması için gereken çalışmaları yürütür,
- Yoksulluk içinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayan kişi veya ailelere

gıda, giyim yardımı yapmak amacı ile gerekli hizmetleri geliştirir, bu hizmetlerin uygulanması için kaynak sağlamaya çalışır,

- Kreşlerin ve gündüz bakımevlerinin kayıt ve denetimi ile ilgili görevleri yerine getirir;

- Yurt dışında tedavi edilmeleri Sağlık Kurulunca gerekli görülenlerin sosyal tahkikat raporlarını hazırlar ve ilgili mercie sunar.

- Herhangi bir sosyal veya doğal afet sonucu açıkta kalan yurттаşların barınabilecekleri ve çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yurt ve misafirhaneler kurar.

- Daireden herhangi bir kategori altında aylık nakdi yardım alanların ölmeleri halinde defnedilmeleri için gerekli işlemleri yapar ve cenaze masraflarına katkıda bulunur;

- Yüksek öğrenimde bulunan öğrencilerin ailelerinin sosyal ve ekonomik durumlarını araştırır ve araştırma sonuçlarını bir raporla ilgili mercilere bildirir;

- Daireden maaş veya yardım alanlara, belirli kamu hizmetlerinden ücretsiz , yararlanmaları için gerekli belgeleri verir.

- Mahkumlara, mahkumiyetleri süresince cezaevinde ve mahkumiyetleri sona erdikten sonra da cezaevi dışında sosyal hizmet verir;

- Sınamaya bağlı tutulan kişileri denetler ve rehabilite olmalarına yardımcı olur;

- Mahkemeye, küçük yaşta evlenmelerle ilgili rapor sunar;

- Mahkemeye, genç suçlularla ve istendiğinde de yetişkin suçlularla ilgili rapor sunar;

- Özel gereksinimli bireylerin tıbbi, sosyal ve mesleki yönden gereksinimlerini karşılar ve becerilerinin en üst düzeye çıkarılmasına olanak tanımak amacıyla diğer bakanlıklarla işbirliği yaparak, gerekli rehabilitasyon merkezleri ile yurtların açılmasını sağlar.

- Evlat edinme ve evlat verme ile ilgili iş ve işlemleri yürütür.

- Velayet ve vesayet konularında gerekli raporları hazırlar ve gerekli yerlere sunar;

- Özel kuruluşlarca veya hayır kurumlarınca açılmak istenen yurt ve huzurevi

gibi bakımevlerinin açılmasına, uygun gördüğü takdirde, izin verir ve onları denetler; uygun görülmesi halinde, hayır kurumlarınca açılan bakımevlerine maddi ve teknik yardım yapar (SHD, 2021).

Sosyal Hizmetler Dairesi ‘Sosyal Yardımlar Yasası (72/89)’ ile temelde hareket etmektedir. Yasanın amacı yoksul duruma düşen ve geçimini sağlık, özürllülük veya yaşlılık durumu nedeniyle sağlayamayan kimselerin nakdi yardım yoluyla rehabilite edilmelerini sağlamak ve bedensel veya ruhsal yönden çalışamayacak kadar hasta olan veya bedensel, ruhsal veya zihinsel özürllü olanlara ekonomik, sosyal ve psikolojik destek sağlamaktır. Bu tanımla bireylerin dairenin bazı dezavantaj gruplarına değindiğı ve bu kişilere temelde ekonomik destek verdiğı görölmektedir. Sadece Lefkoşa Şubesine bağılı hizmet veren Gençlik Aile Destek ve Eğitim Merkezi (GADEM) yapılan risk taraması ile belli bir bölgede koruyucu ve önleyici çalışmalar yapmak üzere hayata geçmiş olsa da en son projesi 2012 yılında hayata geçmiştir. Koruyucu ve önleyici çalışmalara ada genelinde düzenli bir şekilde yer verilmediğı görölmektedir.

Tek ebeveynli aileler özelinde yasalar değeriendirildiğinde ise bu tip ailelere kısmen sosyal yardımlar yasası içerisinde yer verildiğı görölmektedir. Yasanın (d) bendinde düzeni bozulmuş ve küçük çocuğı olan ailelerden bahsetmektedir. Bu aileler dul kalmış, evlenmemiş (resmi evlilik dışı dünyaya çocuk getiren), terk edilmiş, kocaları hapse mahkum olan ve küçük çocukları olması nedeni ile çalışamayan muhtaç kişileri kapsamaktadır. Yine aynı madde içinde doğum yapmasına kırk gün kalana anne adayına destekte bulunulduğı belirtilmiştir. (e) bendinde ise kocası mükellef asker olup da küçük çocuğı olması nedeni ile çalışamayacak kişilere destek verildiğinden bahsetmektedir. (h) bendinde koruyucu aileye verilen maddi destekten bahsedilmektedir. (j)bendinde ise geliri asgari düzeyin altında olan bir batında birden fazla çocuk doğuran veya 6 çocuktan fazla çocuğı olan ailelere, ekonomik durumları olumlu yönde değışmemesi halinde verilen destekten bahsetmektedir. Bu maddelerin tümü vatandaş olan aileleri kapsamaktadır. Bunun dışında (l) bendine göre ise kişinin

KKTC’de ikamet etmesi ve KKTC vatandaşı birinden evli veya değil çocuğu olması durumunda ve bu kişinin eşinin hapse mahkum olması, askerliğe başlaması, yurt dışına tedaviye gitmesi, terk etmesi veya ölmesi sonucunda muhtaç duruma düşmesi ve küçük çocuğu olması gerekçesi ile çalışamayan yabancı uyruklu annelere sosyal yardım verilmektedir. (m) bendine istinaden doğal afet, yangın, bulaşıcı hastalık gibi nedenlerle gelirini yitiren ve muhtaç duruma düşen ailelere en fazla altı ay olmak kaydıyla sosyal yardım yapılabilir. Nedenin ortadan kalkmaması durumunda süre uzatılabilir. (o) bendine istinaden ise herhangi bir şekilde şiddete maruz kalan ve sosyal hizmetler kanalı ile konuk evlerine yerleştirilen KKTC vatandaşı ve/veya yabancı uyruklu herhangi bir yerden geliri olmayan kadınlara bir aylık sürelerle her hâlükârda üç ayı geçmeyecek şekilde sosyal yardım yapılabilir. Nedenin ortadan kalkmaması durumunda süre uzatılabilir.

Genel olarak sosyal yardımlar yasası değerlendirilecek olursa yasanın vatandaş olan kadını boşanma, terk, eşinin hapse girmesi, askere gitmesi gibi nedenlerle tek kaldığı durumda ve küçük, bakıma muhtaç çocuğu olması durumunda değerlendirip belli bir oranda nakdi yardım yapmaktadır. Yine benzer şekilde yasa kadın vatandaş olmasa da çocuğunun vatandaş olan birinden olması durumunda benzer şekilde yaşadığı mağduriyet içinde nakdi destek sağlamaktadır. Her iki ebeveynin olduğu durumlarda koruyucu aile statüsünde, aynı anda birden fazla çocuğa sahip olup asgari ücret altında geliri olması durumlarında ailelere nakdi destek verebilmektedir.

Yine yasal düzenlemelere bakıldığında tek kalan ebeveynin nakdi olarak elde ettiği haklardan biri, sosyal sigortalar yasasının ‘eş ve çocuklara gelir bağlanması’ maddesine istinaden vatandaş olup aylık sigortasının yatıyor olduğu veya vatandaş olmadığı halde ülkede çalışma izni ile bulunup sigortasının aylık yatıyor olduğu durumlarda eşlerden birinin vefat etmesi halinde, sağ kalan eşe ve çocuklarına yaşları ve medeni durumları da gözetilerek belli bir oranda aylık gelir verilmektedir (SSD 2021).

KKTC’de Sosyal Hizmet anlamında yapılan uygulamalara bakıldığında genel olarak dairenin önemli görevleri olmasına karşın yasaların günümüzde karşımıza çıkan problemlere ne derece cevap verebildiği ve bu problemleri ne derece önleyici çalışmalar yapılabildiği tartışılmaktadır.

Sosyal hizmet ailenin gereksinim ve sorunlarını bir bütün olarak ele alıp ailenin ihtiyaç duyduğu hizmetlerden yararlanmasını, güçlü yanlarını ortaya çıkarması ve zayıf yanlarını geliştirmesini amaçlayan bir disiplindir. Hizmetlerin ortaya çıkması için ise temelde aile politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır (Çoban ve Özbesler, 2009). Bir ülkenin kabul görmüş bütüncül ve ulusal bir aile politikasına sahip olması ailelerin sorun çözme becerilerini artırmakta ve böylece toplumda sağlıklı bireyler yetişmekte olup aynı zamanda kamunun yükü de azalmaktadır (Demirkan, 2006: 94).

1.5.1.5. Sistem Kuramı

Ortak bir geçmişi paylaşan, aralarında duygusal bir bağ bulunan, üyelerinin bireysel gereksinimlerinin yanında bir bütün olarak ailenin gereksinimlerini karşılamak üzere yollar geliştiren bireylerin oluşturduğu grup aile olarak nitelendirilmektedir. Bu özellikler dikkate alındığında ailelerin karmaşık yapılarını ve aile içi etkileşim örüntülerini anlamada sistem yaklaşımının ne kadar önemli olduğu görülmektedir (Anderson Sabveatelli, 2006; akt. Gökler, 2008). Bu nedenle yapılan araştırmada aileye bir sistem olarak yaklaşılmakta ve tek ebeveynli aile yapısı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Genelci Sistem Kuramının gelişimine bakacak olursak; temelini Ludvin von Bertalanffy’den almakta olup esasen biyolojik bir kuramdır. Herhangi bir organizma bir sistemdir, yani karşılıklı etkileşim içinde duran dinamik bir parça ve süreç

düzenidir (Bertalanffy, 1968). Yani organizmaların her birinin sistem olduğu, alt sistemlerden oluştuğu ve üst sistemlerin parçası olduğu düşüncesine dayanmaktadır. (Payne, 1997; akt. Duyan, 2010). Sistem kuramının en iyi ifadesi ‘sistemin bütünü, parçaların toplamından daha fazladır’ ifadesi ile anlatılabilir (Buckley, 1967; akt. Teater, 2015; Nichols ve Schwartz, 2007).

Medikal modelin etkisini yitirmesi ve ‘çevresi içinde birey’ kavramının ön plana çıkması ile sadece bireyin içsel dünyası değil aynı zamanda çevresel koşullarına da dikkat çekilmekte olup sosyal bilimlerde de sistem yaklaşımı 1970 yıllar itibari ile kullanılmaya başlanmıştır. (Acar ve Acar, 2002).

Genel sistem yaklaşımının dört varsayımı bulunmaktadır. Aileyi bir sistem olarak gören kabul eden yaklaşımlar bu varsayımların aile için de kabul edilebileceğini ileri sürmektedir. Bunlardan ilki bütünlük ve düzendir. Bu kavrama göre her aile üyesi birbirine bağlı görülmekte ve birbirini sürekli, karşılıklı olarak etkilediği belirtilmektedir. İkinci varsayım hiyerarşik yapıdır. Bu kavrama göre aile kendi içerisinde ebeveyn, eş ve kardeş gibi alt sistemlerden oluşmaktadır. Bunun yanında aile, geniş aile, toplum gibi kendinden daha büyük sistemlerin de içinde yer almaktadır. Üçüncü kavram ise homeostasis kavramıdır. Her aile üyelerini koruma, büyüme, gelişme ve üyelerinin bakımını sağlama amacıyla hareket eder ve bu noktada değişen çevre koşullarına karşı da bütünlüğünü sürdürebilmek adına kendisini yeniden düzenlemektedir. Son kavram ise içsel ve dışsal taleplere uyum kavramıdır. Aile işlevselliğini sürdürebilmek adına karşılaştığı yeni bir duruma karşı uygun şekilde kendini değiştirmektedir sürmüşlerdir (Belsky, 1981; Cox ve Paley, 1997; Nichols ve Schwartz, 1997; akt. Akün 2013)

Sistem kuramı birtakım temel kavramlara dayanmaktadır. Bunlar:

Açık ve kapalı sistemler: Açık sistemler çevreleri ile etkileşim halinde olan, çevrelerinden etkilenen ve içinde bulundukları çevreyi etkileyen sistemlerdir. Kapalı

sistemler ise çevreleri ile etkileşime girmeyen, çevrelerini etkilemeyen sınırları katı olan sistemlerdir (Teater, 2015). Sistemler arasında sürekli bir girdi ve çıktı ilişkisi bulunmaktadır. Girdi diğer sistemlerden edinilen bilgi, enerji veya iletişim aktarılışıdır. Çıktı ise bilgi, enerji veya iletişimin diğer sistemlere ya da çevreye aktarılışıdır (Acar ve Acar, 2002). Sistemin çevreden gelen girdileri alması ve bunlara uyum sağlayıp varlığını sürdürmesi denge (homeostasis) olarak adlandırılmaktadır (Teater, 2015). Dengenin bozulması sistemin ortadan kalkmasına neden olabilir. Bu durum ise entropi olarak adlandırılmaktadır (Acar ve Acar, 2002). Karşılıklılık; sistemin bir parçasında meydana gelen değişimin diğer parçalarda da değişime yol açacağını anlatmaktadır. Akabinde sistem eşsonuçluluk ya da çoksonuçluluk özelliği göstermektedir. Eşsonuçluluk farklı koşullarda bulunulsa da aynı sonuca ulaşmayı; çoksonuçluluk ise aynı koşullardan başlansa da farklı sonuçlara gidilmesini anlatmaktadır (Acar ve Acar, 2002).

Sonuç olarak sistem yaklaşımı bireyin çevresini ve bireyin çevreden nasıl etkilendiğini, bireyin sistem olarak diğer sistemler ile olan problemlerini anlamaya ve problemlerin çözülmesine yol göstermeye yaramaktadır (Andreae, 2011; akt. Teater, 2015). Sorunlara bütüncül bir şekilde bakmayı ve çoklu bir perspektiften incelemeyi sağlamaktadır.

Sistem kuramı aile özelinde değerlendirildiğinde, aile; ‘her bir üyenin birine birbirine bağlı olduğu, birbirini sürekli ve karşılıklı olarak etkilediği karmaşık ve etkileşimsel bir bütündür’ (Akün, 2013; Vangeliste, 2004). Yani birey içinde yer aldığı aile sisteminden ayrı olarak değerlendirilemez.

Aile sistem olarak düşünüldüğünde alt sistemleri olarak ebeveyn, eş, kardeşlik gibi daha küçük sistemleri içinde barındırmaktadır. Bunun yanında geniş aile, toplum gibi daha büyük sistemlerin içinde de yer almaktadır. ‘Genellikle aileler, üyelerini koruma, büyüme, gelişme ve üyelerinin bakımını sağlama amacıyla hareket eder.’ Bu nedenle

aile bir şekilde varlığını sürdürebilecek bir etkileşim yolu bulmaktadır. Ailenin işlevselliği bireyi etkilediği gibi, bireyin işlevselliği aileyi etkilemektedir. İşlevsel olan aileler dengede kalıp varlığını sürdürebilmektedir. Yani değişen koşullara uyum sağlayabilmekte ve dönüşebilmektedirler. İşlevsel olmayan ailelerde ise kırılmalar meydana gelmektedir (Akün, 2013).

Tek ebeveynli aileye bakacak olursak, bu tip ailenin oluşumu, eşlerden birinin ölümü ya da sürekli olarak yokluğu, boşanma, evlilik dışı çocuk sahibi olma nedenlerdir. Bu tip ailelerin toplum içinde nasıl görüldükleri, alt sistemlerden biri olan ebeveyn sistemlerinde meydana gelen değişimleri nasıl algıladıkları aile sistemleri açısından sorun olarak görülebilmektedir. Oluşan bu yeni tip ailede tüm işlevlerin (ekonomik, sosyal gibi) yerine gelip gelmediği, sağlıklı bireylerin bu aile tipleri içinde yetişip yetişemeyeceği gibi soru işaretlerini doğurmaktadır. Bu nedenle tek ebeveynli ailelerin hem çevrelerinde meydana gelen hem de içsel süreçlerinde meydana gelen değişimlere ne kadar uyum sağladıklarının değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

1.5.1.6. Ailenin İşlevleri

Belli bir zaman diliminde var olan toplumsal yapı ve sistem arasında karşılıklı belirleyici bir ilişki bulunmaktadır. Bir başka ifade ile ekonomik üretim ilişkilerinin niteliği, üretim güçlerinin yapısı ve üretim araçlarının gelişmişlik düzeyi ile buna uygun üst yapısal oluşumlar, etki altına aldıkları toplumsal-kültürel yapı içindeki aile kurumunun yapısını, işlevlerini ve ilişki örüntülerini belirlemektedir. Ailenin ilk ve en temel işlevi bireyin toplumsallaşmasını sağlamak ve dolayısı ile de mevcut toplumsal sistemin yeniden üretilmesini etkilemektir (Karataş, 2001).

Esasen aileler aynı işlevlere sahip olmasına karşın her aile ve ailenin içerisindeki her birey biriciktir. Bulut (1993)'e göre ailenin temel kurum olarak nitelendirilmesinin iki nedeni vardır. Bunlar:

- *Neslin devamını sağlayan üreme işlevine sahip olması,*
- *Ekonomik faaliyetler, sosyal kontrol, eğitim, boş zaman faaliyetleri, din gibi sosyal davranışların*

kökenini aile hayatından alması.

Gelenek ve görenekler aile üyeliğini ve üyelerin alacağı rolleri belirlemesine karşın üyelerin alacağı roller geniş veya çekirdek aile içerisinde olup olmamasına göre de değişmektedir. Bunun nedeni aile üyelerinden beklenen rollerin ortama göre farklılık göstermesinden kaynaklanmaktadır. Aile biçimleri toplumdan topluma değişse de belirli işlevler tüm toplumlarda geçerlidir (Bulut, 1993). Ogburn (1963)'a göre ailenin üyelerine karşı yerine getirmekle sorumlu olduğu yedi işlev bulunmaktadır. Bunlar ekonomik ihtiyaçları karşılamak, statü sağlamak, çocukların eğitimini planlamak, dini eğitimi vermek, boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini koruması ve karşılıklı sevgi ortamı yaratmak olarak sıralanmaktadır. Murdock (1949) ise ailenin dört işlevi olduğunu ve bunların toplumlarda ortak olduğunu belirtmektedir. Bunların cinsellik, üreme, ekonomik ve çocukların eğitimi olduğunu vurgulamaktadır. Ackerman (1958) ise işlevleri genel başlıklar altına toplayarak biyolojik, sosyal, psikolojik ve ekonomik oldukları şeklinde ifade etmiştir. (Ackerman, 1958; akt. Bulut, 1993). Aileler işlevlerine göre sağlıklı ve sağlıklı olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır. Sağlıklı aileler işlevlerini yerine getirebilen sağlıklı olmayan aileler ise işlevlerini yerine getirmekte sıkıntı yaşayan aileler olarak tanımlanmaktadır. Capuzzi ve Stauffer (2015) aktarımına göre James Bitter; işlevsel bir aileyi; aile gelişim sürecinin normal taleplerinin yanı sıra çoğu ailelerin yaşadığı anormal ve beklenmedik stresleri karşılamada başarılı bir aile olarak tanımlarken, işlevsiz aileyi ise başa çıkmada çöküş yaşayan ya da başarılı olmayan kalıpları seçmeye devam eden aileler olarak tanımlamaktadır.

1.5.1.7. Sosyal Destek Kavramı

1970’li yıllardan itibaren sosyal destek konusunda oldukça fazla araştırma yapılmıştır. 1970’li yıllarda stresin olumsuz etkilerinden korunmada sosyal desteğin önemi vurgulanmaya başlanmıştır (Çakır ve Palabıyıkoglu, 1997). Sosyal destek, psikolojik sağlık ve fiziksel sağlık ilişkilerini inceleyen araştırmalar yapılmaya başlanmıştır (Cohen and Wills, 1985). Kimi araştırmacılar sosyal desteğin psikolojik ve fiziksel belirtilerin yansımaları ile doğrudan bir ilgisi olduğu üzerine araştırmalar yaparken kimi araştırmacılar ise stresli olayların kişinin göstermiş olduğu tepkiler üzerinde hafifletici etkisi olduğunu kanıtlamayı amaçlamışlardır (Çakır ve Palabıyıkoglu, 1997).

Sosyal destek kavramının kuramsal temeli Kurt Levin’in Alan Kuramı ve davranış tanımına dayanmaktadır. Lewin’in alan kuramı iki ana kavramdan oluşmaktadır. Bunlar ‘yaşam alanı’ ve ‘psikolojik çevre’dir. Lewin’e göre davranış psikolojik çevrede olan değişimdir. Yani bireyin olumsuz davranışlarının değişimi ve yeni davranışlar kazanmasını sağlamak için bireyin psikolojik çevresinde değişim yapılması gerekmektedir. Bireyin sosyal destek sistemi ise onun psikolojik çevresinde yer almaktadır (Yıldırım, 1997).

Yıldırım (1997)’a göre sosyal destek; bireyin çevresinden gördüğü sosyal ve psikolojik destek olarak belirtmektedir. İnsan davranışının açıklanabilmesinde bir grup terapist iç dinamiklere yoğunlaşırken diğer bir grup ise bireyin sosyal çevresine ve sosyal ilişkilerine dikkat çekmiştir. Şahin (1999), ise sosyal desteği sıkıntı yaşayan ve zor durumda kalan bireyin aile üyelerinin, akrabalarının, arkadaşlarının veya diğer toplumsal ilişkilerinin sağladığı duygusal, araçsal ya da bilgisel yardımlar olarak belirtmiştir. Gottlieb (1983) sosyal desteği “sözel ve sözel olmayan bilgi ya da tavsiye, somut yardım ya da sosyal içgüdüler tarafından ortaya konan ya da varlıkları ile ortaya çıkan ve alıcılar üzerinde yararlı duygusal ya da davranışsal etkileri olan eylemler” olarak tanımlamıştır. Cobb (aktaran Kozaklı 2006) 1976’a göre sosyal destek bilgi

olarak tanımlanmakta ve bu bilgi kişinin ‘bakıldığına, sevildiğine, saygı duyulduğuna, bir ilişkiler ağına ait olduğuna ve karşılıklı yükümlülükleri olduğuna inanmasına’ neden olmaktadır. Cassel (aktaran Kozaklı 2006) 1976’a göre ise sosyal desteği sağlık alanında önemli bir psiko-sosyal faktör olarak görmüş ve stresin yaralayıcı ve olumsuz etkilerine karşı bireyi koruduğunu belirtmiştir. Barrera ve Ainlay (aktaran Kozaklı 2006) 1983, sosyal desteği; ‘bireyin ihtiyaç duyduğu, kendisine yardımcı olan kişilerin sayısı’ olarak açıklamışlardır. Sosyal destek, başkalarının sevdiği, önemsendiği, saygı duyulduğu ve değer verildiği, iletişim ve karşılıklı yükümlülükler ağının bir parçası olarak tanımlanmaktadır. Sosyal destek; ebeveynlerden, bir eş veya partneri, diğer akrabaları, arkadaşları, sosyal ve topluluk temaslarından (kiliseler veya kulüpler gibi) (Rietschlin, 1998) ve hatta adanmış bir evcil hayvandan gelebilir (McConnell ve ark 2011). Budak (aktaran Kozaklı 2006) 1999’a göre sosyal destek, bireyin çevresinden gördüğü ilgi, sevgi, saygı, takdir ve güven dışında bilgi edinme ve maddi yardım gibi sosyal, psikolojik ve ekonomik nitelikli destek olarak da tanımlanabilir. Son yıllarda “sosyal destek” psikolojik danışman veya psikoterapist, sosyal psikolog, sosyolog, sosyo-biyolog ve aile terapistlerinin üzerinde durdukları ve öne çıkardıkları kavramlardan biri haline gelmiştir. Yapılan çalışmalar, bireyin yaşadığı birçok sorunun temelinde sosyal destek mahrumiyetinin bulunduğunu göstermektedir. Bireyin güç yaşam olaylarıyla başa çıkabilmesinde sosyal desteğin etkili bir kaynak olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle, kriz teorileri kapsamında sosyal desteğin, ölüm, iş kaybı veya iflas, yer değiştirme, meslek seçme, hastalık, stres, depresyon, evlilik, üvey ana baba, sadakatsizlik, tutuklanma, ilaç bağımlılığı, bırakma veya okula dönüş gibi durumlarda daha önemli ve gerekli bir rol oynadığı ortaya konmaktadır.

Caplan (aktaran Yıldırım 1997)’a göre kişilerin sosyal destek sistemlerini bilmesi bireylere dört biçimde yardımcı olmaktadır:

1. kişilerin psikolojik kaynaklarını harekete geçirmesinde yardımcı olma
2. isteklerinin karşılanmasını sağlama
3. beceri kazandırarak finansal kaynaklara ulaşmasını sağlamak
4. kişiye rehberlik yapmak ve bilgi sunmaktır.

House (aktaran Yıldırım 1997) 1981' e göre ise sosyal destek sistemleri bireylere üç biçimde yardımcı olmaktadır:

1. Bireyin yaşamını olumsuz yönde etkileyen bazı faktörleri elemek veya etkisini azaltmak.
2. Bireyin içinde bulunduğu olumsuz duruma karşı dayanma gücünü artırmak ve bu şekilde sağlık durumunun iyi yönde gelişmesine katkı sağlamak.
3. Çevreden gelen stres faktörlerinin etkilerine karşı kısmen veya tamamen tampon görevinde bulunmak.

Sosyal destek kaynakları genellikle formal ve informal destek kaynakları olarak iki kısımda incelenmektedir. Formal destek kaynakları; resmi kurum ve kuruluşlar ile yasal bir çerçevede hizmet veren sivil toplum kuruluşları, gönüllü kuruluşlardan oluşmaktadır. Aile, akraba, komşu, arkadaş gibi kişilerden gelen destek ise informal sosyal destek kaynakları olarak tanımlanmıştır. (Özbesler, 2001; Yıldırım, 1997).

1.5.1.7.1. Sosyal Destek Modelleri

Yaptıkları araştırma sonucunda Cohen ve Wills (1985) sosyal destek kavramının sağlık ile ilişkisini açıklayan iki farklı modelden bahsetmişlerdir.

1. Temel Etki Modeli

Bu modele göre insanların stres altında olup olmadığı fark etmeksizin sosyal desteğin önemli olduğundan bahsetmektedir. Yani genel olarak sosyal desteğin bireyin iyi hissetmesi ile doğrudan ilişkisi olduğunu belirtmektedirler.

Sosyal desteğin genelleştirilmiş faydalı bir etkisi, büyük sosyal ağların kişilere düzenli olumlu deneyimler ve toplulukta bir dizi istikrarlı, sosyal olarak ödüllendirilmiş rol sağlaması nedeniyle ortaya çıkabilir. Bu tür bir destek, genel refah ile ilgili olabilir, çünkü olumlu etki, kişinin yaşam durumunda öngörülebilirlik ve istikrar hissi ve öz-değerin tanınmasını sağlar. Bir sosyal ağa entegrasyon da kişinin olumsuzlardan kaçınmasına yardımcı olabilir.

2. Tampon Etki Modeli

Bu model öncelikle stres altındaki kişilerin iyiliğini önemsemektedir. Kişileri stresli olayların etkisinden koruduğu için ise tampon etkisi göstermektedir. Stresli olaylar karşısında çoğu insan baş etmekte zorlanabilir ve kişinin problem çözme kapasitesini zorlayarak ciddi bozukluk potansiyeli (ör aşırı alkol kullanımı) ortaya çıkabilir. Bu modele göre sosyal destek insanların algıladıkları strese daha az tepki göstermelerine ya da çözüm sunarak daha sağlıklı davranışlar göstermelerine yardımcı olur. Bir nevi başa çıkma mekanizması olarak görev almaktadır.

1.5.1.7.2. Sosyal Destek Türleri

Cohen ve Wills (1985)'e göre sosyal destek türleri dört kapsamda ele alınmıştır.

1. Duygusal destek: Sevgi, hoşlanma, anlayış, özen gösterilme, korunma (Gümüş, 2015), kabul görme değer verilme gereksinimlerini kapsayan destek türüdür. İfade edici destek ve Değerlilik desteği olarak da isimlendirilmektedir (Cohen ve Wills, 1985).

2. Araçsal (Finansal) destek: Maddi kaynaklara gerekli hizmetlerin sağlanmasını içermektedir.

Enstrümantal yardım; enstrümantal sorunların doğrudan çözülmesi ile bireye rahatlama veya eğlence gibi aktiviteler için daha uzun süre sağlayarak stresi azaltmaya yardımcı olabilir. Materyal ya da somut destek olarak da isimlendirilir (Cohen ve Wills, 1985).

3. Bilgisel destek: Sorun olarak görülen olayları tanımlama, anlamlandırma ve bu olaylarla baş etmeyi

sağlayan destek olarak görülmektedir. Değerlendirme desteği ve bilişsel rehberlik olarak da isimlendirilmektedir (Cohen ve Wills, 1985).

4. Sosyal destek: Boş zamanlarda başkaları ile zaman geçirmeyi, eğlenip rahatlamayı sosyal arkadaşlık

olarak tanımlamaktadır. Başkaları ile iletişim kurarak bireyin stresinin azaldığı varsayılmaktadır (Cohen ve Wills, 1985).

Richman ve Rosenfeld (aktaran Altay, 2007) 1988 ise hem bireyler hem de gruplar arasındaki etkileşimi tanımlamak için sekiz sosyal destek formundan bahsetmektedir. Bunun yanında sosyal desteğin edinilmesinde faaliyet gösteren dört unsurdan bahsedilmektedir: (a) destek alıcısı, (b) destek sağlayıcısı, (c) sağlayıcı ve alıcı arasındaki etkileşimli değişim süreci ve (d) değişim sürecinin sonuçları. Bu unsurların her biri bireyler ve grupların, fiziksel ve duygusal refah için gereken destek miktarlarına ve çeşitliliğine erişmek için çevre ile etkileşime girmeye çalıştıklarında önemli bir rol oynamaktadır. Sekiz destek formu aşağıdaki gibidir:

1. Dinleme: Bir başkasının tavsiye vermeden veya yargılamadan dinlediğine dair algı.

2. Duygusal destek: bir diğerinin rahatlık ve bakım sağladığı ve destek alanın tarafında olduğunu belirtmesi.

3. Duygusal meydan okuma: bir diğerrinin destek alıcısına tutumlarını, değrlerini değrlendirmesine meydan okuyarak destek verme algısı.
4. Gerçeğı doğrulama desteğı: destek alanla aynı bakış açısına sahip olan birinin, destek alanın bakış açısını kanıtlamaya çalışması.
5. İş takdir desteğı: destek alanın çabalarının kabul edildiğı ve yaptığı iş için takdir edilmesidir.
6. İşe meydan okuma desteğı: Kişinin daha yaratıcı olması, yaptığı işe bağlanması, motive edilmesi için destek alanın düşünce ve davranışlarına meydan okuduğı algısı.
7. Somut yardım desteğı: Destek alıcısına finansal yardım, ürünler veya hediyeler sağlanması.
8. Kişisel yardım desteğı: Bir başkasının bir işi yürütmek veya destek alanı bir yere götürmek gibi hizmet veya yardım sağlanması. Yani destek alan için işin yapılması.

Sosyal destek türleri, araçsal, duygusal, bilgilendirici, somut yardımlar, olumlu sosyal etkileşim, sevgi ve saygıyı içermektedir (Cutrona & Suhr, 1992; Sherbourne & Stewart, 1991; Yu, Lee, & Woo, 2004, akt. Armstrong ve ark, 2005).

1.5.1.7.3. Algılanan Sosyal Destek

Sosyal ağ özellikleri ile algılanan sosyal destek arasındaki farkların açıklığa kavuşturulması, sosyal destek yapısını geliştirmenin bir yoludur. Sosyal ağlar, çevre tarafından sağlanan sosyal bağlantılara atıfta bulunur ve yapısal ve işlevsel boyutlar açısından değrlendirilebilir. Örneğın, boyut, yoğunluk, çokluk, vb. yapısal ağ özelliklerine atıfta bulunur. Ağ işlevleri ise bilgi, konfor, duygusal destek, maddi yardım vb. atıfta bulunur. Öte yandan, algılanan sosyal destek sosyal ağların birey üzerindeki etkisini ifade eder. Sosyal ağlar; destek, bilgi ve geri bildirim sağlıyorsa algılanan sosyal destek; bireyin destek, bilgi ve geri bildirim gereksinimlerinin

karşılandığına inandığı ölçüde tanımlanabilir (Prociano ve Heller, 1983). Yani sosyal destek işlevlerinin yeterli olup olmadığı konusunda kişinin kendi kararı ‘algılanan sosyal destek’ olarak ifade edilmiştir (Şimşek, 2010).

Barrera (aktaran Oktan, 2005) 1986’ya göre algılanan sosyal destek; kişinin diğerlerinden elde edebildiği sevgi, saygı ve sosyal bağlanmanın subjektif bilişsel değerlendirmesidir. Algılanan sosyal destek, kişinin değer verildiğini ve sevildiğini hissetmesini ve önemli diğerleri ile ilişkilerde iyi olunduğunun hissedilmesini içerir. Algılanan destek bireylerin yaşamlarının çeşitli rol alanlarında geliştirdikleri kendilerine değer verildiği, özen gösterildiği, gereksinme duyduklarında başvurabilecekleri insanların bulunduğu, sahip oldukları ilişkilerde tatmin oldukları inancını işaret eden genel bir kanıdır (Karadağ, 2007).

Algılanan sosyal destek kavramı ile ilgili olarak iki temel bileşenden bahsedilmektedir. Bunlardan biri gerek duyulduğunda destek alınacak kişilerin var olduğunun algısı, ikincisi ise gösterilen destekten memnun olma düzeyidir. Bu iki bileşenin birbirleriyle olan ilişkisi ise bireylerin kişiliklerine göre değişmektedir. Bazı insanlar sosyal destek olarak algılamak için çevrelerinde çokça insanın olması gerektiğini düşünürken bazılarının göre ise tek bir kişinin varlığı yeterli olmaktadır. İnsanların ne kadar hırslı oldukları ve başkalarıyla ne kadar rahat hissettikleri, gerekli olduğunu düşündükleri destek sayısını belirleyebilir. Aynı şekilde, ulaşılabilir olarak algılanan destekten duyulan memnuniyet, benlik saygısı ve çevre üzerinde kontrol hissi gibi kişilik faktörlerinden etkilenebilir. (Sarason ve ark., 1983).

Bruhnn ve Philips (aktaran Karadağ, 2007) 1984’e göre, sosyal destek ihtiyacı ve ulaşılabilirliği, kişinin sosyal yaşamı boyunca değişmekte ve birçok olay tarafından etkilenmektedir. Sosyal desteğin birey tarafından olumlu olarak algılanması ve kullanılması için belli şeyler mevcut olmalıdır. Kişi sosyal destek için ihtiyaç algılamalıdır. Desteğin ulaşılabilirliğini algılamalıdır. Desteği nasıl kullanacağını

bilmelidir. Görüldüğü gibi pek çok faktör kişinin sosyal desteği kullanmasını etkilemektedir. Kişinin destek ihtiyacı, sosyal desteği istemesi ve kullanmaya başlanması kişinin algılamasını etkilemektedir.

1.5.1.8. Problem Kavramı

İnsanın hayatında sorun olmadan var olması, her şeyin yolunda olduğu bir yaşam sürmesi mümkün gözükmemektedir (Güner, 2000). Her an daha da karmaşık bir hale gelen toplum içinde insan devamlı olarak yeni sorunlarla baş etmek durumunda kalmaktadır (Taylan, 1990). Bunlar gerek günlük olarak karşılaşılan ve basit olarak adlandırılan problemler olmakla birlikte kimi zaman ise daha önce hiç karşılaşılmayan, özel bir sorun ile baş etmek durumunda kalınabilir.

Problem gerek kişinin kendisi gerek ise çevresi kaynaklı olabilmektedir (Baltacı, 2010). Problemsiz bir insan yaşamı mümkün olmayacağına göre problemlerin çözümü için nasıl bir yol izleneceğini öğrenmek önem arz etmektedir.

Öğülmüş (aktaran Baltacı, 2010) 2006'e göre problem içeren durumların özellikleri şu şekilde özetlenmiştir: a) var olan durum ile olması gereken durum arasında bir ayrımın bulunması, b) kişinin bu ayrımı fark etmesi veya algılaması, c) algılanan ayrımın kişide gerilime yol açması, d)kişinin gerilimi yok etmek gayesiyle adım atması, e)kişinin gerilimi yok etmeye yönelik girişimlerinin engellenmesi.

Problem kavramı literatürde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Problem en genel anlamda “içinde bulunulan durumla, olması istenilen durum arasındaki farklılık ve çeşitli engeller nedeniyle istenilen duruma ulaşamama durumudur” (Nezu ve ark., 2007).

Morgan (1991) tarafından ise problem; esasen bir kişinin amacına ulaşmada karşılaştığı çatışma durumu olarak tanımlanmıştır. Heppner ve Krauskopf (1987) ise problemi, kişinin içsel ve dışsal taleplerine tepki verme durumu olarak tanımlanmıştır. Dewey, problemi '*insan zihnini karıştıran, ona meydan okuyan ve inancı belirsizleştiren her şey*' olarak tanımlamaktadır (Baykul, 1987; akt. Gelbal, 1991). Köhler (aktaran Heppner ve Krauskopf 1987) 1925 problemi engel, dolambaçlı bir yol veya net bir yolun olmaması olarak tanımlamaktadır. Binbaşıoğlu (aktaran Taylan 1990) 1982 ise problemi bireyin karşılaştığı içinden çıkılmaz gibi görünen 'yeni durumlar' olarak tanımlamaktadır. Bir durum, bu durum bireyin kendisini rahatsız ettiğinde, bu durum bir sorun olarak algılandığında veya birey amacına ulaşmada bir engelle karşılaştığında bir problem haline gelir (Bingham, 1998; D'Zurilla ve Nezu, 1982; Morgan, 1999; akt. Hamarta, 2009). D' Zurilla, Nezu ve Maydeu-Olivares'a (2004) göre insanların sosyal bir varlık olmasından dolayı sosyal problem çözme kavramı öne çıkmaktadır.

1.5.1.8.1. Problem Çözme Kavramı

Günlük aktivitelerde çeşitli sorunlar yaşamak herhangi bir birey için kaçınılmazdır. Bireyin karşılaştığı sorunlara karşı tutumu, sorun olması gerçeğinden daha önemlidir. Günlük faaliyetlerden ya da gelişim aşamalarından kaynaklanan tüm sorunlar, bireylerin tatmin edici buldukları bir yaşam sürdürebilmeleri için etkili problem çözme becerileri gerektirir (Arslan, 2005; akt. Hamarta, 2009).

D'Zurilla ve Nezu (1990) sosyal problem çözmeyi, kişinin gerçek yaşamında her gün karşı karşıya kaldığı problemlerini çözmede kullandığı etkili başa çıkma yollarını keşfetmesi ve etkili bilişsel-davranışsal süreçleri üretmesi olarak tanımlamaktadır. Her bireyin problemi algılayışı değişiklik göstereceğinden problemi çözme davranışı da bu bağlamda değişiklik gösterecektir (Çam ve Tümkaya, 2006).

Gelbal (1991)'ın yapılan araştırmalar sonucunda da özetlediği gibi bir problemin çözümlü veya çözülememesi birçok değişkene göre değişebilir. '*Problemin kişinin yaşına uygunluğu, çözümlü için ön bilgi veya eğitime sahip olma derecesi, yeteneği, sağlığı, tutumu, çözümlü kişiye getireceği fayda, kişilik özellikleri gibi güdüsel faktörler problem çözmede etkili olabilir*'.

Problem çözme; bilişsel becerilerin yanında duygusal ve davranışsal özellikleri de içeren kompleks bir süreçtir. Bu süreçte bireyin psikolojik uyumu, kendine güveni, iletişim becerileri, karar verme stilleri, akademik ve sosyal özsaygısı oldukça etkili olmaktadır (Korkut, 2002). Yıldız (2003) problem çözme yi öğrenilebilir bir beceri olarak görmektedir. Kişinin hem iç dünyası hem de dış dünya arasında denge içinde yaşamasının göstergesi olduğunu belirtmektedir. Yıldız'a göre problem çözme bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğeleri içermekle birlikte kişinin 'uyum' yeteneğini de gerekli kılmaktadır. Bu nedenle birçok araştırmacı tarafından başa çıkma becerisinin alt bileşenlerinden biri görülerek ruhsal sağlık anlamında işaret olarak düşünölmüştür.

1.5.1.8.2. Problem Çözme Süreci

Bilimsel olarak problem çözme süreci birbirini takip eden aşamalar ile gerçekleşmektedir. İlk aşama problemin farkına varmaktır. Yani bir durumun problem olarak görölebilmesi için o kişiye rahatsız etmesi ve kişinin bu rahatsızlığın farkında olması beklenmektedir. İkinci aşmada ise problemin ne olduğunun tanımlaması yapılmakta ve nereden kaynaklandığına bakılmaktadır. Üçüncü aşmada ise problemin çözümlü için alternatifler üretilmektedir. Son olan dördüncü aşmada ise belirlenen alternatiflerden sečilerek çözümlü için kullanılmakta ve sorunun ortadan kalkması hedeflenmektedir. Tüm bu sürecin ise doğru işlediğine dair bir kontrol mekanizmasının olması önem arz etmektedir (Gelbal, 1991).

Problem çözme becerileri, bir kişinin etkili çözümler veya gerçek hayat problemleriyle başa çıkma yollarını keşfetmeye veya geliştirmeye çalıştığı bilişsel-davranışsal faaliyetler kümesine atıfta bulunur. Bu açıklamaya göre, dört problem çözme becerisi tanımlanmıştır: (a) problem tanım ve formülasyonu, (b) alternatiflerin oluşturulması, (c) karar verme ve (d) çözüm uygulama ve doğrulamadır (Nezu ve ark., 2013).

Heppner ve Baker (1997)'e göre problem çözmenin ve problemle başa çıkmanın birçok yönü vardır;

- a) Genel başa çıkma modelleri (örneğin, sorun odaklı başa çıkma ve duygu odaklı başa çıkma) gibi birçok problem çözme ve başa çıkma yönü vardır.
- b) Problemi tanımlama, alternatifler oluşturma ve karar verme ile ilgili çok özel beceriler.
- c) Bilişsel süreç (örneğin sonuçsal düşünme)
- d) Problem çözücü olarak kendini değerlendirmek (örneğin, problem çözme konusunda kendisine olan güveni).

Bingham (aktaran Gümüş 2015) 2004'a göre etkili problem çözme aşmaları şu şekildedir:

- a) Kapsamlı bir süreç olup, bireylerin sorunlarını çözebileceklerine dair umutlu olmaları önem taşımaktadır.
- b) Önemli bir problemin ortaya çıkışı ile oluşan stresin, doğru şekilde yönlendirilip hoşnut kalınacak bir çözüm yolu üretilmesi önemlidir.
- c) Problemleri olumlu anlamda ileri gitmek için fırsat olarak görmek gerekmektedir.
- d) Problem çözme süreci, cesaret, istek ve kendine güvenle başlar.
- e) Geçmiş yaşam deneyimleri, izlenim ve duyguları karşılaşılabilecek olan sorunları çözmede güç olarak görmek önemlidir.

f) Problem çözme hem öğrenilmesi hem de geliştirilmesi gereken bir yetenek, beceri olarak görülmektedir. Bu beceri zekayı, duyguları, iradeyi ve eylemi kendinde birleştirmektedir.

Sullivan ve Decker (aktaran Tercanlı 2011) 2001 ise problem çözme süreci 8 basamakta ele alınmaktadır:

a) Problemi Tanımlama: Bir problemi çözme sürecinin en önemli adımın problemin tanımlanmasıdır (Taylan, 1990). Problemin tanımlanması; problemin ne olduğunun anlaşılması ve nasıl çözüleceğini belirlemektedir. Problem doğru tanımlandığı takdirde problemin çözümü için veri toplamada doğru kaynaklara erişilir (Kneeland 2001; Sullivan ve Decker 2001; akt. Şahin ve Ömeroğlu, 2017).

b) Veri Toplama: Problemin tanımının yapılması, çözümün belirlenmesi ve işleyişi, çözümün etkisinin kontrolü için gerekli verilerin toplanıp analiz edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bir problemi tanımak için; problemin boyutuna, sınırına, nedenine ve aciliyetine göre veri toplamak gerekmektedir. Bu nedenle veri toplarken doğru ve geçerli bilgilerin, uygun kişilerden elde edilmesi önem taşımaktadır (Kneeland, 200; akt. Şahin ve Ömeroğlu, 2017; Sullivan ve Decker, 2001; akt. Tercanlı, 2011)

c) Verilerin Analizi: Verilerin analiz edilmesi adımıyla elde edilen tüm veriler bir araya getirilir, değerlendirilir, eleştirilir ve analiz edilir. Elde edilen verilerde yansız olmak oldukça güçtür. Bu nedenle;

- Veriler analiz edilirken kategorilere ayrılmalıdırlar.
- Veriler güvenilirliklerine göre sınıflandırılmalıdır.
- Veriler en önemli, önemli, en az önemli şeklinde sınıflandırılmalıdır.
- Veriler zaman dizisine göre sınıflandırılmalıdır.

- Veriler neden-sonuç ilişkisine göre sınıflandırılmalıdır.
- Açık ve net olan veriler dahil olmak şartı ile elde edilen tüm veriler kritik edilerek yazılmalıdır

(Sullivan ve Decker, 2001; akt. Tercanlı, 2011).

d) Çözüm geliştirme: Problemin çözümüne yönelik tüm görüşler eleştiri olmadan özgürce belirtilmelidir. Alternatifler üretilerek en iyi çözüm yoluna ulaşmak olasıdır (Gümüş, 2011; Tercanlı, 2011).

e) Sonuçları gözden geçirme: Çözüm için üretilen seçenekler avantajlar ve dezavantajlar; güçlü ve zayıf yönler dikkate alınarak değerlendirilir. Her bir seçenek problemin kısa ve uzun vadede sonuçları dikkate alınmaktadır (Sullivan ve Decker, 2001; akt. Tercanlı, 2011). Bu süreç her bir çözüm için detaylı bir şekilde düşünmeyi ve her bir çözüm şeklinin muhtemel etki ve sonucunun önceden tahmin edilmesini gerektirir. En etkili çözüme ulaşmak için bütün ihtimallerin doğru bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir (Bingham, 2004; akt. Şahin ve Ömeroğlu, 2017). Bu aşamada kullanılan en önemli yöntem ‘beyin fırtınası’ tekniğidir (Taylan, 1990).

f) Karar verme: Bu aşama alternatif çözüm yollarından birinin artık uygulamaya konmak amacı ile seçilmesi olarak ifade edilebilir (Tercanlı 2011). Bu aşamada, mantıklı hiçbir çözüm şeklinin gözden kaçırılmaması gerekmektedir (Bingham, 2004; akt. Şahin ve Ömeroğlu, 2017).

g) Kararı uygulama: Bu aşama uygun olan çözümün seçildiği ve artık uygulamaya konduğu aşamadır. Kararın soyut olması uygulamayı güçleştirirken, açık ve somut olan kararları uygulamak daha kolay olmaktadır (Ulupınar, 1997).

h) Çözümü değerlendirme: En son aşama olan değerlendirme, seçilen çözüm yolunun ne derece başarıya ulaştığını görmek amacı ile yapılmaktadır (Taylan, 1990). İstenilen başarıya ulaşılamaması durumunda yeni bir çözüm seçeneğinin seçilmesi olanağını sağlamaktadır. Değerlendirme ne kadar güvenilir olursa bu aşama da o kadar başarılı olacaktır (Ulupınar, 1997).



2. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın evrenine, örneklemin nasıl seçildiğine ve hangi yöntemin kullanıldığına, veri toplama yöntemi ve araçlarına, kullanılan ölçeklere ve bu ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik analizine ilişkin bilgilere, verilerin değerlendirilmesine değinilmiştir.

2.1. Araştırmanın Evreni, Örneklem Yöntemi ve Örneklem Seçimi

Araştırma evreni oluşturulurken tek ebeveynli ailelere yönelik tutulan başka bir istatistiki bilgili olmaması nedeni ile KKTC’de boşanma oranları hedef alınmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini; KKTC'nin nüfus olarak en kalabalık ilçesinin Lefkoşa olması ve KKTC Yüksek Mahkeme Başkanlığından temin edilen istatistiki bilgi doğrultusunda boşanma oranlarının en yüksek Lefkoşa ilçesinde olması nedeni ile Lefkoşa ilçesinde ikamet eden boşanmış çocuklu aileler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini oluşturulurken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, uygunluk örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygunluk örnekleme (Haphazard Örnekleme veya Kazara Örnekleme), çalışmanın amacı için kolay erişilebilirlik, coğrafi yakınlık, belirli bir zamanda erişilebilirlik ya da katılma isteği gibi belirli pratik kriterleri karşılayan, hedef popülasyonun üyelerinin dahil olduğu bir olasılıksız ya da rastlantısal olmayan örnekleme türüdür (Dörnyei, 2007).

KKTC Devlet Planlama Örgütü’nün yıllara göre Lefkoşa İlçesi boşanma oranlarına bakılmıştır. KKTC’de boşanma davasının açıldığı yer taraflardan birinin oturduğu yere göre veya çalıştığı yere göre belirlenmektedir. Yurt dışında ikamet eden kişiler olması halinde dava Lefkoşa Aile Mahkemesinde açılmaktadır (Aile (Evlenme ve Boşanma) Yasası 1/1998). Bu nedenle Lefkoşa ilçesinde boşanmış gözüken çiftlerin

anketlerin uygulanacağı zaman diliminde Lefkoşa'da ikamet edip etmedikleri bilinmemektedir. Ülkede güncel nüfus sayımı olmamakla birlikte kişilerin isim ve adres bilgilerine erişimin olduğu bir sistem bulunmamaktadır. KKTC’de en son nüfus sayımı 2011 yılında yapılmıştır. Boşanmış olarak istatistiklere geçen çiftlerin tekrar evlenip evlenmediklerine dair bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte sürece dahil edilecek bireylerin evlenme akti başka bir ilçede gerçekleşmiş olabilir. Tüm bu sınırlılıklar gözetildiğinde en az yüz kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Toplumbilimlerinde yapılacak araştırmalarda genellikle 100 sayısı örneklem çekmede en alt sayı olarak alınabilir (Aziz, 2014, s.57).

Uygulama yapılmadan önce T.C. Ankara Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı’ndan gerekli izin alınmıştır (EK IV). Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu ve ölçeklerin uygulamaları 2019-2020 bahar döneminde yapılması hedeflenmiştir. Ancak yaşanan covid-19 salgını ve pandemi süreci nedeni ile gerekli çalışma yapılamamıştır. Uygulama Ağustos 2020- Aralık 2020 ayları içerisinde tamamlanmıştır. Yine 2019-2020 döneminde tek ebeveyn ailelere ulaşmak için KKTC Milli Eğitim Bakanlığına velilere uygulama yapmak amacı ile dilekçede bulunulmuştur ancak salgın süreci nedeni cevap alınamamıştır.

Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemi ile iş çevresi, yaşanan civar bölge göz önünde bulundurularak uygun kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Uygun kişiler aracılığı ile ise kartopu örnekleme yöntemi ile farklı uygun kişilere ulaşılmıştır. Olasılıksız örnekleme yöntemlerinden olan kartopu örnekleme (snowball sampling) örneklemin aşamalı olarak çekilmesidir. İlk aşamada örneklem az sayıda, araştırmacının yakın çevresinden “*ihtimali olmayan (olasılıksız)*” yöntem özelliklerine göre seçilir. İkinci aşamada bu örneklemdaki denekler kendi yakın çevrelerinden ikinci bir örneklem çekerler. Üçüncü ve sonraki diğer aşamalarda o gruptaki denekler, kendi çevrelerinden denekler seçerek örneklemin tümünü oluştururlar. Az denekle başlayıp giderek çoğalan bu tür örneklem, bir kartopunun yuvarlanarak büyümesine benzediğinden “kartopu” yöntemi olarak isimlendirilmektedir (Aziz, 2014, s.54-55).

İnternette oluşturulan elektronik form aracılığı ile de veri toplanmaya çalışılmıştır ancak bu şekilde sadece on katılımcıya ulaşılmıştır.

Bunun yanında birkaç kreşe başvurulmuş ve gönüllü olan velilere de uygulama yapılmıştır. Kreşlerden alınan bilgiler dışında diğer veriler araştırmacı tarafından toplanmıştır. Her uygulama öncesinde araştırmacı kendini tanıttıktan sonra araştırmanın amacı ve nasıl uygulanacağı hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra veri toplama araçları uygulanmıştır. Katılımcılar ölçme araçlarını ortalama 30-40 dakikada cevaplandırmıştır.

2.2. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Araştırma materyalinin toplanmasında üç kısımdan oluşan anket formu kullanılmıştır. İlk kısımda katılımcıların sosyo- demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İkinci kısımda Zimet ve ark. (1998) tarafından geliştirilen, Eker ve ark. (2001) tarafından Türkiye'de geçerlilik güvenirlik çalışması yapılan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Üçüncü kısımda ise Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilen ve Şahin ve ark. (1993) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Problem Çözme Ölçeği kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma için tek ebeveynlerin algılanan sosyal destek ve problem çözme becerilerine etkisi olabileceği düşünülen sosyo-demografik özellikler için “Kişisel

Bilgi Formu” kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmış olup, toplam 14 soru içermektedir. Bu formda cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı, çalışma durumu gibi değişkenlerin yer aldığı veriler toplanmıştır.

2.2.2. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support MSPSS); Zimet ve ark. (1998) tarafından geliştirilmiş olup, Eker ve ark. (2001) tarafından Türkiye’de geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Toplam 12 maddeden oluşan ölçeğin kullanılma amacı sosyal desteğe ilişkin veri toplamaktır. Ölçeğin aile, arkadaş ve özel insandan alınan sosyal destek olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek boyutlarındaki maddeler karışık olarak verilmektedir. Yedili likert tipi bir ölçektir. '1' kesinlikle hayır, '7' ise kesinlikle evet şeklinde düzenlenmiştir.

Ölçek aile, arkadaş ve özel insandan alınan sosyal destek olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan 3., 4., 8., 11. sorular aileden alınan desteği, 6., 7., 9., 12. sorular arkadaştan alınan sosyal desteği ve 1., 2., 5., 10. sorular ise özel insandan alınan desteği oluşturan maddelerdir. Her bir alt boyuta ilişkin maddelerden alınan puanlar kendi içlerinde toplanarak üç ayrı sosyal destek puanı belirlenmektedir. Üç ayrı tür sosyal destek puanlarının toplanmasıyla da genel bir sosyal destek puanına ulaşılmaktadır. Alt ölçeklerden alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan ise 28’dir. Alt ölçeklerden alınan puanların toplanması ile elde edilen toplam ölçek puanından alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 84’tür. Ölçekten elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Ölçeğin ve alt ölçeklerin iç tutarlılığı ve test-tekrar test korelasyonları yeterli bulunmuştur. Eker ve ark. (2001) yaptıkları çalışmanın örneklemini oluşturan üç grup;

psikiyatri, cerrahi hastaları ve normal kişilerden oluşan toplam 150 kişilik bir gruptan oluşmuştur. Tüm örneklemin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği güvenirlik (Cronbach's Alpha) katsayısı $\alpha=.89$ olarak hesaplanmıştır. Aynı çalışmada Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve alt ölçeklerinin iç tutarlılıkları kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur.

2.2.3. Problem Çözme Envanteri

Problem Çözme Envanteri; Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilmiş olup, Türkçeye uyarlaması Şahin ve ark. (1993) tarafından yapılmıştır. Envanter bireylerin problem çözme süreci aşamalarını belirleyen, bireylerin kendi problem çözme davranışları ve yaklaşımları hakkında ne düşündüklerini değerlendiren, 14 olumsuz toplam ise 35 maddeden oluşmaktadır. Altılı likert tipi bir ölçektir. '1' tamamen katılmayı, '6' ise tamamen katılmamayı belirtmektedir. Puanlama esnasında 9, 22 ve 29. maddeler hesaplamaya dahil edilmemektedir.

Envanter “aceleci yaklaşım”, “düşünen yaklaşım”, “kaçıngan yaklaşım”, “değerlendirici yaklaşım”, “kendine güvenli yaklaşım” ve “planlı yaklaşım” olmak üzere 6 faktörden oluşmaktadır. Envanterin “aceleci yaklaşım” faktörü için “bir sorunla karşılaştığımda onu çözmek için aklıma gelen ilk yolu izlerim”, “düşünen yaklaşım” faktörü için “bir karar vermeye çalışırken her seçeneğin sonuçlarını ölçer, tartar, birbiriyle karşılaştırır, sonra karar veririm”, “kaçıngan yaklaşım” faktörü için “bir sorunumu çözmek için kullandığım çözüm yolları başarısız ise bunların neden başarısız olduğunu araştırmam”, “değerlendirici yaklaşım” faktörü için “bir sorunum olduğunda onu çözebilmek için başvurabileceğim yolların hepsini düşünmeye çalışırım”, “kendine güvenli yaklaşım” faktörü için “sorunlarımı çözme konusunda genellikle yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirim” ve “planlı yaklaşım” faktörü için “bir sorunumu çözmek üzere plan yaparken o planı yürütebileceğime güvenirim” maddeleri örnek olarak verilebilir (Şavaşır ve Şahin, 1997).

Yapılan alışmalar sonunda ölçeğin tümü için elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,90, alt ölçekler için elde edilen katsayılar ise 0,72 ile 0,85 arasında bulunmuştur. Ölçeğin madde toplam korelasyonları ise 0,25 ile 0,71 arası 104 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ve alt ölçeklerin test tekrar-test güvenirlik katsayıları $r = .83$ ile $r = .89$ arasında değişmektedir (şahin ve ark., 1992).

2.3. Süre ve Olanaklar

Bu araştırma Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün tez için belirlediği dönemler arasında gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecine KKTC Sosyal Hizmetler Dairesi Lefkoşa İlçesinden toplumda uygulama yapılabilceğine dair alınan izin doğrultusunda başlanmıştır (EK V). Veri toplama süreci 2019-2020 bahar döneminde yapılması hedeflenirken dünya çapında ortaya çıkan Covid-19 salgınının etkili olması nedeni ile Ağustos 2020- Aralık 2020 ayları içerisinde veri toplama gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın masrafları araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel olarak analiz edilmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 programı kullanılmıştır.

Bulgular geçilmeden önce katılımcıların çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek leği ile Problem özme Envanterine verdikleri yanıtların güvenilir olup olmadığının belirlenmesi için Cronbach Alfa testi yapılmıştır. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek leğinin alfa katsayısı 0,875 ve Problem özme Envanterinin alfa

katsayısı 0,846 bulunmuştur. Buna göre katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile Problem Çözme Envanterine verdikleri yanıtlar güvenilir bulunmuştur.

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri frekans analiziyle belirlenmiş, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile Problem Çözme Envanteri puanları tanımlayıcı istatistikler ile gösterilmiştir.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile Problem Çözme Envanteri puanlarının normal dağılıma uyumu Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testiyle test edilmiş olup, normal dağılım göstermedikleri belirlenmiştir. Buna göre araştırmada non-parametrik hipotez testleri kullanılmıştır.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılırken, bağımsız değişken iki gruplu ise Mann-Whitney U testi, üç ve daha fazla sayıda gruptan oluşuyorsa Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile Problem Çözme Envanteri puanları arasındaki korelasyonlar Spearman testiyle test edilmiştir.

3.BULGULAR

Bu bölümde tek ebeveynli ailelerin çok boyutlu algılanan sosyal destek ve problem çözme puanlarının cinsiyet, yaş, uyruk, öğrenim durumu, çocuk sayısı, tek ebeveyn olma süresi, daha önce evlilik yapıp yapmadığı, tek ebeveyn olma nedeni, çalışma durumu, çalışılan kurum tipi, aylık geliri, çalışmıyorsa nedeni, ikamet dilen yer ve kimlerle ikamet ettiği değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

3.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çizelge 3.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	8	8,0
Kadın	92	92,0
Yaş		
25-31	13	13,0
32-38	24	24,0
39-45	44	44,0
46 ve üstü	19	19,0
Uyruk		
KKTC	88	88,0
TC	12	12,0
Öğrenim durumu		
İlköğretim ve altı	12	12,0
Lise	46	46,0
Lisans/lisansüstü	42	42,0
Çocuk sayısı		
Bir	51	51,0
İki	38	38,0
Üç ve üzeri	11	11,0
Tek ebeveynli olma süresi		
1 yıl	16	16,0
1-3 yıl	26	26,0
3-5 yıl	13	13,0
7 yıl ve üzeri	45	45,0
Daha önce evlenme durumu		

Çizelge 3.1. (Devam) Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.

Evlenen	22	22,0
Evlenmeyen	78	78,0
Tek ebeveynli olma nedeni		
Boşanma	90	90,0
Terk	4	4,0
Eşin vefat etmesi	5	5,0
Eşin hapse girmesi	1	1,0
Çalışma durumu		
Çalışan	93	93,0
Çalışmayan	7	7,0
Çalışılan kurum		
Özel sektör	51	51,0
Devlet	37	37,0
Diğer	12	12,0
Aylık gelir		
2500 TL altı	10	10,0
2500-3500 TL	31	31,0
3500 TL üzeri	59	59,0
İkamet edilen yerin mülkiyeti		
Kira	19	19,0
Kendisine ait	54	54,0
Aileye ait	24	24,0
Lojman	3	3,0
Birlikte yaşanan kişiler		
Çocuklar	80	80,0
Geniş aile	20	20,0

Çizelge 3.1.'de katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı gösterilmiştir.

Çizelge 3.1. incelendiğinde katılımcıların %92,0'sinin kadın olduğu, %13,0'ünün 25-31 yaş, %24,0'ünün 32-38 yaş, %44,0'ünün 39-45 yaş ve %19,0'unun 46 yaş ve üstü yaş grubunda olduğu, %88,0'inin KKTC ve %12,0'sinin TC uyruklu olduğu, %12,0'sinin ilköğretim ve altı, %46,0'sının lise ve %42,0'sinin lisans/lisansüstü düzeyde eğitim aldığı belirlenmiştir. Katılımcıların %51,0'inin bir çocuk, %38,0'inin iki, %11,0'inin üç ve üzeri sayıda çocuğunun olduğu, %16,0'nın 1 yıldır, %26,0'sının 1-3 yıldır, %13,0'ünün 3-5 yıldır ve %45,0'inin 7 yıl ve üzeri süredir tek ebeveynli olduğu, %90,0'ının tek ebeveynli olma nedeninin boşanma, %5,0'inin eşin vefat etmesi, %4'ünün terk ve %1,0'inin eşin hapse girmesi olduğu görülmüştür. Katılımcıların %93,0'ünün çalıştığı, %51,0'inin özel sektörde, %37,0'sinin devlet görevlisi olduğu, %10,0 aylık gelirinin 2500 TL altında, %31,0'inin 2500-3500 TL

arasında, %59,0'unun 3500 TL ve üzerinde olduğu, %19,0'ının ikamet edilen evin kira, %54,0'ünün kendine ait, %24,0'ünün ailesine ait olduğu, %80,0'inin çocuklarla birlikte, %20,0'sinin geniş ailesiyle birlikte yaşadığı belirlenmiştir.

3.2. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular

Çizelge 3.2. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular.

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max
Aile	100	16,77	9,07	4	28
Arkadaş	100	22,61	6,64	4	28
Özel biri	100	21,87	6,62	4	28
ÇBASDÖ	100	61,25	17,17	18	84

Çizelge 3.2. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanları gösterilmiştir.

Çizelge 3.2. incelendiğinde katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde bulunan aile alt boyutundan ortalama $16,77 \pm 9,07$ puan, arkadaş alt boyutundan ortalama $22,61 \pm 6,64$ puan, özel biri alt boyutundan ortalama $21,87 \pm 6,64$ puan ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği genelinden ortalama $61,25 \pm 17,17$ puan aldıkları belirlenmiştir.

3.3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Çizelge 3.3. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aile	Erkek	8	21,25	9,38	27,00	65,63	-1,552	0,121
	Kadın	92	16,38	8,99	16,00	49,18		
Arkadaş	Erkek	8	25,13	5,69	28,00	65,19	-1,527	0,127
	Kadın	92	22,39	6,70	25,00	49,22		
Özel biri	Erkek	8	22,88	7,51	25,00	56,88	-0,658	0,511
	Kadın	92	21,78	6,57	23,00	49,95		
ÇBASDÖ	Erkek	8	69,25	17,76	73,00	65,31	-1,507	0,132
	Kadın	92	60,55	17,04	60,50	49,21		

Çizelge 3.3.'te katılımcıların cinsiyetine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına kullanılan Mann-Whitney U testinden elde edilen bulgular gösterilmiştir.

Çizelge 3.3. incelendiğinde katılımcıların cinsiyetine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve aile, arkadaş ve özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Kadın ve erkek katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve aile, arkadaş ve özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar benzer bulunmuştur.

Çizelge 3.4. Katılımcıların Yaş Grubuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Yaş	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aile	25-31	13	16,77	8,48	16,00	50,35	4,097	0,251
	32-38	24	19,42	6,76	19,50	57,90		
	39-45	44	14,93	9,36	15,00	44,42		
	46 ve üstü	19	17,68	10,89	22,00	55,34		
Arkadaş	25-31	13	21,15	8,60	24,00	46,31	1,043	0,791
	32-38	24	22,67	6,23	24,50	47,17		
	39-45	44	22,84	6,40	26,00	52,01		
	46 ve üstü	19	23,00	6,61	27,00	54,08		
Özel biri	25-31	13	23,00	6,04	26,00	55,19	0,818	0,845
	32-38	24	22,58	5,82	24,50	52,94		
	39-45	44	21,23	7,20	23,00	48,32		
	46 ve üstü	19	21,68	6,82	23,00	49,26		
ÇBASDÖ	25-31	13	60,92	16,27	57,00	48,77	2,281	0,516
	32-38	24	64,67	16,57	71,00	56,29		
	39-45	44	59,00	16,35	60,50	46,23		
	46 ve üstü	19	62,37	20,65	66,00	54,26		

Çizelge 3.4.'de katılımcıların yaş grubuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılması amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 3.4. incelendiğinde katılımcıların yaş grubuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). 25-31 yaş, 32-38 yaş, 39-45 yaş ve 46 ve üstü yaş grubundaki katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar benzerdir.

Çizelge 3.5. Katılımcıların Uyuğuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Uyruk	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aile	KKTC	88	16,95	9,23	17,00	51,07	-0,535	0,592
	TC	12	15,42	8,04	16,00	46,33		
Arkadaş	KKTC	88	23,16	6,21	26,00	52,34	-1,753	0,080
	TC	12	18,58	8,46	18,00	37,04		
Özel biri	KKTC	88	21,92	6,62	23,00	50,84	-0,318	0,751
	TC	12	21,50	6,90	23,00	48,04		
ÇBASDÖ	KKTC	88	62,03	16,78	62,00	51,88	-1,285	0,199
	TC	12	55,50	19,67	52,00	40,42		

Çizelge 3.5.'te katılımcıların uyuğuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testinden elde edilen bulgulara yer verilmiş olup, katılımcıların uyuğuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Çizelge 3.6. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasının İlişkin Bulgular.

	Öğrenim durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aile	İlköğretim ve altı	12	16,67	9,00	18,00	50,38	0,142	0,931
	Lise	46	17,26	8,97	17,00	51,62		
	Lisans/lisansüstü	42	16,26	9,39	16,00	49,31		
Arkadaş	İlköğretim ve altı	12	21,25	7,97	25,00	48,58	0,064	0,969
	Lise	46	22,61	6,92	25,50	50,87		
	Lisans/lisansüstü	42	23,00	6,02	25,00	50,64		
Özel biri	İlköğretim ve altı	12	17,83	7,49	18,50	34,00	4,608	0,100
	Lise	46	22,85	6,01	24,00	53,46		
	Lisans/lisansüstü	42	21,95	6,72	23,50	51,98		
ÇBASDÖ	İlköğretim ve altı	12	55,75	17,38	61,00	41,58	1,335	0,513
	Lise	46	62,72	15,90	64,50	52,34		
	Lisans/lisansüstü	42	61,21	18,50	59,50	51,04		

Çizelge 3.6. katılımcıların eğitim durumuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına dair yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiş ve ilköğretim ve altı, lise ve lisans/lisansüstü mezunu olan katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Çizelge 3.7. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Çocuk sayısı	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aile	Bir	51	16,57	9,27	17,00	49,40	3,535	0,171
	İki	38	15,63	8,95	15,50	47,58		
	Üç ve üzeri	11	21,64	7,61	25,00	65,68		
Arkadaş	Bir	51	22,69	7,06	26,00	51,63	0,620	0,733
	İki	38	22,47	5,91	24,00	47,86		
	Üç ve üzeri	11	22,73	7,60	27,00	54,41		
Özel biri	Bir	51	22,53	6,27	24,00	53,59	1,722	0,423
	İki	38	20,79	7,29	22,00	45,72		
	Üç ve üzeri	11	22,55	5,73	24,00	52,68		
ÇBASDÖ	Bir	51	61,78	17,43	64,00	51,04	2,171	0,338
	İki	38	58,89	16,92	58,00	46,68		
	Üç ve üzeri	11	66,91	16,82	72,00	61,18		

Çizelge 3.7.'de gösterilen katılımcıların çocuk sayısına göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis H testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların çocuk sayısına göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Çizelge 3.8. Katılımcıların Tek Ebeveynli Olma Süresine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasının İlişkin Bulgular.

	Tek ebeveynli olma süresi	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aile	1 yıl	16	18,06	8,66	18,00	54,59	1,818	0,611
	1-3 yıl	26	17,23	7,91	17,00	51,60		
	3-5 yıl	13	13,85	9,51	12,00	40,96		
	7 yıl ve üzeri	45	16,89	9,81	17,00	51,17		
Arkadaş	1 yıl	16	23,63	5,10	25,00	50,50	1,331	0,722
	1-3 yıl	26	22,27	7,05	24,50	49,13		
	3-5 yıl	13	20,38	8,15	22,00	43,38		
	7 yıl ve üzeri	45	23,09	6,47	26,00	53,34		
Özel biri	1 yıl	16	23,06	4,49	23,00	52,13	0,158	0,984
	1-3 yıl	26	22,35	5,51	23,00	50,25		
	3-5 yıl	13	20,46	8,23	22,00	48,00		
	7 yıl ve üzeri	45	21,58	7,38	24,00	50,79		
ÇBASDÖ	1 yıl	16	64,75	14,03	64,00	55,72	2,035	0,565
	1-3 yıl	26	61,85	15,69	60,00	50,71		
	3-5 yıl	13	54,69	19,95	56,00	40,73		
	7 yıl ve üzeri	45	61,56	18,18	66,00	51,34		

Çizelge 3.8.'de araştırmaya dahil olan katılımcıların tek ebeveynli olma süresine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılması amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis H testinden elde edilen bulgular gösterilmiştir.

Çizelge 3.8. incelendiğinde, katılımcıların tek ebeveynli olma süresine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Tek ebeveynli olma süresine bakılmaksızın katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları benzer bulunmuştur.

Çizelge 3.9. Katılımcıların Daha Önce Evlenme Durumuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Daha önce evlenme durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aile	Evlenen	22	13,95	9,35	11,50	42,00	-1,570	0,116
	Evlenmeyen	78	17,56	8,90	17,50	52,90		
Arkadaş	Evlenen	22	20,45	6,73	20,50	39,61	-2,039	0,041*
	Evlenmeyen	78	23,22	6,53	26,00	53,57		
Özel biri	Evlenen	22	20,73	7,64	22,50	46,14	-0,811	0,417
	Evlenmeyen	78	22,19	6,32	24,00	51,73		
ÇBASDÖ	Evlenen	22	55,14	17,75	54,50	40,52	-1,828	0,068
	Evlenmeyen	78	62,97	16,72	65,00	53,31		

* $p < 0,05$

Çizelge 3.9.'da katılımcıların daha önce evlenme durumuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 3.9. incelendiğinde, katılımcıların daha önce evlenme durumuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile ve özel biri alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Evlenen ve evlenmeyen katılımcıların göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile ve özel biri alt boyutu puanları benzer bulunmuştur.

Katılımcıların daha önce evlenme durumuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde yer alan arkadaş alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Evlenmeyen katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde yer alan arkadaş alt boyutundan aldıkları puanlar evlenenlere göre daha yüksek bulunmuştur.

Çizelge 3.10. Katılımcıların Tek Ebeveynli Olma Nedenine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Tek ebeveynli olma nedeni	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aile	Boşanma	90	17,20	8,99	17,00	51,78	-1,334	0,182
	Diğer	10	12,90	9,35	10,00	39,00		
Arkadaş	Boşanma	90	23,22	6,19	26,00	52,58	-2,198	0,028*
	Diğer	10	17,10	8,24	15,00	31,80		
Özel biri	Boşanma	90	22,27	6,05	23,00	51,36	-0,898	0,369
	Diğer	10	18,30	10,19	20,50	42,80		
ÇBASDÖ	Boşanma	90	62,69	16,03	62,50	52,46	-2,024	0,043*
	Diğer	10	48,30	22,29	50,00	32,90		

* $p < 0,05$

Katılımcıların tek ebeveynli olma nedenine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Çizelge 3.10.'da verilmiştir.

Çizelge 3.10. incelendiğinde, katılımcıların tek ebeveynli olma nedenine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde bulunan aile ve özel biri alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Katılımcıların tek ebeveynli olma nedenine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte yer alan arkadaş alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Tek ebeveynli olma nedeni boşanma olan katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte yer alan arkadaş alt boyutundan aldıkları puanlar diğer katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur.

Çizelge 3.11. Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Çalışma durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aile	Çalışan	93	17,09	8,92	17,00	51,35	-1,077	0,281
	Çalışmayan	7	12,57	10,74	7,00	39,21		
Arkadaş	Çalışan	93	22,60	6,49	25,00	49,67	-1,064	0,287
	Çalışmayan	7	22,71	9,07	28,00	61,50		
Özel biri	Çalışan	93	22,18	6,47	24,00	51,74	-1,585	0,113
	Çalışmayan	7	17,71	7,63	16,00	34,00		
ÇBASDÖ	Çalışan	93	61,87	16,75	62,00	51,40	-1,129	0,259
	Çalışmayan	7	53,00	21,83	54,00	38,57		

Çizelge 3.11.'de katılımcıların çalışma durumuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Katılımcıların çalışma durumuna göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Çalışan ve çalışmayan katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar benzer bulunmuştur.

Çizelge 3.12. Katılımcıların Çalışılan Kuruma Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Çalışılan kurum	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aile	Özel sektör	51	17,10	8,72	17,00	51,58	0,153	0,926
	Devlet	37	16,70	9,06	17,00	49,57		
	Diğer	12	15,58	11,17	10,50	48,79		
Arkadaş	Özel sektör	51	22,53	6,87	25,00	49,55	1,842	0,398
	Devlet	37	22,46	6,22	25,00	48,46		
	Diğer	12	23,42	7,39	28,00	60,83		
Özel biri	Özel sektör	51	22,65	6,23	24,00	53,67	1,534	0,464
	Devlet	37	21,35	6,95	23,00	48,38		
	Diğer	12	20,17	7,26	20,50	43,58		
ÇBASDÖ	Özel sektör	51	62,27	17,04	62,00	52,35	0,425	0,808
	Devlet	37	60,51	16,50	62,00	48,58		
	Diğer	12	59,17	20,80	60,00	48,54		

Çizelge 3.12.'de araştırmaya dahil olan katılımcıların çalıştıkları sektöre göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılması amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis H testinden elde edilen bulgular gösterilmiştir.

Çizelge 3.12. incelendiğinde, katılımcıların çalıştıkları sektöre göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Özel sektör, devlet ve diğer gruplarının Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları benzer bulunmuştur.

Çizelge 3.13. Katılımcıların Aylık Gelirine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Aylık gelir	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aile	2500 TL altı	10	13,90	10,08	10,50	43,20	1,520	0,468
	2500-3500 TL	31	15,84	9,07	16,00	47,56		
	3500 TL üzeri	59	17,75	8,91	19,00	53,28		
Arkadaş	2500 TL altı	10	21,80	7,64	25,00	51,20	0,042	0,979
	2500-3500 TL	31	22,39	7,04	25,00	49,65		
	3500 TL üzeri	59	22,86	6,35	25,00	50,83		
Özel biri	2500 TL altı	10	18,90	7,02	18,50	37,40	4,154	0,125
	2500-3500 TL	31	21,48	6,23	22,00	46,35		
	3500 TL üzeri	59	22,58	6,70	24,00	54,90		
ÇBASDÖ	2500 TL altı	10	54,60	19,73	52,00	39,90	2,409	0,300
	2500-3500 TL	31	59,71	16,48	60,00	47,63		
	3500 TL üzeri	59	63,19	17,02	66,00	53,81		

Katılımcıların aylık gelirine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılması ilişkin Kruskal-Wallis H testi sonuçları Çizelge 3.13.'te verilmiştir.

Çizelge 3.13.'e göre katılımcıların aylık gelirine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Aylık geliri 2500 TL altı, 2500-3500 TL ve 3500 TL üzerinde olan katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları benzer düzeydedir.

Çizelge 3.14. Katılımcıların İkamet Ettikleri Yerin Mülkiyetine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Mülkiyet	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aile	Kira	19	16,68	9,04	16,00	50,16	3,014	0,390
	Kendisine ait	54	17,91	9,20	19,00	54,20		
	Aileye ait	24	14,17	8,47	14,50	42,04		
	Lojman	3	17,67	12,34	21,00	53,67		
Arkadaş	Kira	19	20,05	6,94	22,00	36,61	5,683	0,128
	Kendisine ait	54	23,67	5,52	26,00	54,10		
	Aileye ait	24	22,58	7,50	25,50	52,75		
	Lojman	3	20,00	13,86	28,00	55,67		
Özel biri	Kira	19	20,74	7,08	22,00	44,82	4,204	0,240
	Kendisine ait	54	21,44	7,06	23,50	49,11		
	Aileye ait	24	23,04	5,24	23,50	54,67		
	Lojman	3	27,33	1,15	28,00	78,17		
ÇBASDÖ	Kira	19	57,47	21,30	63,00	46,50	1,361	0,715
	Kendisine ait	54	63,02	16,59	62,00	53,28		
	Aileye ait	24	59,79	15,25	60,50	46,75		
	Lojman	3	65,00	16,64	58,00	55,83		

Çizelge 3.14.'te katılımcıların ikamet ettikleri yerin mülkiyetine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 3.14. incelendiğinde katılımcıların ikamet ettikleri yerin mülkiyetine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). İkamet ettikleri yer kira, kendisine ait, aileye ait ve lojman olan katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları benzer bulunmuştur.

Çizelge 3.15. Katılımcıların Birlikte Yaşadıkları Kişilere Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Birlikte yaşanan kişiler	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aile	Çocuklar	80	17,46	9,41	19,00	52,61	-1,470	0,142
	Geniş aile	20	14,00	7,15	15,50	42,05		
Arkadaş	Çocuklar	80	22,83	6,40	25,50	50,97	-0,331	0,741
	Geniş aile	20	21,75	7,64	25,00	48,63		
Özel biri	Çocuklar	80	21,76	6,69	23,00	49,66	-0,591	0,555
	Geniş aile	20	22,30	6,48	24,00	53,88		
ÇBASDÖ	Çocuklar	80	62,05	17,82	63,50	52,51	-1,389	0,165
	Geniş aile	20	58,05	14,22	56,00	42,45		

Çizelge 3.15.'te araştırmaya dahil edilen katılımcıların birlikte yaşadıkları kişilere göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan Mann-Whitney U testinden elde edilen bulgulara değinilmiştir.

Çizelge 3.15. incelendiğinde katılımcıların birlikte yaşadıkları kişilere göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Çocuklarla ve geniş aileyle yaşayan katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puanları ve ölçekte bulunan aile, arkadaş ve özel biri alt boyutu puanları benzerdir.

3.4. Katılımcıların Problem Çözme Envanteri Puanlarına İlişkin Bulgular

Çizelge 3.16. Katılımcıların Problem Çözme Envanteri Puanlarına İlişkin Bulgular.

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max
Aceleci yaklaşım	100	45,07	7,43	29	67
Düşünen yaklaşım	100	10,93	5,24	5	28
Kaçıngan yaklaşım	100	9,87	4,72	4	24
Değerlendirici yaklaşım	100	6,42	3,18	3	18
Kendine güvenli yaklaşım	100	15,95	4,97	7	31
Planlı yaklaşım	100	8,54	4,40	4	22
Problem Çözme Envanteri	100	96,78	20,13	60	144

Çizelge 3.16.'da katılımcıların Problem Çözme Envanteri puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Çizelge 3.16. incelendiğinde katılımcıların Problem Çözme Envanterinde bulunan aceleci yaklaşım alt boyutundan ortalama $45,07 \pm 7,43$ puan, düşünen yaklaşım alt boyutundan ortalama $10,93 \pm 5,24$ puan, kaçıngan yaklaşım alt boyutundan ortalama $9,87 \pm 4,72$ puan, değerlendirici yaklaşım alt boyutundan ortalama $6,42 \pm 3,18$ puan, kendine güvenli yaklaşım alt boyutundan ortalama $15,95 \pm 4,97$ puan ve planlı yaklaşım alt boyutundan ortalama $8,54 \pm 4,40$ puan aldıkları belirlenmiştir.

3.5. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri ve Problem Çözme Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Çizelge 3.17. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aceleci yaklaşım	Erkek	8	44,63	5,24	46,50	51,06	-0,057	0,954
	Kadın	92	45,11	7,61	45,00	50,45		
Düşünen yaklaşım	Erkek	8	10,00	4,00	9,00	47,13	-0,345	0,730
	Kadın	92	11,01	5,34	10,00	50,79		
Kaçıngan yaklaşım	Erkek	8	8,38	5,40	6,00	37,75	-1,300	0,193
	Kadın	92	10,00	4,66	9,00	51,61		
Değerlendirici yaklaşım	Erkek	8	6,25	2,25	6,00	52,94	-0,250	0,802
	Kadın	92	6,43	3,26	6,00	50,29		
Kendine güvenli yaklaşım	Erkek	8	15,00	4,66	13,00	45,06	-0,556	0,578
	Kadın	92	16,03	5,02	16,00	50,97		
Planlı yaklaşım	Erkek	8	8,25	4,50	6,50	47,50	-0,307	0,759
	Kadın	92	8,57	4,42	8,00	50,76		
Problem Çözme Envanteri	Erkek	8	92,50	18,87	86,50	45,19	-0,540	0,589
	Kadın	92	97,15	20,29	96,00	50,96		

Çizelge 3.17.'de katılımcıların cinsiyetine göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 3.17. incelendiğinde katılımcıların cinsiyetine göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçıngan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Kadın ve erkek katılımcıların Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçıngan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar benzer bulunmuştur.

Çizelge 3.18. Katılımcıların Yaş Grubuna Göre Problem Çözme Envanteri puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Yaş	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Aceleci yaklaşım	25-31	13	47,77	7,77	50,00	61,00	6,129	0,105	
	32-38	24	46,50	6,75	46,00	56,92			
	39-45	44	44,82	8,11	43,00	48,97			
	46 ve üstü	19	42,00	5,48	40,00	38,76			
Düşünen yaklaşım	25-31	13	13,69	6,17	13,00	65,73	6,270	0,099	
	32-38	24	11,88	6,33	10,50	53,60			
	39-45	44	10,43	4,60	10,00	48,51			
	46 ve üstü	19	9,00	3,54	9,00	40,76			
Kaçıngan yaklaşım	25-31	13	10,69	5,15	11,00	55,19	2,797	0,424	
	32-38	24	10,79	4,52	10,50	57,58			
	39-45	44	9,34	4,67	8,50	46,88			
	46 ve üstü	19	9,37	4,89	8,00	46,74			
Değerlendirici yaklaşım	25-31	13	7,23	2,92	7,00	60,88	3,280	0,350	
	32-38	24	6,92	3,61	6,00	54,69			
	39-45	44	6,11	3,20	6,00	46,83			
	46 ve üstü	19	5,95	2,74	5,00	46,61			
Kendine güvenli yaklaşım	25-31	13	17,00	4,65	16,00	57,77	4,342	0,227	
	32-38	24	15,96	5,32	15,00	50,69			
	39-45	44	16,50	5,35	16,50	53,28			
	46 ve üstü	19	13,95	3,34	14,00	38,84			
Planlı yaklaşım	25-31	13	10,69	5,06	9,00	63,85	4,988	0,173	
	32-38	24	9,21	5,12	8,00	53,69			
	39-45	44	8,09	3,93	7,00	48,53			
	46 ve üstü	19	7,26	3,60	6,00	41,89			
Problem Çözme Envanteri	25-31	13	107,08	21,66	106,00	64,42	8,608	0,035*	1-4
	32-38	24	101,25	20,44	98,00	56,65			
	39-45	44	95,30	20,15	96,00	49,08			
	46 ve üstü	19	87,53	14,61	83,00	36,50			

* $p < 0,05$

Çizelge 3.18.'de katılımcıların yaş grubuna göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 3.18. incelendiğinde katılımcıların yaş grubuna göre Problem Çözme Envanterinde yer alan aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçıngan yaklaşım,

değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Yaş gruplarına bakılmaksızın katılımcıların Problem Çözme Envanterinde yer alan aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar benzerdir.

Katılımcıların yaş grubuna göre Problem Çözme Envanteri toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). 25-31 yaş grubu katılımcıların Problem Çözme Envanteri toplam puanları 46 yaş ve üzeri yaş grubundaki katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Çizelge 3.19. Katılımcıların Uyruğuna Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Uyruk	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aceleci yaklaşım	KKTC	88	45,09	7,66	45,00	50,34	-0,149	0,882
	TC	12	44,92	5,79	44,00	51,67		
Düşünen yaklaşım	KKTC	88	10,85	5,15	10,00	50,33	-0,160	0,873
	TC	12	11,50	6,07	9,50	51,75		
Kaçıngan yaklaşım	KKTC	88	9,66	4,53	9,00	49,61	-0,836	0,403
	TC	12	11,42	5,92	9,00	57,04		
Değerlendirici yaklaşım	KKTC	88	6,44	3,21	6,00	50,72	-0,204	0,839
	TC	12	6,25	3,11	5,50	48,92		
Kendine güvenli yaklaşım	KKTC	88	16,10	5,01	16,00	51,22	-0,678	0,498
	TC	12	14,83	4,75	15,00	45,21		
Planlı yaklaşım	KKTC	88	8,32	4,17	7,00	49,45	-0,983	0,326
	TC	12	10,17	5,81	8,00	58,17		
Problem Çözme Envanteri	KKTC	88	96,47	20,28	96,00	50,01	-0,456	0,648
	TC	12	99,08	19,67	92,50	54,08		

Çizelge 3.19.'da gösterilen Mann-Whitney U testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların cinsiyetine göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçıngan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Çizelge 3.20. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Öğrenim durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aceleci yaklaşım	İlköğretim ve altı	12	44,25	4,79	44,00	49,08	0,103	0,950
	Lise	46	45,43	8,04	44,50	51,48		
	Lisans/lisansüstü	42	44,90	7,48	45,50	49,83		
Düşünen yaklaşım	İlköğretim ve altı	12	10,42	5,62	9,00	46,58	0,258	0,879
	Lise	46	11,43	6,02	10,00	51,28		
	Lisans/lisansüstü	42	10,52	4,18	10,00	50,76		
Kaçıngan yaklaşım	İlköğretim ve altı	12	12,67	4,98	12,50	67,50	4,923	0,085
	Lise	46	9,39	4,83	8,50	46,84		
	Lisans/lisansüstü	42	9,60	4,35	9,00	49,65		
Değerlendirici yaklaşım	İlköğretim ve altı	12	6,08	3,32	5,50	46,92	0,286	0,867
	Lise	46	6,50	3,42	6,00	50,20		
	Lisans/lisansüstü	42	6,43	2,93	6,00	51,86		
Kendine güvenli yaklaşım	İlköğretim ve altı	12	16,17	6,19	15,00	50,38	2,130	0,345
	Lise	46	16,70	5,18	16,00	54,80		
	Lisans/lisansüstü	42	15,07	4,31	14,00	45,82		
Planlı yaklaşım	İlköğretim ve altı	12	9,17	5,37	7,00	52,00	0,139	0,933
	Lise	46	8,72	5,05	7,00	49,36		
	Lisans/lisansüstü	42	8,17	3,28	8,00	51,32		
Problem Çözme Envanteri	İlköğretim ve altı	12	98,75	19,90	96,00	53,00	0,412	0,814
	Lise	46	98,17	21,44	94,50	51,80		
	Lisans/lisansüstü	42	94,69	18,97	96,00	48,36		

Çizelge 3.20.'de katılımcıların eğitim durumuna göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis H testi sonuçları verilmiş olup, katılımcıların eğitim durumlarına göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçıngan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Çizelge 3.21. Katılımcıların Çocuk Sayısına göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Çocuk sayısı	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Aceleci yaklaşım	Bir	51	45,73	7,39	46,00	52,80	3,353	0,187	
	İki	38	43,66	7,89	43,00	44,45			
	Üç ve üzeri	11	46,91	5,52	47,00	60,73			
Düşünen yaklaşım	Bir	51	11,39	5,14	10,00	54,02	6,485	0,039*	2-3
	İki	38	9,53	4,68	9,00	41,91			
	Üç ve üzeri	11	13,64	6,47	12,00	63,86			
Kaçınan yaklaşım	Bir	51	10,08	4,70	9,00	52,03	0,379	0,827	
	İki	38	9,58	4,89	8,50	48,25			
	Üç ve üzeri	11	9,91	4,55	9,00	51,18			
Değerlendirici yaklaşım	Bir	51	6,76	2,90	6,00	56,18	4,795	0,091	
	İki	38	5,68	2,79	5,00	42,71			
	Üç ve üzeri	11	7,36	5,07	6,00	51,09			
Kendine güvenli yaklaşım	Bir	51	16,35	4,52	16,00	53,77	2,561	0,278	
	İki	38	15,03	5,03	13,50	44,64			
	Üç ve üzeri	11	17,27	6,56	16,00	55,55			
Planlı yaklaşım	Bir	51	8,71	4,37	8,00	52,23	0,377	0,828	
	İki	38	8,16	4,02	7,00	48,58			
	Üç ve üzeri	11	9,09	5,96	6,00	49,14			
Problem Çözme Envanteri	Bir	51	99,02	19,21	99,00	54,24	5,935	0,051	
	İki	38	91,63	20,96	84,50	42,04			
	Üç ve üzeri	11	104,18	18,82	103,00	62,41			

* $p < 0,05$

Çizelge 3.21.'de araştırmaya dahil olan katılımcıların çocuk sayısına göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 3.21. incelendiğinde katılımcıların çocuk sayısına göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Katılımcıların çocuk sayısına göre Problem Çözme Envanterindeki düşünen yaklaşım alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Üç ve üzeri sayıda çocuğu olanların düşünen yaklaşım alt boyutundan aldıkları puanlar iki çocuğu olanlara göre yüksek bulunmuştur.



Çizelge 3.22. Katılımcıların Tek Ebeveynli Olma Süresine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Tek ebeveynli olma süresi	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aceleci yaklaşım	1 yıl	16	47,19	6,93	47,00	60,03	2,235	0,525
	1-3 yıl	26	44,31	7,20	46,00	48,85		
	3-5 yıl	13	45,00	6,48	45,00	51,54		
	7 yıl ve üzeri	45	44,78	8,06	43,00	47,77		
Düşünen yaklaşım	1 yıl	16	13,25	5,73	12,50	64,09	5,722	0,126
	1-3 yıl	26	10,23	5,64	9,50	45,44		
	3-5 yıl	13	12,08	5,65	11,00	56,81		
	7 yıl ve üzeri	45	10,18	4,53	10,00	46,77		
Kaçınan yaklaşım	1 yıl	16	11,06	5,00	11,50	57,78	4,721	0,193
	1-3 yıl	26	11,23	5,38	10,00	57,92		
	3-5 yıl	13	8,85	3,58	9,00	46,08		
	7 yıl ve üzeri	45	8,96	4,34	8,00	44,90		
Değerlendirici yaklaşım	1 yıl	16	7,38	3,70	7,50	59,50	3,962	0,266
	1-3 yıl	26	6,00	2,65	6,00	47,92		
	3-5 yıl	13	7,31	3,50	6,00	59,23		
	7 yıl ve üzeri	45	6,07	3,15	5,00	46,27		
Kendine güvenli yaklaşım	1 yıl	16	17,25	5,58	17,00	57,84	2,443	0,486
	1-3 yıl	26	15,23	4,86	14,50	46,27		
	3-5 yıl	13	17,08	5,30	18,00	56,85		
	7 yıl ve üzeri	45	15,58	4,75	15,00	48,50		
Planlı yaklaşım	1 yıl	16	10,81	4,96	10,50	64,75	6,963	0,073
	1-3 yıl	26	8,27	3,91	8,00	50,58		
	3-5 yıl	13	9,15	4,39	8,00	56,35		
	7 yıl ve üzeri	45	7,71	4,30	7,00	43,70		
Problem Çözme Envanteri	1 yıl	16	106,94	24,27	109,50	63,69	4,726	0,193
	1-3 yıl	26	95,27	19,82	94,00	48,56		
	3-5 yıl	13	99,46	22,51	103,00	53,96		
	7 yıl ve üzeri	45	93,27	17,21	90,00	45,93		

Çizelge 3.22.'de katılımcıların tek ebeveynli olma süresine göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 3.22.'ye göre katılımcıların tek ebeveynli olma süresine göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı

yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$).

Çizelge 3.23. Katılımcıların Daha Önce Evlenme Durumuna Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Daha önce evlenme durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aceleci yaklaşım	Evlenen	22	44,55	7,79	43,50	47,48	-0,554	0,579
	Evlenmeyen	78	45,22	7,37	46,00	51,35		
Düşünen yaklaşım	Evlenen	22	11,91	5,94	10,50	54,80	-0,790	0,429
	Evlenmeyen	78	10,65	5,03	10,00	49,29		
Kaçınan yaklaşım	Evlenen	22	11,00	4,64	9,00	57,66	-1,315	0,188
	Evlenmeyen	78	9,55	4,72	9,00	48,48		
Değerlendirici yaklaşım	Evlenen	22	6,50	3,89	5,00	47,93	-0,475	0,635
	Evlenmeyen	78	6,40	2,98	6,00	51,22		
Kendine güvenli yaklaşım	Evlenen	22	16,86	6,39	16,50	53,27	-0,511	0,610
	Evlenmeyen	78	15,69	4,51	15,00	49,72		
Planlı yaklaşım	Evlenen	22	9,59	5,47	8,00	54,73	-0,780	0,436
	Evlenmeyen	78	8,24	4,05	7,50	49,31		
Problem Çözme Envanteri	Evlenen	22	100,41	20,76	99,00	54,77	-0,782	0,434
	Evlenmeyen	78	95,76	19,97	93,00	49,29		

Katılımcıların daha önce evlenme durumuna göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları Çizelge 3.23.'te gösterilmiştir.

Çizelge 3.23. incelendiğinde katılımcıların daha önce evlenme durumuna göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Çizelge 3.24. Katılımcıların Tek Ebeveynli Olma Nedenine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Tek ebeveynli olma nedeni	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aceleci yaklaşım	Boşanma	90	44,79	7,40	45,00	49,32	-1,220	0,223
	Diğer	10	47,60	7,62	48,00	61,10		
Düşünen yaklaşım	Boşanma	90	10,54	5,11	10,00	48,29	-2,298	0,022*
	Diğer	10	14,40	5,38	13,50	70,40		
Kaçınan yaklaşım	Boşanma	90	9,54	4,63	8,50	48,31	-2,271	0,023*
	Diğer	10	12,80	4,69	10,00	70,20		
Değerlendirici yaklaşım	Boşanma	90	6,32	3,12	6,00	49,74	-0,789	0,430
	Diğer	10	7,30	3,71	6,00	57,30		
Kendine güvenli yaklaşım	Boşanma	90	15,63	4,77	15,50	48,92	-1,641	0,101
	Diğer	10	18,80	6,05	18,50	64,70		
Planlı yaklaşım	Boşanma	90	8,14	4,09	7,00	48,19	-2,408	0,016*
	Diğer	10	12,10	5,69	9,50	71,30		
Problem Çözme Envanteri	Boşanma	90	94,98	19,68	91,00	47,86	-2,736	0,006*
	Diğer	10	113,00	17,42	111,50	74,30		

* $p < 0,05$

Çizelge 3.24.'te katılımcıların tek ebeveynli olma nedenine göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 3.24. incelendiğinde, katılımcıların tek ebeveynli olma nedenine göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Tek ebeveynli olma nedeni boşanma olan katılımcıların Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar diğer katılımcılara göre düşüktür.

Katılımcıların tek ebeveynli olma nedenine göre Problem Çözme Envanterinde bulunan aceleci yaklaşım, değerlendirici yaklaşım ve kendine güvenli yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Çizelge 3.25. Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Çalışma durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aceleci yaklaşım	Çalışan	93	45,33	7,52	45,00	51,60	-1,380	0,168
	Çalışmayan	7	41,57	5,32	38,00	35,93		
Düşünen yaklaşım	Çalışan	93	10,88	5,20	10,00	50,34	-0,197	0,844
	Çalışmayan	7	11,57	6,19	10,00	52,57		
Kaçınan yaklaşım	Çalışan	93	9,80	4,68	9,00	50,11	-0,488	0,626
	Çalışmayan	7	10,86	5,52	9,00	55,64		
Değerlendirici yaklaşım	Çalışan	93	6,40	3,11	6,00	50,54	-0,055	0,956
	Çalışmayan	7	6,71	4,23	6,00	49,93		
Kendine güvenli yaklaşım	Çalışan	93	15,86	4,86	16,00	50,25	-0,319	0,749
	Çalışmayan	7	17,14	6,64	14,00	53,86		
Planlı yaklaşım	Çalışan	93	8,43	4,34	8,00	49,83	-0,844	0,399
	Çalışmayan	7	10,00	5,26	8,00	59,36		
Problem Çözme Envanteri	Çalışan	93	96,70	19,82	96,00	50,62	-0,155	0,876
	Çalışmayan	7	97,86	25,67	90,00	48,86		

Çizelge 3.25.'te katılımcıların çalışma durumuna göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 3.25. incelendiğinde katılımcıların çalışma durumuna göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Çizelge 3.26. Katılımcıların Çalışılan Kuruma Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Çalışılan kurum	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aceleci yaklaşım	Özel sektör	51	44,00	6,67	43,00	47,45	1,250	0,535
	Devlet	37	46,19	7,39	45,00	54,41		
	Diğer	12	46,17	10,27	44,50	51,42		
Düşünen yaklaşım	Özel sektör	51	11,37	5,80	10,00	51,86	0,232	0,890
	Devlet	37	10,41	4,44	10,00	49,09		
	Diğer	12	10,67	5,26	9,00	49,04		
Kaçınan yaklaşım	Özel sektör	51	9,69	4,82	9,00	49,13	1,141	0,565
	Devlet	37	9,70	4,62	9,00	49,69		
	Diğer	12	11,17	4,76	10,50	58,83		
Değerlendirici yaklaşım	Özel sektör	51	6,41	3,24	6,00	49,97	1,486	0,476
	Devlet	37	6,62	3,03	6,00	53,86		
	Diğer	12	5,83	3,54	4,50	42,38		
Kendine güvenli yaklaşım	Özel sektör	51	15,82	4,87	15,00	49,95	0,695	0,707
	Devlet	37	16,32	4,93	16,00	52,97		
	Diğer	12	15,33	5,84	14,00	45,21		
Planlı yaklaşım	Özel sektör	51	8,94	4,79	8,00	52,29	0,801	0,670
	Devlet	37	8,19	3,77	8,00	50,11		
	Diğer	12	7,92	4,70	6,00	44,08		
Problem Çözme Envanteri	Özel sektör	51	96,24	21,32	90,00	49,46	0,169	0,919
	Devlet	37	97,43	18,95	101,00	52,03		
	Diğer	12	97,08	20,06	94,50	50,21		

Çizelge 3.26.'da katılımcıların çalışılan kuruma göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis H testi sonuçları verilmiş olup, katılımcıların çalışılan kuruma göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Çizelge 3.27. Katılımcıların Aylık Gelirine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Aylık gelir	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aceleci yaklaşım	2500 TL altı	10	43,00	5,93	41,00	43,15	1,385	0,500
	2500-3500 TL	31	44,45	8,46	43,00	47,87		
	3500 TL üzeri	59	45,75	7,10	45,00	53,13		
Düşünen yaklaşım	2500 TL altı	10	11,40	6,29	9,00	50,40	0,094	0,954
	2500-3500 TL	31	11,19	6,41	10,00	49,23		
	3500 TL üzeri	59	10,71	4,40	10,00	51,19		
Kaçınan yaklaşım	2500 TL altı	10	11,90	6,74	10,50	58,05	1,799	0,407
	2500-3500 TL	31	10,42	4,77	9,00	53,95		
	3500 TL üzeri	59	9,24	4,23	9,00	47,41		
Değerlendirici yaklaşım	2500 TL altı	10	6,60	3,95	5,00	49,10	0,676	0,713
	2500-3500 TL	31	6,29	3,58	5,00	47,29		
	3500 TL üzeri	59	6,46	2,86	6,00	52,42		
Kendine güvenli yaklaşım	2500 TL altı	10	17,00	7,13	14,00	50,85	1,687	0,430
	2500-3500 TL	31	14,94	4,84	14,00	45,02		
	3500 TL üzeri	59	16,31	4,62	16,00	53,32		
Planlı yaklaşım	2500 TL altı	10	9,30	5,14	7,50	53,65	0,246	0,884
	2500-3500 TL	31	8,84	5,47	7,00	48,74		
	3500 TL üzeri	59	8,25	3,65	8,00	50,89		
Problem Çözme Envanteri	2500 TL altı	10	99,20	27,93	92,00	49,85	0,061	0,970
	2500-3500 TL	31	96,13	20,27	90,00	49,58		
	3500 TL üzeri	59	96,71	18,89	99,00	51,09		

Çizelge 3.27.'de katılımcıların aylık gelirine göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 3.27.'te göre katılımcıların aylık gelirine göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Çizelge 3.28. Katılımcıların İkamet Ettikleri Yerin Mülkiyetine Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Mülkiyet	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p
Aceleci yaklaşım	Kira	19	44,26	5,99	43,00	48,74	6,294	0,098
	Kendisine ait	54	45,17	7,45	44,50	50,21		
	Aileye ait	24	46,75	7,91	47,00	57,19		
	Lojman	3	35,00	5,20	38,00	13,33		
Düşünen yaklaşım	Kira	19	11,26	5,55	11,00	52,50	3,296	0,348
	Kendisine ait	54	10,48	4,44	10,00	49,49		
	Aileye ait	24	12,21	6,57	9,50	54,58		
	Lojman	3	6,67	2,89	5,00	23,33		
Kaçıngan yaklaşım	Kira	19	11,32	5,70	11,00	57,39	1,913	0,591
	Kendisine ait	54	9,31	4,25	9,00	47,81		
	Aileye ait	24	10,17	4,92	9,50	52,21		
	Lojman	3	8,33	4,51	8,00	41,67		
Değerlendirici yaklaşım	Kira	19	6,37	3,70	5,00	48,18	5,519	0,138
	Kendisine ait	54	6,13	2,86	6,00	48,47		
	Aileye ait	24	7,42	3,41	7,00	60,13		
	Lojman	3	4,00	1,73	3,00	24,67		
Kendine güvenli yaklaşım	Kira	19	15,11	5,86	14,00	43,76	3,383	0,336
	Kendisine ait	54	16,15	4,77	16,00	52,16		
	Aileye ait	24	16,58	4,90	17,00	54,77		
	Lojman	3	12,67	2,89	11,00	29,17		
Planlı yaklaşım	Kira	19	8,79	4,78	8,00	51,37	1,769	0,622
	Kendisine ait	54	8,17	3,64	8,00	50,25		
	Aileye ait	24	9,54	5,64	7,00	52,98		
	Lojman	3	5,67	2,89	4,00	29,67		
Problem Çözme Envanteri	Kira	19	97,11	21,01	90,00	50,53	5,929	0,115
	Kendisine ait	54	95,41	19,07	95,50	48,91		
	Aileye ait	24	102,67	20,41	101,50	58,27		
	Lojman	3	72,33	17,21	65,00	16,83		

Çizelge 3.28.'de katılımcıların ikamet ettikleri yerin mülkiyetine göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına kullanılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 3.28.'de katılımcıların ikamet ettikleri yerin mülkiyetine göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).



Çizelge 3.29. Katılımcıların Birlikte Yaşadıkları Kişilere Göre Problem Çözme Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

	Birlikte yaşanan kişiler	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Aceleci yaklaşım	Çocuklar	80	44,53	7,08	43,00	48,86	-1,135	0,256
	Geniş aile	20	47,25	8,54	46,50	57,08		
Düşünen yaklaşım	Çocuklar	80	10,51	4,89	10,00	48,66	-1,273	0,203
	Geniş aile	20	12,60	6,31	10,00	57,85		
Kaçınan yaklaşım	Çocuklar	80	9,98	4,57	9,00	51,68	-0,817	0,414
	Geniş aile	20	9,45	5,38	7,50	45,78		
Değerlendirici yaklaşım	Çocuklar	80	6,20	3,21	6,00	47,88	-1,824	0,068
	Geniş aile	20	7,30	2,98	6,50	60,98		
Kendine güvenli yaklaşım	Çocuklar	80	15,69	5,04	15,00	48,52	-1,374	0,169
	Geniş aile	20	17,00	4,68	17,50	58,43		
Planlı yaklaşım	Çocuklar	80	8,23	4,00	7,00	49,28	-0,851	0,395
	Geniş aile	20	9,80	5,68	8,00	55,40		
Problem Çözme Envanteri	Çocuklar	80	95,13	19,88	93,00	48,29	-1,526	0,127
	Geniş aile	20	103,40	20,27	101,50	59,35		

Çizelge 3.29.'da katılımcıların birlikte yaşadıkları kişilere göre Problem Çözme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına kullanılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 3.29 incelendiğinde katılımcıların birlikte yaşadıkları kişilere göre Problem Çözme Envanteri toplam puanı ve ölçekteki aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

3.6. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanları İle Problem Çözme Envanteri Puanları Arasındaki Korelasyona İlişkin Bulgular

Çizelge 3.30. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanları İle Problem Çözme Envanteri Puanları Arasındaki Korelasyona İlişkin Bulgular.

		Aile	Arkadaş	Özel biri	ÇBASDÖ
Aceleci yaklaşım	r	0,045	-0,083	0,003	0,007
	p	0,660	0,410	0,977	0,944
Düşünen yaklaşım	r	-0,110	-0,271	-0,035	-0,134
	p	0,278	0,006*	0,730	0,182
Kaçınan yaklaşım	r	-0,291	-0,362	-0,282	-0,360
	p	0,003*	0,000*	0,004*	0,000*
Değerlendirici yaklaşım	r	-0,101	-0,283	-0,120	-0,173
	p	0,317	0,004*	0,233	0,085
Kendine güvenli yaklaşım	r	-0,179	-0,169	-0,046	-0,156
	p	0,075	0,092	0,652	0,121
Planlı yaklaşım	r	-0,251	-0,326	-0,161	-0,277
	p	0,012*	0,001*	0,108	0,005*
Problem Çözme Envanteri	r	-0,150	-0,338	-0,143	-0,220
	p	0,137	0,001*	0,156	0,028*

* $p < 0,05$

Çizelge 3.30.'de katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanları ile Problem Çözme Envanteri puanları arasındaki korelasyonların incelendiği Spearman testi sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 3.30.e göre katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde bulunan aile alt boyutundan aldıkları puanlar ile Problem Çözme Envanterinde yer alan kaçınan yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyonların olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde bulunan aile alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça, kaçınan yaklaşım ve planlı yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar azalmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde bulunan aile alt boyutundan aldıkları puanlar ile Problem Çözme Envanteri genelinden ve envanterde yer alan kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım ve düşünen yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü korelasyonların olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde bulunan aile alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça, Problem Çözme Envanteri genelinden ve kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım ve düşünen yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar azalmaktadır.

Araştırmaya dahil olan bireylerin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde bulunan özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar ile Problem Çözme Envanterinde yer alan kaçınan yaklaşım alt boyutu puanları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyonların olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde bulunan özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça, Problem Çözme Envanterinde yer alan kaçınan yaklaşım alt boyutu puanları azalmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği genelinden aldıkları puanlar ile Problem Çözme Envanteri genelinden ve envanterde yer alan kaçınan yaklaşım ve düşünen yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü korelasyonların olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği genelinden aldıkları puanlar arttıkça, Problem Çözme Envanteri genelinden ve envanterde yer alan kaçınan yaklaşım ve düşünen yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlar azalmaktadır.

4.TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ulaşılabilen literatürdeki ilgili kaynaklar ışığında tartışılmaya çalışılmıştır. Sosyal destek ve problem çözme becerilerine ilişkin gerek yurt içi gerekse yurt dışında yapılan araştırmaların daha çok evli bireyler, üniversite öğrencileri, lise öğrencileri, gebe kadınlar, hemşireler vb. gruplarla yürütüldüğü görülmüştür. Bu durum araştırma sonuçlarının literatür destekli tartışılmasında sınırlılık meydana getirmiştir.

Araştırma kapsamına katılan tek ebeveynlerin demografik özelliklerine ilişkin bulgulara bakıldığında %92'sinin kadın %8'inin erkek olduğu görülmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde de boşanma sonrası olumsuz bir durum olmaması durumunda velayetin anneye verilmesi nedeni ile bu bulguya rastlanıldığı düşünülmektedir.

Literatüre bakıldığında tek ebeveynli ailelerin genellikle kadın ve çocuklardan oluştuğu, bunun nedenin ise ataerkil yapıdan kaynaklı olarak temel bakım verenin anne olarak görülmesi ve politikaların bu noktadan hareketle çocukların velayetini anneye vermesinden kaynakladığı belirtilmektedir (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1969; Stevenson ve Black, 1988). ASAGEM (2011)'in yapmış olduğu araştırmada da Türkiye'de de tek ebeveynli ailelerin çoğunluğunun kadınlardan oluştuğu belirtilmiştir.

Katılımcıların yaş gruplarına bakıldığında %13,0'ünün 25-31 yaş, %24,0'ünün 32-38 yaş, %44,0'ünün 39-45 yaş ve %19,0'unun 46 yaş ve üstü yaş grubunda olduğu görülmektedir. Bulgular doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun 39-45 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Uyruklarına bakıldığında %88,0'ının KKTC ve %12,0'sinin TC uyruklu olduğu görülmüştür. Bulgular doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun vatandaş olduğu görülmüştür.

Eğitim durumu incelendiğinde %12,0'sinin ilköğretim ve altı, %46,0'sının lise ve %42,0'sinin lisans/lisansüstü düzeyde eğitim aldığı belirlenmiştir. Bulgulara bakıldığında katılımcıların çoğunun lise mezunu olduğu ve çok düşük bir oranda ilköğretim mezunu olan olduğu görülmüştür. Eray (2011)'ın yapmış olduğu çalışmada da KKTC'de boşanmış bireylerin eğitim seviyelerinin lise ve üniversite düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Sahip olunan çocuk sayısına bakıldığında; %51,0'inin bir çocuk, %38,0'inin iki, %11,0'inin üç ve üzeri sayıda çocuğunun olduğu görülmüştür. Katılımcıların yarısından fazlasının tek çocuk yapma eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak tek ebeveynlerin çocuklarına sağlayacakları gelecek ve imkanlar ile ilgili endişe duyması olduğu düşünülebilir. TAYA (2011)'de de belirtildiği üzere bireylerin eğitim seviyesi ve sosyo-ekonomik seviyelerinin artması ile sahip olmayı düşündükleri çocuk sayısında azalma görülmektedir. Bu durumun da aileler üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Eray (2011)'in çalışma sonucunda ise bireylerin hiç ya da tek çocuğu olmasının boşanma kararı almada kolaylaştırıcı bir faktör olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların %16,0'nın 1 yıldır, %26,0'sının 1-3 yıldır, %13,0'ünün 3-5 yıldır ve %45,0'inin 7 yıl ve üzeri süredir tek ebeveynli olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunun tekrardan resmi bir birlikteliği düşünmediği görülmektedir.

Katılımcıların %90,0'ının tek ebeveynli olma nedeninin boşanma, %5,0'inin eşin vefat etmesi, %4'ünün terk ve %1,0'inin eşin hapse girmesi olduğu görülmüştür. Tek ebeveyn olma durumunda boşanmanın etkili olduğu görülmektedir.

Çalışma durumlarına bakıldığında; %93,0'ünün çalıştığı, %51,0'inin özel sektörde, %37,0'sinin devlet görevlisi olduğu, %12'lik bir kısmın ise sosyal yardım ile geçindiği tespit edilmiştir. Tek ebeveynlerin iş gücü piyasasında yüksek oranda yer aldıkları görülmektedir. Eray (2011)'in çalışmasında da boşanmış bireylerin bir meslek sahibi olduğu sonucuna ulaşılmış ve düzenli gelire sahip olmanın boşanmayı kolaylaştırıcı bir etki olarak görüldüğü yorumu yapılmıştır.

Katılımcıların %10,0'unun aylık gelirinin 2500 TL altında, %31,0'inin 2500-3500 TL arasında, %59,0'unun 3500 TL ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın yapıldığı sırada asgari ücretinin net 3323TL olduğu bilindiğinden yarıdan fazla katılımcının bu miktar ve üzerinde gelir sahibi olduğu görülmüştür.

İkamet edilen yerin mülkiyetine bakıldığında; %19,0'ının ikamet edilen evin kira, %54,0'ünün kendine ait, %24,0'ünün ailesine ait olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunun kendine ait mülkiyeti veya kira ödemediği yaşayabilecekleri bir yer olduğu görülmüştür. Ağdelen (2019) yapmış olduğu çalışmada KKTC'de ailelerin çocukları ihtiyaç duymasa bile olanakları var ise çocuklarına kalacakları evi sağladıklarını, olanakları olmadığı durumda ise ellerinden geldiğince kalacakları evi yapma, düğün masraflarını karşılama, iş kurma gibi imkanlar tanıdıklarını belirtmiştir. Bu durumun çoğu zaman çocukların gelirleri ile giderleri arasındaki farktan dolayı zorunlu hale geldiğini de eklemiştir.

Katılımcıların %80,0'inin çocukları ile birlikte, %20,0'sinin ise geniş ailesiyle birlikte yaşadığı belirlenmiştir. Çalışma grubunun tek ebeveynler olması nedeni tamamının çocukları ile birlikte yaşaması beklenmekle birlikte, bir kısmının geniş ailesi ile de ikamet ettiği görülmüştür. Eser (2016) yapmış olduğu çalışmada çocukların yetişkinlik döneminde veya evlendiklerinde bile ailelerinin yanında veya yakınında bir yerde ikamet ettiğini tespit etmiş ve bunu çocuğa verilen psikolojik değer olarak yorumlamıştır.

Katılımcıların büyük bir kısmına kartopu örnekleme yolu ile ulaşıldığından demografik bilgilerin çok uç boyutlarda olmadığı ve grubun homojen olduğu görülmüştür.

4.1. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Puanının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları puanlara bakıldığında; aile alt boyutundan ortalama $16,77 \pm 9,07$ puan, arkadaş alt boyutundan ortalama $22,61 \pm 6,64$ puan, özel biri alt boyutundan ortalama $21,87 \pm 6,64$ puan ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği genelinden ortalama $61,25 \pm 17,17$ puan aldıkları belirlenmiştir. Minimum 4, maksimum ise 28 olarak belirlenen algılanan sosyal destek puanı aralığında tüm boyutlar değerlendirildiğinde, katılımcıların sosyal desteğe sahip olduğu bulgusuna rastlanmaktadır.

Tek ebeveynli aileler özelinde algılanan sosyal destek ile ilgili direkt yapılan çalışmaya rastlanmamış olması ile birlikte, Cairney ve ark. (2003)'in bekar ve evli anneler ile yürüttükleri çalışmada bekar annelerin sosyal destek ağının daha zayıf olduğunu belirttiklerini aktarmıştır. Tek ebeveynlerin yaşadıkları sorunların birçoğunda da sosyal anlamda dışlanma ya da kendilerini sosyal hayattan uzak tutma gibi sıkıntılardan söz edilmektedir. Canatan ve ark. (2019)'in çalışması ise benzer olarak kadınların çoğunun sosyal dışlanma yaşamadığını ve çevrelerinden manevi olarak destek gördüklerini tespit etmiştir.

Araştırmada tek ebeveynli ailelerin cinsiyet, yaş, uyruk, öğrenim durumu, çocuk sayısı, çalışma durumu, çalıştığı kurum tipi, aylık geliri, ikamet ettiği yer ve kimlerle

ikamet ettiği değişkenleri ile algılanan sosyal destek puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamış, puanlar benzer bulunmuştur.

Katılımcıların çoğunluğu kadınlardan olmaktadır. Bu nedenle cinsiyet açısından fark saptanmadığı düşünölmektedir. Sosyal destek ve cinsiyet ilişkisini ele alan çalışmaların bir kısmında cinsiyet ile sosyal destek arasında ilişki bulunmazken (Aydın ve ark., 2017; Bell ve ark., 1982; akt. Gümüş, 2015; Eliüşük, 2008; Uzman, 2002; Yılmazel, 2013); bazı araştırmalarda (Bayram, 1996; Colarassi, 2001; Güngör, 1996; akt. Gümüş 2015) kadınların, erkeklere oranla daha çok sosyal destek aldıkları ortaya çıkarken bazı çalışmalarda ise erkeklerin daha çok sosyal destek algıladıkları ortaya çıkmaktadır (Gümüş, 2015; Kara, 2019 ve Karabacak, 2013).

Yaş değişkenine bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun otuz yaşı geçmiş olduğu görölmüştür. Yetişkinlik düzeyinde olan katılımcıların bu değişken açısından puanlarının benzer olduğu düşünölmektedir. Sosyal destek ve yaş ilişkisini ele alan çalışmaların bir kısmı aralarında anlamlı bir ilişki bulmuştur (Kara, 2019). Karakurt ve Ekinci (2015) çalışmalarında yaş arttıkça sosyal desteğin arttığını tespit etmiştir. Bir kısmı ise yaş ve sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki tespit etmemiştir (Altay, 2007; Eliüşük, 2008; Uyan, 2014).

Katılımcıların %88'inin KKTC vatandaşı olması homojen bir grup olmasından kaynaklanmakta olup bu durumda sosyal anlamda aynı haklara da sahip oldukları bulgusunu doğurmaktadır.

Öğrenim durumuna bakıldığında çoğunluğun en az lise düzeyi ve üzeri olduğu görölmektedir. Kartopu örnekleme neticesinde ulaşılan katılımcıların %93'ünün çalışıyor durumda olması nedeni ile bu kişilerin eğitim seviyelerine göre iş bulabildikleri bulgusunu doğurmaktadır. Eğitimle gelir düzeyinin de bağlantılı olduğu

ve katılımcıların ekonomik seviyelerinin nispeten literatür de bahsedilene göre iyi durumda olduğu görülmektedir. Bu nedenle ekonomik anlamda daha bağımsız olan tek ebeveynlerin aile, arkadaş ve özel kişilerle olan ilişkilerinin de daha iyi olduğu düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında da kimi çalışmada eğitim algılanan sosyal desteği olumlu yönde etkilese de (Karakurt ve Ekinci, 2015) kimi çalışmanın sonucuna göre anlamlı bir fark göstermemektedir (Altay, 2007).

Katılımcıların tümünün en az bir çocuğu bulunmaktadır. Çocuk sahibi olmak ebeveynlerin kendileri dışında sorumluluklarını almak, bakmak ve yetiştirmekle yükümlü oldukları bireylerin varlığı demektir. Çalışmada da görüldüğü üzere katılımcıların %93'ü çalışıyor durumdadır. KKTC'de aile yapısında çekirdek aile oluşumu görülse de özellikle çocuk bakımında aileden destek almak hala ilk sıralarda yer almaktadır. Bunun yanında bu bireylerin çalışan ebeveynler olması ise çevreleri ile aktif bir iletişimleri olduğunu göstermekte ve arkadaş ile özel ilişkilere daha açık olduklarını düşündürmektedir. Gümüş (2015) yapmış olduğu çalışmada çocukları olan bireylerin olmayanlara oranla algılanan sosyal destek düzeylerinin daha yüksek çıktığını bulmuştur. KKTC için de benzer tablo geçerli olmakla birlikte ASAGEM (2011) çocukların gündüz bakımlarını gerçekleştiren kişilerin anneden sonra babaanne ve anneanne olduğunu sonrasında kreş veya bakıcının geldiğini belirtmektedir.

Katılımcıların ikamet ettikleri yerin genellikle kendilerine veya ailelerine ait olması ve çocukları ile veya geniş aileleri ile birlikte ikamet ediyor olmaları bulgusuna rastlanmıştır. KKTC toplumunda ev sahibi olmada aile desteğinin önemli bir yeri olması ve genellikle geniş aileye yakın konumlarda ikamet edilmesi mesafelerin kent ve köy arasında az olması gibi nedenlerle belirgin bir farklılık olmadığı düşünülmektedir.

Aşağıda istatistiki olarak anlamlı bulunan değişkenler verilmektedir:

Birlikteliğin sonlanma şekline bakıldığında boşanma ile biten evliliklerde arkadaş alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Boşanmanın toplum tarafından daha zor kabul edildiği ortaya konmakla birlikte boşanmaların giderek arttığı toplumumuzda arkadaş ortamında bir kez evlenip ayrılmış kişilere olan desteğin daha yoğun olduğu, bu kişilerin de çevrelerinin tek ebeveynlerden oluşmasından kaynaklı olabileceği ancak aileler tarafından durumun hala daha zor kabullenildiği düşünülmektedir. Bunun yanında kişilerin boşanmış olmalarından dolayı özel kişilerle olan ilişkilerini kendilerinin de sınırlandırıyor olması veya kaçınıyor olmasından dolayı aldıkları desteğin daha düşük olduğu düşünülmektedir.

Genel olarak ise boşanmış kişilerden oluşan örnekleme aile ve özel kişiden alınan desteklerin literatüre uygun olarak olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir (Feyzioğlu ve Kuşçuoğlu, 2011; Topçu 2020). Canatan ve ark. (2019) yapmış oldukları çalışmada ise tek ebeveyn kadınların beklenenin aksine sosyal dışlanma yaşamadığı ve çevrelerinden manevi destek gördükleri tespit edilmiştir. Bu konuda farklı tespitlerin olması bireylerin içinde bulundukları durumla baş edebilecek kapasitelerinin ve sosyo-ekonomik statülerinin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Boşanma süreci bireyin yaşamında oldukça stresli bir süreç olarak görülmekte ve bireyin sağlık, ekonomik ve sosyal alanlarda uyum güçlüğü yaşamasına neden olabilmektedir (TBNA, 2014). Literatüre bakıldığında boşanma nedeni ile tek ebeveyn kalan kadınların eşi vefat edenlere kıyasla olumsuz anlamda daha çok sosyal yaşamlarının etkilendiği görülmektedir (ASAGEM, 2011).

Daha önce evlilik birliği kurmayanlar ile birkaç kez evlilik birliği kuranların algıladıkları sosyal destek puanları arasında fark görölmüştür. Daha önce evlilik birliği kurmayanların arkadaş alt boyutu puanları daha önce evlilik birliği kuranlara oranla yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların tek ebeveyn olma nedeninde açıklandığı gibi bireylerin arkadaş çevresi kendilerinin oluşturabileceğı bir çevre olduğı düşünöldüğünde bu durumun arkadaş ortamında kabul edilmesinin daha yaygın olabileceğı ancak birkaç kez boşanmış ve evlilik birlikteliği kurmuş kişilerin aile ve özel kişiler açısından daha olumsuz değeriendirildiğı düşünölmektedir. Ayrıca KKTC'nin küçük bir toplum olması ve bireylerin yaşamlarında meydana gelen değışikliklerin çevreleri tarafından takip edilmesi bu bireyler açısından olumsuzluk doğurduğu düşünölmektedir.

4.2. Problem Çözme Envanteri Puanının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Katılımcıların Problem Çözme Envanterinde bulunan aceleci yaklaşım alt boyutundan ortalama $45,07 \pm 7,43$ puan, düşüneni yaklaşım alt boyutundan ortalama $10,93 \pm 5,24$ puan, kaçınan yaklaşım alt boyutundan ortalama $9,87 \pm 4,72$ puan, değeriendirici yaklaşım alt boyutundan ortalama $6,42 \pm 3,18$ puan, kendine güvenli yaklaşım alt boyutundan ortalama $15,95 \pm 4,97$ puan ve planlı yaklaşım alt boyutundan ortalama $8,54 \pm 4,40$ puan aldıkları belirlenmiştir. Minimum 60, maksimum 144 olarak belirlenen problem çözme envanteri puanı aralığında katılımcıların problem çözme becerisine sahip olduğı bulgusuna rastlanmaktadır.

Tek ebeveynli ailelerin problem çözme becerilerini değeriendirmeye yönelik doğrudan bir çalışma bulunmamasına karşın, literatüre bakıldığında genellikle tek

ebeveynlerin sorunlarına yöneldiği görülmektedir. Genel olarak tek ebeveynlerin kadın olduğu görülen çalışmalarda yaşanan sorunların ise ekonomik, sosyal, psikolojik, çocukların bakımı ve ev işleri gibi başlıklarda toplandığını görmekteyiz. Sorunların tespitinin yapılması ve çeşitli önerilerin sunulmasına karşın bu bireylerin problem çözme becerilerinin değerlendirilmediği görülmüştür. Hanson (1986) ise yapmış olduğu çalışmada tek ebeveyn kadınların yaşadıkları problemleri çözme konusunda daha iyi oldukları bulduklarını, bu durumu ise kadınların ve çocuklarının fiziksel ve zihinsel sağlığının etkilediğini belirtmişlerdir.

Araştırmada tek ebeveynli ailelerin cinsiyet, yaş, uyruk, eğitim, tek ebeveyn olma süresi, daha önce evlilik yapıp yapmadığı, çalışma durumu, çalıştığı kurum tipi, aylık geliri, ikamet ettiği yer ve kimlerle ikamet ettiği değişkenleri ile problem çözme envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamış, puanlar benzer bulunmuştur.

Katılımcıların çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Bu nedenle cinsiyet açısından fark çıkmadığı düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında bir kısım çalışma kadınların daha etkili problem çözdüğünü bir kısım çalışma ise erkeklerin daha etkili problem çözdüğünü belirtmektedir (Arslan, 2009; Gümüş, 2015; Hanson 1986). Bir kısım çalışma ise benzer olarak kadın ve erkeklerin problem çözme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmamıştır (Bağçeci ve Kinay, 2013; Güneş, 2007; Kamışlı, 2018).

Yaş değişkenine bakıldığında, grubun yine benzer dağılım gösterdiği bu nedenle anlamlı bir fark çıkmadı düşünülmektedir. Ulupınar (1997) çalışmasında yaş ilerledikçe problem çözme becerilerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Çam ve Tümkaya (2006)'nın çalışmasında ise büyük yaş gruplarının küçük yaş gruplarına göre problem çözme puanları daha yüksek çıkmıştır. Karakurt ve Ekici (2015), Gümüş (2015) ve

Güneş (2007) ise yapmış oldukları çalışmalarda yaş gruplarına göre problem çözme becerileri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını bulmuştur.

Eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların genellikle lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip oldukları görülmektedir. Güneş (2007), Kamışlı (2018), Okanlı ve ark. (2003) yapmış oldukları çalışmada eğitim açısından anlamlı bir fark tespit etmemişlerdir. Arıkan ve Atıcı (2002), Erbay ve ark. (2015) yapmış oldukları çalışmalarda öğrenim düzeyi ile problem çözme becerisi arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ilişki bulmuşlardır.

Araştırma bulgularına bakıldığında katılımcıların %93'ünün çalıştığı ve en az asgari düzeyde gelirlerinin olduğu görülmektedir. Güneş (2007) yapmış olduğu çalışmada benzer olarak çalışma durumunun problem çözme becerisini etkilemediğini tespit etmiştir. Ulupınar (1997) ise yapmış olduğu çalışmada çalışma durumunun problem çözme becerisini olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Çünkü bireylerin bir işinin ve ekonomik bir gelirinin olmasının sağladığı özgüven duygusu aracılığıyla problemleri ile daha iyi başa çıkabildiği belirtilmiştir. Gümüş (2015)'de gelir durumu ile problem çözme becerisi arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ilişki tespit etmiştir. Gelirin artması ile problem çözme becerisinin de artacağını belirtmiştir. Kamışlı (2018) ekonomik durum, çalışma durumu ve problem çözme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit etmemiştir.

Aşağıda istatistiksel olarak anlamlı bulunan değişkenler verilmektedir:

Üç ve üzeri çocuğu olan ebeveynlerin iki çocuğu olan ebeveynlere oranla düşünen yaklaşım alt boyutundan aldıkları puanların yüksek olduğu görülmüştür. Yani üç ve üzeri çocuğu olanların kararlarını verirken daha temkinli oldukları, ölçüp tarttıktan sonra karar verdikleri görülmektedir.

Aile içerisindeki kişi sayısı arttıkça problemlerin de artacağı ve bunları çözmekle uğraşan ebeveynin problem çözüme becerisinin geliştiği düşünölebilir. Ancak sayının artması ile birlikte ilgilenilmesi gereken kişilerin ve sorunların da artması ile ebeveynlerin daha dikkatli davranmaları gerektiği düşünölebilir. Hanson (1986) yapmış olduğu çalışmada; sosyal desteğin, ebeveyn ve çocuğın fiziksel ve zihinsel sağlığının ve velayetle ilgili düzenlemelerin kişilerin problem çözüme süreçlerini kadınlarda olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Yapılan çalışmalarda tek olarak kalan ebeveynin sıklıkla yaşadığı problemlerin başında çocukların yetiştirilmesi konusu gelmektedir. Bu konuyu maddi açıdan tek kalan ebeveynin zorlanıyor olması da etkilemektedir (ASAGEM, 2011; Boylu ve Öztö, 2013; Van Gasse ve Mortelmans, 2020). Erarabacıoğlu (2017), Güneş (2007) ve Kamışlı (2018) yapmış oldukları çalışmalarda çocuk sayısının problem çözüme becerileri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığını tespit etmiştir.

Tek ebeveyn olma nedeni boşanma olan ebeveynlerin düşünö, kaçınan ve planlı yaklaşım alt ölçeklerinden daha düşük puanlar aldıkları görölmüşür. Yani karar verirken çok temkinli olmadıkları, çözüm yolları başarısız olduğuunda daha az nedenini sorguladıkları ve çözüm planını uygulamada kendilerine daha az güvenli oldukları görölmektedir.

Boşanma birçok araştırmada da olumsuz bir yaşam deneyimi olarak görölmektedir. Bu nedenle boşanmış bireylerin hayatlarının bu yeni döneminde problem çözüme konusunda zorluk yaşamaları olağan görölmektedir. Araştırmalara göre boşanma sürecinde kadınların erkeklere oranla daha düşük problem çözüme becerisine sahip olduğu (Papp ve ark., 2007; akt. Erbay, 2015); kültürel yapı, toplumsal baskı, eğitim durumu, gelir durumu ve sosyal destek sistemleri gibi değişkenlerin bu durum üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Schalkwyk, 2005; akt. Erbay ve ark., 2015). Boşanma sonrasında da tek kalan ebeveynin yeni yaşamlarında işlevselliklerini devam ettirmelerinde bu nedenlerle sorunlar görölebilmektedir. Schalkwyk (2005) ayrıca boşanmış kadınlarla yürüttüğü nitel çalışmasında, kadınların bir kısmının

ayrılık sonrası kendini suçlu hissetme, üzerinde baskı algılama ve tek başına yaşam süreceğini kabullenmede zorlanma yaşadığını belirtmiştir (Schalkwyk, 2005; akt. Erbay ve ark., 2015). Boşanma sonrasında aile içerisinde iki alt birim oluşmaktadır. Biri velayeti alan ve çocuğun kendisi ile ikamet ettiği ebeveyni içerir diğeri ise işitsel olmayan ebeveyni içermektedir. Boşanma sonrasında çocuğun ikamet ettiği velayet sahibi ebeveynler yeniden sosyal dengelerini kurmak, çocukları ile ilgilenmenin yollarını bulması, problemleri başarılı bir şekilde çözme yollarını geliştirmesinin zaman alabileceği belirtilmektedir (Gladding, 2015).

4.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek ile Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişki

Araştırmada katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek alt ölçeklerinden; aile alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça, Problem Çözme Envanterinin alt ölçeklerinden; kaçınan ve planlı alt ölçeklerinden daha düşük puan aldıkları gözlemlenmiştir. Yani kişilerin aile ile ilişkileri olumlu anlamda geliştiği durumlarda, karar verirken buldukları bir çözüm yolu başarısız olduğunda bunun nedeninin daha az araştırdıkları, çözüm için plan yaptıklarında bu konuda kendilerine daha az güven duydukları gözlemlenmiştir.

Araştırmaya göre katılımcıların aile alt boyutundan aldıkları puanlar ile, Problem Çözme Envanterinin genelinden ve kaçınan, değerlendirici ve düşünen alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında negatif yönlü ilişki gözlemlenmiştir. Yani katılımcıların aile ile ilişkileri olumlu yönde geliştikçe problem çözme becerileri olumsuz yönde etkilenmektedir. Literatüre bakıldığında yapılan çalışmalar tam tersi bulguları belirtse de algılanan destek ile alınan destek arasındaki farkın problem çözme becerisini de etkileyebileceği düşünülmektedir. Birey içinde bulunduğu durumdan dolayı çevresinin desteğine ihtiyaç duyuyor olabilmektedir ancak çevresi ile

uyumunun ne derece olduğu, ihtiyaçları işbirliği ile mi giderilmekte yoksa bu bireyler adına karar verilerek mi giderilmekte, yeni oluşan anne-çocuk, baba-çocuk aile kavramının sınırları aşarak yardımcı olunmaya çalışılmakta mıdır gibi soruları önemli görülmektedir. Bu gibi faktörlerin etkileri ile problem çözme becerilerinin olumsuz etkilendiği düşünülmektedir. Yani alınan desteğin gerektiğinden fazla ve ileri boyutta ya da eksik ve az değil de yeterli ve etkili olması önemli görülmektedir.

Araştırmaya dahil olan bireylerin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nde bulunan özel biri alt boyutundan aldıkları puanlar ile Problem Çözme Envanterinde yer alan kaçınan yaklaşım alt boyutu puanları arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Bu durumda katılımcıların hayatlarında kendileri için özel olan kişilerden destek aldıkları zaman herhangi bir sorun ile karşılaştıklarında bu konuda müdahaleyi bu kişilere bırakma eğiliminde olduğu, kendilerini daha az sorgulayıp yeni çözüm yolları arama eğiliminde olduğu görülmektedir. Boşanma sonrasında yaşanan zorlu süreçle birlikte destek aldıkları özel bir kişinin varlığında sorumluluklarının bir kısmını bırakma eğiliminde oldukları düşünülebilir.

Literatüre bakıldığında Gümüş (2015) evli bireylerle ilgili yapmış olduğu çalışmada algılanan sosyal destek, yaşam doyumu ve problem çözme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı farklılık bulmuştur. Karakurt ve Ekinci (2015) hemşirelerin algıladıkları sosyal destek ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı fark bulmuştur. Budak (1999) lise öğrencileri ile yapmış olduğu araştırmada, aile ve arkadaşan alınan sosyal desteğin öğrencilerin problem çözme becerilerini olumlu etkilediği, öğretmenlerden alınan sosyal desteğin problem çözme becerisine bir katkısı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okanlı ve ark. (2003) gebe kadınlar ile ilgili yapmış oldukları çalışmada, sosyal destek ve problem çözme becerileri arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit etmişlerdir. Bowlby (aktaran Güneş ve ark 2014) 1992 sosyal desteğin engellenme ve problem çözmeyle ilgili sorunların üstesinden gelmeyi kolaylaştırdığını ve kendi ayakları üzerinde durabilme kapasitesini artırdığını ifade

etmiştir. Lirio ve ark (aktaran Güneş ve ark 2014) 2007 yaptıkları çalışmada sosyal desteği bir insanın diğerine, problemlerini çözmesi ve kendini iyi hissetmesi için katkı sağlaması ve yardımcı olması olarak tanımlamışlardır. Yani sosyal desteğin kişilerin problemlerini çözmesinde olumlu yönde etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Lakey ve Heller (1998) üniversite öğrencilerinin arkadaşlarından gelen sosyal destek, algılanan destek ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarında; refakatçiler tarafından sağlanan destekleyici davranışın, katılımcıların daha sonraki problem çözme performansını tahmin ettiğini, ancak sadece bir arkadaşın varlığı, öğrencilerin algılanan stresini azaltmada zayıf bir etki yarattığını, daha yüksek algılanan destek seviyeleri, algılanan stresin daha düşük seviyeleriyle ilişkili olduğunu ancak algılanan destek ile alınan desteğin ilgisiz olduğu sonucuna varmışlardır. Sonuçlar algılanan ve alınan desteğin yakından ilişkili olmadığını ve farklı şekilde işleyebileceğini göstermektedir.

Araştırmanın sonucu literatürün aksine, katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği genelinden aldıkları puanlar ile Problem Çözme Envanteri genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü korelasyonların olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal destek; bireyin çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik destek olarak tanımlanabilmektedir. Bireyin çevresini; ailesi, en geniş aile çevresi, arkadaşları, karşı cinsten olan arkadaşı, öğretmenleri, iş arkadaşları, komşuları, ideolojik, dinsel veya etnik gruplar ile bireyin içinde yaşadığı toplum gibi faktörler oluşturmakta ve bunlar o bireyin aynı zamanda sosyal destek kaynaklarını oluşturmaktadır. Bireyin kendisinde veya destek kaynaklarında oluşan değişimler bireyin sosyal destek düzeyi de değişim göstermektedir. Sosyal destek ile ilgili yapılan birçok araştırma sosyal destek sistemlerinin bireyin sosyolojik ve psikolojik sorunlarının çözümü, önlenmesi ve tedavisinde, güç durumlarla başa çıkabilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Yıldırım, 1997).

Yine de bireyin algıladığı sosyal destek üzerinde durulacak olursa iki kavramdan bahsedilmektedir. Bunlar bireyin gerek duyduğunda yanında destek alacak kişilerin olması diğeri ise bu gösterilen destekten memnuniyet derecesidir. Bu nedenle kişilerin algıladıkları ve aldıkları destek aynı değilse memnuniyet oranları da olumsuz etkilenebilmektedir.

Problem çözme, stresli ve kaygılı olaylar ile başa çıkabilme, psikolojik sağlık ve uyumla ilişkilidir ve bütün bunlar mevcut veya algılanan sosyal destek ile yakından ilgilidir. Problem çözme, kişide bütün eğitim ve öğretim etkinliklerinin bir sonucu olarak oluşan bir beceri ise de, bireylerin desteklenmesi ile bu beceri daha kolay ve daha etkili bir biçimde gerçekleşir ve kişinin yaşam uyumunu kolaylaştırır (Okanlı ve ark., 2003).

Yapılan çalışmada tek ebeveyn bireylerin çevrelerinden destek alıyor oldukları görülmekle birlikte bunun kendi problemlerini çözmeleri konusunda yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu anlamda bu bireylerin problemlerini çözme konusunda kendilerini yeterince geliştirmedikleri, çevrelerinden aldıkları destek ile sadece problemlerini çözmeye çalıştıkları ya da alınan destek ile algılanan destek arasında farklılık olduğu düşünülmektedir.

En yakın benzer ülke olan Türkiye toplumunda da görüldüğü üzere popüler kültürün etkisi ile bir yandan bireyselleşme ve çekirdek aile olgusu gelişirken diğer yandan ise geleneksel değerler sürdürülmeye çalışılmaktadır. Bunun en güzel örneği aile desteğinin evli çiftlere hala devam ediyor olmasıdır. Kimi ebeveynler mesafenin korunmasından yana iken kimileri ise hem aileleri hem de yakın çevreleri ile ilişkilerin sıcak tutulmasından yanadır.

TADA (2010) araştırmasında da %87,7 katılımcı, aileleri içerisinde yaşadıkları maddi ve manevi sorunların çözümünde ilk olarak kendi ailelerinden destek almaya yöneldiklerini, bir kısım eşler arasındaki problemlerin eşleri ilgilendirdiğini savunsa da %66.3'lük bir oranda anne ve babaların da sürece dahil edilmek istendiği sonuçları yer almaktadır. Bunun yanında bu kişilerin hayatlarından memnun ve mutlu olmalarının ekonomik iyilik halleri ve sosyal çevreleri ile doğrudan ilgili olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Ada toplumu olması ve mesafelerin az bireylerin ise birbirlerini büyük ülkelere oranla daha çok tanıma fırsatı bulması günlük yaşamda birbirlerinin yaşam olaylarına müdahale etme fırsatı doğurmaktadır. KKTC'de çekirdek aile yapısı yaygın olsa da, bu aile tiplerinde de geniş aile özellikleri gözlenmektedir. Evden ayrı yaşansa bile ebeveynler ile yakın ilişkilerin, ebeveyn desteğinin maddi manevi uzun yıllar devam ettiği gözlenmektedir. Kıbrıslı Türk aile yapısını ve aile ilişkilerini inceleyen araştırmacılar bu gözlemi desteklemektedir (Mertan, 2003; Mertan ve ark., 2008; akt. Ağdelen, 2019). Alicik (2009)'in belirttiği üzere de Kıbrıs toplumunda kişiler evlenip ayrı evlerde bir yaşam kursa da anne, babaları ve kardeşleri ile ilişkilerini yakın bir şekilde sürdürmektedir. Bunun yanında kültürün etkisi olarak komşuluk ilişkilerinin de ön planda olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle bireylerin algıladıkları destek aynı zamanda onların yaşamlarına müdahale olarak da düşünülebilir. Yine bu sebeptir ki bu bireyler hiçbir zaman kendi problemlerini çözme yetisine sahip olmamış olabilir. Ağdelen (2019)'in araştırmasında da katılımcılar benzer şekilde ebeveynlerine duygusal ve ekonomik bağımlılıklarının devam ettiği koşullarda kendi kararlarını istedikleri gibi veremediklerini ve anne babalarına bağımlı ergen durumunda kalmaya devam ettiklerini ifade etmişlerdir.

Problem çözme becerisinin eğitim ve öğretim yolu ile geliştirilebilir bir beceri olduğu düşünülürse bu anlamda desteğe ihtiyaçları olduğu, algılanan ve alınan sosyal destek arasındaki farkın değerlendirilmesi gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

Aileler içinde bulundukları çevre, kültür, toplum ve diğer sistemlerden, aynı zamanda aileyi oluşturan bireylerin gelişim ve ilişkilerinden etkilenmektedir. Sistem yaklaşımı açısından tek ebeveynli aileler değerlendirildiğinde; genel çekirdek aile kavramında yaşanan içsel ve dışsal nedenlerle ebeveyn alt sisteminde yaşanan değişim sonucunda diğer sistemlerin de etkilendiği görülmektedir. Bu noktada tek kalan ebeveynin karşılaştığı yeni duruma çocukları ile birlikte uyum sağlamaya çalıştığı, çocuklarına bakım verme, eğitim ihtiyaçlarını karşılama, statü sağlama ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılama işlevlerini devam ettirmeye çalıştığı, kendinden daha büyük bir sistem olan geniş ailesi ile ilişkilerini sürdürdüğü gözlemlenmiştir. Aynı zamanda kendi aile sınırları dışında olan arkadaş ve özel kişilerle olan etkileşimini de korumaya çalıştığı görülmektedir. Ailelerin çoğunun yedi yıldan uzun süredir tek ebeveyn oldukları sonucuna bakıldığında bir sistem olarak düzenlerini yeniden kurup, bütünlük sağladıkları ve dengede kaldıkları görülmektedir. Ancak bu ailelerin problem çözme becerileri dıştan gelen desteklerden olumsuz etkilendiğinden işlevsellikleri tehlikeye girmektedir. Bu nedenle girdi ve çıktının yeniden uyumlaştırılması ve sınırların belirginleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Problem çözme becerisi de ailenin birçok temel işlevinin yanında bireylere kazandırılması gereken bir beceri olarak görülmektedir. Yaşanan toplumsal gelişme ve değişimler aile tiplerini ve işlevlerini belirgin şekilde değiştirip dönüştürdüğü görülmekle birlikte, eğitim ve öğretimle kazandırılabilen bir beceri olan problem çözme becerisinin de yaşanan bu değişim ve dönüşüm içerisinde önem verilmesi gereken bir konu olduğu görülmektedir.

5.SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçları ve öneriler sunulacaktır. Son yıllarda en yakın örnek olan Türkiye’de ve diğer üçüncü ülke örneklerinde de görüldüğü üzere KKTC’de de tek ebeveyn aile olgusunda artış olduğu gözlemlenmektedir. Literatürde tek ebeveynli aileleri konu alan araştırmaların daha çok tek ebeveynli ailelerin sorunlarını tespit etmek yönünde olduğu gözlemlenmiştir. Bu araştırmada ise tek ebeveynli ailelerin algıladıkları sosyal destek ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki tespit edilmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Yapılan araştırmada üç başlık hedef alınmıştır. Bunlar;

- Tek ebeveynli ailelerde bireylerin algılanan sosyal destek düzeyleri çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların sosyal destek düzeylerinin, daha önce evlilik birliği kurup kurmadıklarına ve boşanma nedenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı sonucu bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda daha önce evlilik birliği kurmayanlar ve tek ebeveyn olma nedeni boşanma olan katılımcıların arkadaşlarından aldıkları sosyal desteğin, aile ve özel kişiden aldıkları sosyal desteğe göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

- Tek ebeveynli ailelerde bireylerin problem çözme becerileri çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların problem çözme becerilerinin, çocuk sayısına ve tek ebeveyn olma nedenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı sonucu bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda üç ve üzeri sayıda çocuğu olanların daha çok düşünen yaklaşım tarzını kullandıkları görülmüştür. Tek ebeveynli olma nedeni boşanma olan katılımcıların ise düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım ve planlı yaklaşım tarzını diğer katılımcılara göre daha seyrek kullandıkları görülmüştür.

- Tek ebeveynli ailelerde bireylerin algılanan sosyal destek düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

Katılımcıların ailelerinden aldıkları sosyal destek arttıkça problemlerini çözmede kaçınan yaklaşım, planlı yaklaşım ve değerlendirici tarzını daha az kullandıkları görülmüştür. Katılımcıların özel birinden aldıkları sosyal destek arttıkça problemlerini çözmede kaçınan yaklaşım tarzını daha az kullandıkları görülmüştür. Katılımcıların gene olarak aldıkları sosyal destek arttıkça problem çözmede kaçınan yaklaşım ve düşünen yaklaşım tarzını daha az kullandıkları tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde katılımcılar genel olarak sosyal desteğe ve problem çözme becerisine sahip olarak görülmektedir ancak algıladıkları sosyal destek düzeyi arttıkça problem çözme becerilerinin azaldığı görülmektedir.

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda da tek ebeveynli ailelerin daha çok kadınlardan oluştuğu ve kadınların çok büyük orda iş yaşamında aktif oldukları, kendi evleri olduğu veya aile destekleri olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgularda tek ebeveyn olan kadınların iş yaşamında aktif olmayı başardıkları gözlemlenmektedir. Sosyal yaşamlarında ise kayıp yaşamadıkları tespit edilmiştir. Bunun literatürün aksine sosyal ilişkilerinin problem çözme becerilerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Bu konuda ise kültürün etkili olduğu düşünülmektedir. Çocuklar evlenip evden ayrılrsa bile

ebeveynleri ile yakın ilişkilerinin ve maddi bağımlılıklarının devam ettiği, bunun ev ekonomisine olumlu katkısı olsa bile kişilerin problem çözme becerilerine olumsuz yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen sonuçlar çerçevesinde sosyal hizmet uygulamaları çerçevesinde öneriler getirmenin uygun olacağı düşünülmüştür.

Mikro Düzeyde Uygulama Önerileri:

Bireylerin problem çözme becerilerinde yaşanan olumsuz etki nedeni ile klinik anlamda birey ve aile ile sosyal hizmet çalışmalarının daha ön planda verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ailelerin son aşmaya gelmeden önce yani evlilik birliği kurulmadan, evlilik birliği içerisinde ve son aşama olan tek ebeveyn olma durumu gerçekleşikten sonra öncelikle birey olarak işlevselliğini artırması ve sürdürebilmesi için, problem çözme becerilerinin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Mezzo Düzeyde Uygulamalara İlişkin Öneriler:

Klinik anlamda yapılacak çalışmalar ile birey ve ailelerin güçlendirilmesi, yeni becerilerin geliştirilmesi ve işlevselliklerinin artırılması için bu çalışmaları yapacak kişi ve kurumlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemizde aile destek hizmetleri devlet eli ile sınırlı şekilde verilmektedir. Daha çok özel kurumlarda ücretli olarak bu tür hizmetler verilmektedir. Bu nedenle devlet eli ile bu hizmetleri veren kurumlar daha çok yaygınlaştırılmalı ve bireylerin bu hizmetler hakkında bilgilendirilerek erişimleri sağlanmalıdır.

Makro Düzeyde Uygulamalara İlişkin Öneriler:

Sosyal hizmet uygulamaları yasal düzenlemeler çerçevesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda KKTC'ye bakıldığında tek ebeveynli aileler için herhangi bir düzenlemenin olmadığı görülmektedir. Boşanmaların artması, tek ebeveynli aile olgusuna artık daha sık rastlanması, çalışma kapsamında ortaya çıkan problem çözme becerilerindeki eksiklik gibi durumların hangi kapsamda ele alınıp uygulamada yürütüleceği bilinmesi için yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle KKTC'de öncelikle aile politikasının oluşturulması ve koruyucu, önleyici çalışmalara özellikle bu kapsamda yer verilmesi gerekmektedir. Sosyal yardımlar yasası içerisinde yer alan bazı özel durumlar dışında tek ebeveyn aileye herhangi bir destek sağlanamamaktadır. Yasaların durum ve koşullara göre yeniden şekil verilmesi gerekmektedir. Bunun dışında ülkede genel anlamda sıkıntı olan istatistik konusunun çözülmesi ve asıl tablonun gün ışığına çıkarılması önem arz etmektedir.

Sonraki Araştırmalar İçin Öneriler:

Yapılan çalışma belli bir ilçe ve grup ile sınırlı olduğundan, KKTC'de tek ebeveynli aileler ile ilgili olarak daha derinlemesine, nitel araştırma yöntemleri ile sorunlarının ve gereksinimlerinin analiz edilebileceği çalışmaların yapılması daha aydınlatıcı olacaktır.

ÖZET

Tek Ebeveynli Ailelerin Algıladıkları Sosyal Destek ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Lefkoşa Örneği

Bu araştırma KKTC – Lefkoşa bölgesinde ikamet eden tek ebeveynli ailelerin algıladıkları sosyal destek ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygunluk örnekleme yöntemi ile Lefkoşa ilçesinde uygun kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Uygun kişiler aracılığı ile ise kartopu örnekleme yöntemi ile farklı uygun kişilere ulaşılmıştır. Toplamda 100 tek ebeveyne ulaşılmış olup demografik özelliklerine, çok boyutlu algılanan sosyal destek düzeylerine ve problem çözme düzeylerine ilişkin bilgi edinilmiştir. Çok boyutlu algılanan sosyal destek düzeyi için Zimet ve ark (1998) tarafından geliştirilen ve Eker, Arkar ve Yıldız (2001) tarafından Türkiye’de geçerlilik güvenirlik çalışması yapılan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Problem çözme düzeyi için Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilen ve Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından Türkçe’ye uyarlaması yapılan Problem Çözme Envanteri kullanılmıştır. Araştırma verilerinin istatistiksel olarak analiz edilmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 programı kullanılmıştır.

Tek ebeveynli ailelerin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puan ortalamalarına bakıldığında katılımcıların sosyal desteğe sahip olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Araştırmada tek ebeveynli ailelerin cinsiyet, yaş, uyruk, öğrenim durumu, çocuk sayısı, çalışma durumu, çalıştığı kurum tipi, aylık geliri, ikamet ettiği yer ve kimlerle ikamet ettiği değişkenleri ile algılanan sosyal destek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Birlikteliğin sonlanma şekline bakıldığında boşanma ile biten evliliklerde arkadaş alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Daha önce evlilik birliği kurmayanların arkadaş alt boyutu puanları daha önce evlilik birliği kuranlara oranla yüksek bulunmuştur.

Tek ebeveynli ailelerin Problem Çözme Envanteri puan ortalamalarına bakıldığında katılımcıların problem çözme becerisine sahip olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Araştırmada tek ebeveynli ailelerin cinsiyet, yaş, uyruk, eğitim, tek ebeveyn olma süresi, daha önce evlilik yapıp yapmadığı, çalışma durumu, çalıştığı kurum tipi, aylık geliri, ikamet ettiği yer ve kimlerle ikamet ettiği değişkenleri ile problem çözme envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Üç ve üzeri çocuğu olan ebeveynlerin, iki çocuğu olan ebeveynlere oranla düşünen yaklaşım alt boyutundan aldıkları puanların yüksek olduğu görülmüştür. Tek ebeveyn olma nedeni boşanma olan ebeveynlerin düşünen, kaçınan ve planlı yaklaşım alt ölçeklerinden daha düşük puanlar aldıkları görülmüştür.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile Problem Çözme Envanteri arasındaki ilişkiye bakıldığında ise literatürün aksine, tek ebeveynli ailelerde sosyal desteğin artması ile problem çözme becerilerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucu literatür çerçevesinde tartışılarak öneriler ile sonlandırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal destek, Problem Çözme, Tek Ebeveynli Aile.

SUMMARY

Investigation of the Relationship Between Perceived Social Support and Problem Solving Skills of Single Parent Families: Nicosia Example

This research was conducted to determine the relationship between perceived social support and problem solving skills of single parent families residing in the TRNC - Nicosia region. It was tried to reach suitable people in Nicosia district with the convenience sampling method, which is one of the non-random sampling methods. With the help of suitable people, different suitable people were reached by using snowball sampling method. A total of 100 single parents were reached and information was obtained regarding their demographic characteristics, multidimensional perceived social support levels and problem solving levels. Multidimensional Perceived Social Support Scale, which was developed by Zimet et al (1998) and whose validity and reliability study was conducted in Turkey by Eker, Arkar and Yıldız (2001), was used for multidimensional perceived social support level. For the level of problem solving, the Problem Solving Inventory developed by Heppner and Petersen (1982) and adapted into Turkish by Şahin, Şahin and Heppner (1993) was used. Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 program was used for statistical analysis of the research data.

Considering the mean scores of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support of single parent families, it was found that the participants had social support. In the study, no statistically significant difference was found between the variables of gender, age, nationality, educational status, number of children, working status, type of institution, monthly income, place of residence and with whom they live, and perceived social support scores of single-parent families. Looking at the way the partnership ended, it was seen that the scores of the friends sub-dimension were higher in marriages ending in divorce. The scores of the friends sub-dimension of those who had not established a marital union before were found to be higher than those who had a marriage union before.

Considering the Problem Solving Inventory mean scores of single parent families, it was found that the participants have problem solving skills. In the study, the variables of gender, age, nationality, education, duration of being a single parent, marriage status, employment status, type of institution, monthly income, place of residence and with whom they live, and the scores they got from the problem solving inventory were statistically no significant difference was found. It was observed that the scores of the parents with three or more children in the thinking approach sub-dimension were higher than the parents with two children. It was observed that parents whose reason for being a single parent was divorce scored lower on the thinking, avoidant and planned approach subscales.

Considering the relationship between the Multidimensional Scale of Perceived Social Support and the Problem Solving Inventory, it was concluded that, contrary to the literature, problem solving skills decreased with the increase of social support in single parent families. The result of the research was discussed within the framework of the literature and ended with suggestions.

Keywords: Multidimensional Perceived Social Support, Problem Solving, Single Parent Family.

KAYNAKLAR

ACAR YB ve ACAR H (2002). Sistem Kuramı- Ekolojik Sistem Kuramı ve Sosyal Hizmet: Temel Kavramlar ve Farklılıklar. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. **C:13** S:1

AĞDELEN N (2019). Kıbrıslı Türk Yetişkinlerin Evden Ayrılma Süreçlerinin İncelenmesi, Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

AİNSWORTH MDS (1989). Attachments beyond infancy, *American Psychologist*. **44(4)**: 709–716.

AKFERT KS, ÇAKICI E & ÇAKICI M (2009). Üniversite öğrencilerinde sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, **10**, 40.

AKÜN E (2013).Yapısal Aile Sistemleri Kuramı Bağlamında Ergenlik Döneminde Aile Yapısı ve Ergenlik Dönemi Sorunları. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi. **C:53** S:1.

ALİCİK H (2009). Kıbrıs Türk Ailesi. Işık Kitabevi, Lefkoşa.

ALTAY M (2007). Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile çok boyutlu algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat*.

ARIKAN D, KAHRİMAN İ (2002). Yenidoğan Bebeği Olan Primipar Annelerin Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Desteğin Sorun Çözme Becerilerine Etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, **5(1)**.

ARİFOĞLU Ç B (2006). Çocuklar İçin Boşanmaya Uyum Programı'nın Çocukların Boşanmaya Uyum, Kaygı ve Depresyon Düzeylerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ARMSTRONG ve ARK (2005). Pathways Between Social Support, Family Well Being, Quality of Parenting, and Child Resilience: What We Know, *Journal of Child and Family Studies*. **Vol. 14**, No. 2, 269–281

- ARSLAN Y (2009). Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek İle Sosyal Problem Çözme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ASAGEM (2011). Türkiye Aile Yapısı Araştırması. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları. Ankara Erişim Adresi: [https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/indirilebilir- yayinlar/65-aile-yapisi-arastirmasi-2011.pdf]. Erişim Tarihi:9/11/2018
- ASAGEM (2011). Tek Ebeveynli Aileler Araştırması. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları. Ankara Erişim Adresi: [https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tek-ebeveynli-aileler.pdf]. Erişim Tarihi:10/11/2018
- AYDIN A, KAHRAMAN N & HİÇDURMAZ D (2017). Hemşirelik öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve psikolojik iyi olma düzeylerinin belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, **8(1)**, 40-47.
- AZİZ A (2014). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri. 9. Basım, Nobel Yayınevi, Ankara.
- BALTACI Ö (2010). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı, Sosyal Destek ve Problem Çözme Yaklaşımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- BELSKY J. (1981). Early Human Experience: A Family Perspective. *Developmental Psychology*. **17**: 3-23.
- BERTALANFFY LV (1968). General System Theory Foundations, Development, Applications. New York.
- BİANCHİ SM (1995). The Changing Demographic and Socioeconomic Characteristics of Single Parent Families, Marriage and Family Review, **20**, 71-97.
- BOYLU AA & ÖZTOP H (2013). Tek ebeveynli aileler: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyoekonomi*, **19(19)**.
- BOWLBY J (1969). Attachment and Loss: Attachment (London: Hogarth Press/Institute of Psycho-analysis).
- BUDAK B (1999). Lise Öğrencilerinde Algılanan Sosyal Destek Düzeyi İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun

BULUT I (1993). Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi. Ankara

BÜYÜKÖZTÜRK ve ARK (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem, Ankara.

CAIRNEY J, BOYLE M, OFFORD DR & RACINE Y (2003). Stress, social support and depression in single and married mothers. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, **38(8)**, 442-449.

CANATAN K, BİLGE Y & ÇAPAR H (2019). Tek Ebeveynli Aile Bağlamında Yaşayan Annelerin Sosyal ve Psikolojik Problemleri: Küçükçekmece Örneği. *Turkish Studies-Social Sciences*, **14(4)**, 1331-1354.

CAPUZZI D ve STAUFFER M (2015). Foundations of Couples Marriage and Family Counseling. Canada.

COHEN S & WILLS T A (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological bulletin*, **98(2)**, 310.

COX MJ & PALEY B (1997). Families as systems. *Annual Review Of Psychology*, **48(1)**, 243-267.

ÇAĞLAR M, DİNÇYÜREK S & ARSLAN N (2012). Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **43**, 106-116.

ÇAKI F ve ARK (2016). Aile Sosyolojisi, İstanbul: Lisans Yayıncılık, 275-311.

ÇAKIR Y & PALABIYIKOĞLU R (1997). Gençlerde sosyal destek-çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Kriz Dergisi*, **5(1)**, 15-24.

ÇAM S ve TÜMKAYA S (2006). Kişilerarası Problem Çözme Envanteri'nin (KPÇE) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, **c:3** s:28.

ÇOBAN Aİ ve ÖZBESLER C (2009). Türkiye'de aileye yönelik sosyal politika ve hizmetler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, **18(18)**, 31-42.

DANIŞ MZ (2007). Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplininde Sosyal Politikanın Yeri ve Önemi, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, **C:18** S:2.

DEMİR, S. VE ÇELEBİ Ş. (2017). Tek Ebeveynli Ailelerin Sorunları: Nitel Bir Araştırma, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, **8**-13.

DEMİRBEK M (2017). Family Counseling and Social Work in the Context of Social Policy and Family Policies. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, **11**(4), 278-287.

DEMİRKAN S (2006). Türk Ailesinin Korunması ve Güçlendirilmesinde Sivil Toplum Kuruluşları İle İşbirliğinin Önemi. *Aile ve Toplum Dergisi*, **3** (9), 91-95

DÖRNYEI Z (2007). *Research methods in applied linguistics*. Oxford university press.

DUYAN V (2010). Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları Müdahale Yöntemleri. Ankara.

D'ZURILLA TJ ve NEZU M (1990). Development and preliminary evaluation of the Social Problem- Solving Inventory: Psychological assessment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, **2** (2), 156-163.

ELİÜŞÜK A (2008). Şizofrenili Hastası Olan Ailelerin Algılanan Sosyal Destek ve Umutsuzluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

ERARABACIOĞLU E (2017). Çocuk Evleri Sitesi ve Çocuk Evlerindeki Bakım Elemanlarının Problem Çözme ve Empatik Becerileri. Doktora Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ERAY NS (2011). Eşlerin Boşanma Nedenleri ve Eğitim Düzeyinin Boşanmaya Etkisi (KKTC Örneği), Yüksek Lisans Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Lefkoşa.

ERBAY E, AKGÜL GÖK F & KARDEŞ TY (2015). Aile Mahkemelerine Başvuran ve Boşanma Sürecinde Olan Ailelerin Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **19**(1).

EKER D, ARKAR H ve YALDIZ H (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, **12**(1), 17-25.

EPİK M, ÇİÇEK Ö, ALTAY S (2017). Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte Ailenin Değişen/Değişmeyen Roller . *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, **17** (38), 35-58.

ESER B (2016). Kuzey Kıbrısta ailede çocuğun değerinin aile yapıları açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi.

FEYZİOĞLU S & KUŞÇUOĞLU C (2011). Tek ebeveynli aileler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, **26**(26), 97- 110.

GANDER MJ ve GARDİNER HW (2001). Çocuk ve Ergen Gelişimi. İmge, Ankara.

GELBAL S (1991). Problem çözme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **6(6)**.

GENÇ Ö (2019). Tek Ebeveynli Ailelerin Yaşadığı Sorunların İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

GLADDİNG ST (2012). Aile Terapisi: Tarih Kuram ve Uygulamaları. (İ Keklik ve İ Yıldırım, Çev) Türk Psikolojik ve Rehberlik Derneği Yayınları, Ankara: Ses Reklamcılık Pazarlama Turizm Sanayi ve Ticaret Limited Şti.

GLADDİNG ST (2015). Family Therapy: History, Theory, and Practice. Boston : Pearson

GOTTLİEB BH (1983). Social Support Strategies, Beverly Hills: Sage

GÖKLER I (2008). Sistem Yaklaşımı ve Sosyal-Ekolojik Yaklaşım Çerçevesinde Oluşturulan Kavramsal Model Temelinde Kronik Hastalığı Olan Çocuklar ve Ailelerinde Psikolojik Uyumun Yordanması. Doktora Tezi, T.C Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜMÜŞ H (2015). Evli Bireylerin Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ve Yaşam Doyumları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜNER P (2000). Sorunlarla Etkili Baş Etme Yolu: Problem Çözme, Ankara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, **c:3 s:1**.

GÜNEŞ D (2007). Boşanma Sürecindeki Eşlerin Aile İçi İlişkileri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜNEŞ F, ARSLAN C & ELİÜŞÜK A. (2014). Atılganlık eğitiminin üniversite öğrencilerinin Kişiler arası problem çözme, algılanan sosyal destek ve atılganlık düzeyleri üzerine etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **3(1)**, 456-474.

HALLAÇ S ve ÖZ F (2014). Aile Kavramına Kuramsal Bir Bakış, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, **6(2)**, 142-153.

HANSON SM (1986). Healthy Single Parent Families. *Family Relations*, 125-132.

HAMARTA E (2009). A Prediction Of Self-Esteem And Life Satisfaction By Social Problem Solving. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, **37(1)**, 73-82.

HENDVARI FH (2019). Türkiye’de Aile Sosyal Politikası: Bir Değerlendirme Çalışması. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara

HEPPNER PP & BAKER CE (1997). Applications of the problem solving inventory. *Measurement and evaluation in counseling and development*, **29(4)**, 229-241.

HEPPNER PP & KRAUSKOPF CJ (1987). An information- processing approach to personal problem solving. *The Counseling Psychologist*, **15**, 371-447.

HEPPNER PP & PETERSEN CH (1982). The development and implications of a personal problem-solving inventory. *Journal of counseling psychology*, **29(1)**, 66.

IHINGER-TALLMAN M (1986). Member Adjustment in Single Parent Families: Theory Building, *Family Relations*, **35(1)**, 215-221.

International Federation of Social Workers (IFSW 2014). Erişim Adresi: [\[https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/\]](https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/). Erişim Tarihi: 16/04/2021.

KAMIŞLI E (2018). Toplumsal Cinsiyet Roller ve Aile İşlevselliğinin Problem Çözme Becerilerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KARA S (2019). Sağlık Çalışanlarının Psikolojik Yıdırma ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi: Konya İlinde Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

KARABACAK G (2013). İş-aile Çatışmasının İş ve Yaşam Doyumuna Etkilerinin İş Stresi ve Algılanan Sosyal Destek Açısından Otel Personeli Üzerinde İncelenmesi. Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

KARADAĞ İ (2007). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Sosyal Destek Kaynakları Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

KARAKURT N & EKİNCİ M (2015). Hemşirelerin Algıladıkları Sosyal Destek ile Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, **4(4)**, 574-593.

KARATAŞ K (2001). Toplumsal Değişme ve Aile, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, **C:12 S:2**.

KAUFMANN F (2000). Politics and Policies towards the Family in Europe: A Framework and an Inquiry into their Differences and Convergences. In F-X. Kaufmann, A. Kuijsten, H-J. Schulze & K. P. Strohmeier (Eds.), *Family Life and Family Policies in Europe 2, Problems and Issues in Comparative Perspective*. Oxford. 419-490.

KKTC Devlet Planlama Örgütü İstatistiki Bilgiler (2016). Erişim Adresi: [\[https://www.devplan.org/Eco-sos/Book/SEG-2016.pdf\]](https://www.devplan.org/Eco-sos/Book/SEG-2016.pdf). Erişim Tarihi:09/11/2018

KKTC Mahkemeler (Yasalar ve Tüzükler). Erişim Adresi: [\[https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/default.aspx\]](https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/default.aspx). Erişim Tarihi: 28/12/2018

KKTC Sosyal Hizmetler Dairesi. Erişim Adresi: [\[http://shd.gov.ct.tr/HAKKIMIZDA/AMA%C3%87-VE-G%C3%96REVLER%C4%B0\]](http://shd.gov.ct.tr/HAKKIMIZDA/AMA%C3%87-VE-G%C3%96REVLER%C4%B0). Erişim Tarihi:17/04/21

KKTC Sosyal Sigortlar Dairesi. Erişim Adresi: [\[https://ssd.gov.ct.tr/belgeler/16-1976\]](https://ssd.gov.ct.tr/belgeler/16-1976). Erişim Tarihi:17/04/21

KONGAR E (1970). Türkiye’de aile: yapısı, evrimi ve bürokratik örgütlerle ilişkileri. *Amme İdaresi Dergisi*, **3(2)**, 58-83.

KORKUT F (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **23(23)**.

KOZAKLI H (2006). Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin*.

KÖSEOĞLU SA & YILDIZ Y Tek Ebeveynli Çocukların Yaşam Deneyimleri. *HAYEF Journal of Education*, **15(2)**, 80-98.

LAKEY B & HELLER K (1988). Social Support From A Friend, Perceived Support, and Social Problem Solving. *American Journal of Community Psychology*, **16(6)**, 811-824.

MALDONADO LC & NIEUWENHUIS R (2015). Family policies and single parent poverty in 18 OECD countries, 1978–2008. *Community, Work & Family*, **18(4)**, 395-415.

MÄTZKE M ve OSTNER I (2010). Introduction: Change and continuity in recent family policies, *Journal of European Social Policy*, **C:20 S:5**

MCCONNELL AR, BROWN CM, SHODA TM, STAYTON LE & MARTİN CE (2011). Friends with benefits: on the positive consequences of pet ownership. *Journal of personality and social psychology*, **101(6)**, 1239.

MİLLER R BLACK and WHITE TELEVISION. SAN JOSE MERCURY NEWS (June 15,

1992): D1, D5.

MORGAN CT (1991). Psikolojiye giriş. (Ed. S. Karakaş), Meteksan, Ankara.

MURDOCK GP (1949). Social Structure. New York: MacMillan.

NEZU AM, NEZU CM, D' ZURİLLA TJ (2007). Solving Life' s Problems: A 5 Step Guide To Enhanced Well-Being, New York: Springer

NEZU AM, NEZU CM, D' ZURİLLA TJ (2013). Problem-Solving Therapy, New York: Springer

NEZU AM, WILKINS VM, NEZU CM (2004), Social Problem Solving, Stres and Negative Affect, Chapter 3, 49-65. Edward C. Chang, Thomas J. D' Zurilla, Lawrence J. Sanna (Editors), Social Problem Solving: Theory, Research and Training, American Psychological Association, Washington, DC., USA.

NİCHOLS MP ve SCHWARTZ RC (2007). The Essentials of Family Therapy. Pearson/Allyn & Bacon.

NORTON A ve GLİCK P (1986). One Parent Families: A Social and Economic Profile, Family Relations, 1986 **35**, 9-17.

OECD Family Database. Erişim Adresi [<https://www.oecd.org/social/family/database.htm>]. Erişim Tarihi: 10/11/2018.

Office For National Statistics. Erişim Adresi: [<https://www.ons.gov.uk/>]. Erişim Tarihi: 9/11/2018.

OGBURN WF (1963). Changing Functions of the Family, Selected Studies In Marriage and The Family, New York: Rinehart and Winston Inc.

OKANLI A, TORTUMLUOĞLU G & KİRPİNAR İ (2003). Gebe Kadınların Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destek ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, **4(2)**, 98.

OKTAN V (2005). Yalnızlık ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin Ergenlerdeki Öfkenin Gelişimine Etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, **21(21)**, 183-192.

ÖZATA BÇ (2014). KKTC'de Birlikte Yaşayan Ailelerin Genel İşlevlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.

ÖZBAY F (2015). Dünden Bugüne Aile, Kent ve Nüfus. İstanbul: İletişim

ÖZBESLER C (2001). Çocukluk Çağı Lösemileri ve Sosyal Destek Sistemlerinin Aile İşlevlerine Etkisi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÖZGÜVEN, İ. E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: PDREM

PROCIDANO ME & HELLER K (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: Three validation studies. *American journal of community psychology*, **11(1)**, 1-24.

RIETSCHLIN J (1998). Voluntary association membership and psychological distress. *Journal of health and social behavior*, 348-355.

SARASON IG, LEVINE HM, BASHAM RB & SARASON BR (1983). Assessing Social Support The Social Support Questionnaire *Journal Of Personality And Social Psychology*, **44(1)**, 127-139.

SAVAŞIR I ve ŞAHİN NH (1997). Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

SONMAZ S (2002). Problem çözme becerisi ile yaratıcılık ve zeka arasındaki ilişkinin incelenmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul.

STEVENSON MR and BLACK KN (1988). Paternal Absence and Sex-Role Development: A Meta-Analysis, *Child Development*, **59**: 793–814.

STRONG B, DEVAULT C ve COHEN TF (2011). The Marriage and Family Experience Intimate Relationships in a Changing Society. USA

ŞAHİN D (1999). Sosyal Destek ve Sağlık, Sağlık Psikolojisi, *Türk Psikoloji Derneği Yayınları*, **19**, 79-106.

ŞAHİN H & ÖMEROĞLU E (2017). Psikososyal Gelişim Temelli Eğitim Programının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Problem Çözme Becerilerine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, **25(1)**, 233-248.

ŞAHİN NH & ŞAHİN N (1992). Adolescent Guilt, Shame, and Depression In Relation To Sociotropy and Autonomy. In *The World Congress of Cognitive Therapy, Toronto* 17-21.

ŞAHİN N, ŞAHİN NH & HEPPNER PP (1993). Psychometric properties of the problem

solving inventory in a group of Turkish university students. *Cognitive Therapy and Research*, **17(4)**, 379-396.

ŞENTÜRK Ü (2015). Sosyolojik Açıdan Parçalanmış Aile ve Çocuk İlişkisi. İstanbul: Kum Saati Yayınları

TAYLAN S (1990). Heppner'in Problem Çözme Ölçeğinin Uyarlama, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2010). Türkiye'de Aile Değerleri Araştırması. Ankara: Manas Medya Planlama Reklam Erişim Adresi:

[<https://ailevecalismasi.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/indirilebilir-yayinlar/61-turkiyede-aile-degerleri.pdf>]. Erişim Tarihi: 13/03/21

TEATER B (2015). Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri: Uygulama İçin Bir Giriş. (Abdullah Karatay Çev). Nika Yayınevi, Ankara. (2014).

TERCANLI N (2011). Hemşirelerin algıladıkları sosyal destek ile problem çözme algısı arasındaki ilişki. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

TOPÇU Z (2020). Tek Ebeveynli Ailelerin Karşılaştığı Sosyo-Ekonomik Sorunlarının ve Gereklerinin İncelenmesi: Üsküdar Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

TOWNLEY KF, EDMONSON ME, MESZAROS PS (1991) Self Sufficiency for Single Parent Families: An Integrated Approach, *Journal of Home Economics*, **83**, 16-69.

TURĞUT F (2016). Türk Siyasetinde Son Dönem Aile Politikaları, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, **(35)**.

Türk Dil Kurumu. Erişim Adresi: [<http://www.tdk.gov.tr/>]. Erişim Tarihi: 9/11/2018

Türkiye Evlenme ve Boşanma İstatistikleri (2017). Erişim Adresi: [<http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>]. Erişim Tarihi:27/11/2018

ULUPINAR S (1997). Hemşirelik Eğitiminin Öğrencilerin Sorun Çözme Becerilerine Etkisi. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

U.S. Census Bureau, Profile of General Population and Housing Characteristics: 2010 Demographic Profile Data. Erişim Adresi: [<https://factfinder.census.gov/faces/tableservices/jsf/pages/productview.xhtml?src=bkmk>]. Erişim Tarihi: 9/11/2018

U.S. Census Bureau, Statistical Definition of ‘Family’ Unchanged Since 1930. Erişim Adresi: [\[https:// www.census.gov/newsroom/blogs/random-samplings/2015/01/statistical-definition-of-family-unchanged-since-1930.html\]](https://www.census.gov/newsroom/blogs/random-samplings/2015/01/statistical-definition-of-family-unchanged-since-1930.html).

Erişim Tarihi:24/11/2018

UYAN A (2014). Ergenlerde Algılanan Stres ile Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÜNAL V (2013). Geleneksel Geniş Aileden Çekirdek Aileye Geçiş Sürecinde Boşanma Sorunu ve Din, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, **6(26)**.

ÜNÜVAR A (2003). Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15-18 Yaş Arası Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

VAN GASSE D & MORTELMANS D (2020). With or Without You–Starting Single-parent Families: A Qualitative Study on How Single Parents by Choice Reorganise Their Lives to Facilitate Single Parenthood from a Life Course Perspective. *Journal of Family Issues*, **41(11)**, 2223-2248.

VANGELİSTE A L (Ed.) (2004). Handbook Of Family Communication. New Jersey.

YILDIRIM İ (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **13(13)**.

YILDIZ SA (2003). Ebeveynin Problem Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILMAZEL G (2013). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde algılanan sosyal destek ve sağlıklı ilişkili davranışlar. In *New Symposium Journal* (Vol. **51**, No. 3, pp. 151-157).

YORBURG B (2013). The Nuclear and the Extended Family: An Area of Conceptual Confusion. *Journal of Comparative Family Studies*. **C:6 S:1**.

ZASTROW C (2013). Sosyal Hizmete Giriş. (G Albayrak ve Ç Karaca, Çev.). Nika Yayınevi, Ankara.

ZASTROW C ve KIRST-ASHMAN K (2016). İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre 1. (M A Foça, Çev.). Nika Yayınevi, Ankara.

ZİMET GD, DAHLEM NW, ZİMET SG & FARLEY GK (1988). The Multidimensional Scale Of Perceived Social Support, *Journal Of Personality Assessment*, **52(1)**, 30-41.

EKLER

Ek 1. Anket

Ankara Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü - Sosyal Hizmet Bölümü

Bu form bilimsel bir araştırmaya yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Vereceğiniz bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Cevapsız soru bırakmamanızı önemle rica ediyorum. İçten ve gerçeğe uygun cevaplarınız araştırma açısından önemlidir.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Nurcay ARSLANSOYU

KİŞİSEL BİLGİ FORMU							
1	Cinsiyetiniz	Erkek ()	Kadın ()				
2	Yaşınız	18-24 ()	25-31 ()	32-38 ()	39-45 ()	46 ve Üstü ()	
3	Uyruğunuz	KKTC ()	TC ()	Diğer ()			
4	Öğrenim Durumunuz?	Okur yazar değil ()	Okur yazar ()	İlkokul ()	Ortaokul ()	Lise ()	Diğer ()
5	Kaç çocuğunuz var?	1 ()	2 ()	3 ()	Diğer ()		
6	Kaç yıldır tek ebeveynsiniz?	1 yıl ()	1 yıl- 3 yıl ()	3 yıl – 5 yıl ()	7 yıl ()	Diğer ()	
7	Daha önce evlendiniz mi ?	Evet ()	Hayır ()				

8	Tek ebeveyn olma nedeniniz nedir?	Boşanma ()	Terk ()	Eşin vefat etmesi ()	Eşin hapse mahkum olması ()	Diğer ()	
9	Çalışıyor musunuz?	Evet ()	Hayır ()				
10	Çalıştığınız kurum tipi nedir?	Özel sektör ()	Devlet ()	Diğer			
11	Aylık gelirin ne kadardır?	0-1000TL ()	1000TL-2500TL ()	2500TL-3500TL ()	Diğer ()		
12	Çalışmıyorsanız 12 ilerde çalışmayı düşünüyor musunuz?	Evet ()	Hayır ()				
Cevabınız hayır ise nedenini açıklayınız?							
13	İkamet ettiğiniz yer kime aittir?	Kira ()	Kendime ait ()	Aileme ait ()	Diğer ()		
14	Kimlerle ikamet ediyorsunuz?	Çocuklarım ()	Geniş ailem ()	Diğer ()			

EK 2. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Gözden Geçirilmiş Formu Aşağıda 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1’den 7’ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz. Lütfen hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız. Sizce doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.

1.Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 kesinlikle evet.

2.Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

3.Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

4.İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin, annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

5.Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

6.Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle eve

7.İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

8.Sorunlarımı ailemle (örneğin, annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

9.Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

10.Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

11.Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

12.Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.

Kesinlikle hayır 1,2,3,4,5,6,7 kesinlikle evet

Ek 3. Problem Çözme Envanteri

Bu envanterin amacı, günlük yaşıntınızdaki problemlerinize (sorunlarınıza) genel olarak nasıl tepki gösterdiğinizi belirlemeye çalışmaktır. Sözü ettiğimiz bu problemler, matematik ya da fen derslerinizdeki alışmış olduğunuz problemlerden farklıdır. Bunlar, kendini karamsar hissetme, arkadaşlarla geçinememe, bir mesleğe yönelme konusunda yaşanan belirsizlikler ya da boşanıp boşanmama gibi karar verilmesi zor konularda ve hepimizin başına gelebilecek türden sorunlardır. Lütfen aşağıdaki maddeleri elinizden geldiğince samimiyetle ve bu tür sorunlarla karşılaştığınızda tipik olarak nasıl davrandığınızı göz önünde bulundurarak cevaplandırın. Cevaplarınızı, bu tür problemlerin nasıl çözülmesi gerektiğini düşünerek değil, **böyle sorunlarla karşılaştığınızda gerçekten ne yaptığınızı düşünerek** vermeniz gerekmektedir. Bunu yapabilmek için kolay bir yol olarak her soru için kendinize şu soruyu sorun: “Burada sözü edilen davranışı be ne sıklıkla yaparım?”.

Yanıtlarınızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendirin:

- | | |
|--------------------------------|----------------------------------|
| 1. Hep böyle davranırım | 4. Arada sırada böyle davranırım |
| 2. Çoğunlukla böyle davranırım | 5. Ender olarak böyle davranırım |
| 3. Sıklıkla böyle davranırım | 6. Hiç böyle davranmam |

Ne kadar sıklıkla böyle davranırsınız?

Her zaman hiç bir zaman

Hep

Hiç

1. Bir sorunumu çözmek için kullandığım çözüm yolları başarısız ise bunların neden başarısız olduğunu araştırmam.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
2.Zor bir sorunla karşılaştığımda ne olduğunu tam olarak belirleyebilmek için nasıl bilgi toplayacağımı uzun boylu düşünmem.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
3.Bir sorunumu çözmek için gösterdiğim ilk çabalar başarısız olursa o sorun ile başa çıkabileceğimden şüpheye düşerim.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)

4.Bir sorunumu çözdükten sonra bu sorunu çözerken neyin işe yaradığını, neyin yaramadığını ayrıntılı olarak düşünmem.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
5.Sorunlarımı çözme konusunda genellikle yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirim.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
6.Bir sorunumu çözmek için belli bir yolu denedikten sonra durur ve ortaya çıkan sonuç ile olması gerektiğini düşündüğüm sonucu karşılaştırırım.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
7.Bir sorunum olduğunda onu çözebilmek için başvurabileceğim yolların hepsini düşünmeye çalışırım.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
8.Bir sorunla karşılaştığımda neler hissettiğimi anlamak için duygularımı incelerim.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
9.Bir sorun kafamı karıştırdığında duygu ve düşüncelerimi somut ve açık-seçik terimlerle ifade etmeye uğraşmam. Ω	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
10.Başlangıçta çözümü fark etmesem de sorunlarımın çoğunu çözme yeteneğim vardır.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
11. Karşılaştığım sorunların çoğu, çözebileceğimden daha zor ve karmaşıktır.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
12. Genellikle kendimle ilgili kararları verebilirim ve bu kararlardan hoşnut olurum.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
13.Bir sorunla karşılaştığımda onu çözme için genellikle aklıma gelen ilk yolu izlerim.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
14. Bazen durup sorunlarım üzerinde düşünmek yerine gelişigüzel sürüklenip giderim.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
15. Bir sorunla ilgili olası bir çözüm yolu üzerinde karar vermeye çalışırken seçeneklerimin başarı olasılığını tek tek değerlendirmem.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
16. Bir sorunla karşılaştığımda, başka konuya geçmeden önce durur ve o sorun üzerinde düşünürüm.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
13.Genellikle aklıma ilk gelen fikir doğrultusunda hareket ederim.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
18. Bir karar vermeye çalışırken her seçeneğin sonuçlarını ölçer, tartar, birbiriyle karşılaştırır, sonra karar veririm.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)

19. bir sorunumu çözmek üzere plan yaparken o planı yürütebileceğime güvenirim.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
20. Belli bir çözüm planını uygulamaya koymadan önce, nasıl bir sonuç vereceğini tahmin etmeye çalışırım.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
21. Bir soruna yönelik olası çözüm yollarını düşünürken çok fazla seçenek üretmem.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
22. Bir sorunumu çözmeye çalışırken sıklıkla kullandığım bir yöntem; daha önce başıma gelmiş benzer sorunları düşünmektir. Ω	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
23. Yeterince zamanım olur ve çaba gösterirsem karşılaştığım sorunların çoğunu çözebileceğime inanıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
24. Yeni bir durumla karşılaştığımda ortaya çıkabilecek sorunları çözebileceğime inancım vardır.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
25. Bazen bir sorunu çözmek için çabaladığım halde, bir türlü esas konuya giremediğim ve gereksiz ayrıntılarla uğraştığım duygusunu yaşarım.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
26. Ani kararlar verir ve sonra pişmanlık duyarım.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
27. Yeni ve zor sorunları çözebilme yeteneğine güveniyorum.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
28. Elimdeki seçenekleri karşılaştırırken ve karar verirken kullandığım sistematik bir yöntem vardır.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
29. Bir sorunla başa çıkma yollarını düşünürken çeşitli fikirleri birleştirmeye çalışmam. Ω	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
30. Bir sorunla karşılaştığımda bu sorunun çıkmasında katkısı olabilecek benim dışımdaki etmenleri genellikle dikkate almam.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
31. Bir konuyla karşılaştığımda, ilk yaptığım şeylerden biri, durumu gözden geçirmek ve konuyla ilgili olabilecek her türlü bilgiyi dikkate almaktır.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
32. Bazen duygusal olarak öylesine etkilenirim ki, sorunumla başa çıkma yollarından pek çoğunu dikkate bile almam.*	(1) (2) (3) (4) (5) (6)

33.Bir karar verdikten sonra, ortaya çıkan sonuç genellikle benim beklediğim sonuca uyar.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
34.Bir sorunla karşılaştığımda, o durumla başa çıkabileceğimden genellikle pek emin değilimdir.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
35.Bir sorunun farkına vardığımda, ilk yaptığım şeylerden biri, sorunun tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışmaktır.	(1) (2) (3) (4) (5) (6)

Şahin, N., Şahin, N. H., and Heppner, P. P. (1993) "The psychometric properties of the Problem Solving Inventory". Cognitive Therapy and Research, 17, 4, 379-396.
Heppner, P.P. (1988). Problem Solving Inventory (PSI): Research Manual. Palo Alto, CA. Consulting Psychologists Press

Ek IV. Etik Kurul Kararı





Ek V. Uygulama İzin Yazısı





ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Nurcay Arslansoyu

Doğum Yeri ve Tarihi:

Uyruğu: KKTC

Medeni Durumu: Evli

İletişim Bilgileri:

EĞİTİM BİLGİLERİ

PROGRAM	BÖLÜM / ANABİLİM DALI	YIL
Yüksek Lisans	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı	2016-Günümüze
Lisans	Anadolu Üniversitesi – Açık Öğretim- İktisat Fakültesi- Kamu Yönetimi Bölümü	2013-2019
Lisans	Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü	2009-2014

Yabancı Dil: İngilizce

GÖREV

Sosyal Hizmet Uzmanı	SOS Çocukköyü Derneği - KKTC	2015- 2018
Sosyal Hizmet Memuru	Sosyal Hizmetler Dairesi - Lefkoşa Kaza - KKTC	2018- Günümüze

Seminer

Tek Ebeveynli Aile Olgusunun Oluşumu ve Aile Politikaları Kapsamında
Değerlendirilmesi, 2019

SERTİFİKA/KATILIM BELGESİ

2018,Lefkoşa	Çocukla Psikoterapi ve Çocuk Resimleri Analizi Eğitimi Olgu Psikolojik Danışma Merkezi ile ortak düzenlenen SOS Çocukköyü Derneği hizmet içi eğitim programı
2017,Lefkoşa	Sosyal Hizmet Felsefesi, Değerleri ve Etiği, Planlı Müdahale Süreci, Aile Yaşam Döngüsü, Koruyucu Aile Sistemi, Mülteci ve Göçmen Aileler ile Çalışma SOS Çocukköyü Derneği hizmet içi eğitim programı
2017,Lefkoşa	Psikanalize Giriş Konferansları, Günlük Yaşamın Psikopatolojisi: Unutkanlıklar, Sakar Eylemler, Sürçmeler Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği
2017,Lefkoşa	Psikanalize Giriş Konferansları, Histeri Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği
2017,Lefkoşa	Psikanalize Giriş Konferansları, Çocuk Cinselliği, Çocuksu Cinsellik
2016,Lefkoşa	Critical Social Policy and Welfare State In Post-Conflict Cyprus Social Services in the Context of Conflict Network (SSCC)
2015,Lefkoşa	Çocuklarla Çalışma ve Boşanma Sürecinde Aile İle Çalışma SOS Çocukköyü Derneği hizmet içi eğitim programı
2015,Lefkoşa	Strong Parents - Strong Children Parental Courses German Association for Child Protection
2014,Lefkoşa	Kuzey Kıbrıs – Türkiye Ergen Günleri Sempozyumu
2014,Lefkoşa	Kıbrıs Türk Tabipleri Odası 6. Ruh Sağlığı Sempozyumu
2014,Alanya	Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı Yeşilay